oyun

ROBERT MUSIL

hayalperestler

çeviren: cüneyt arslan

AYI AK ADAM

ROBERT MUSIL

hayalperestler

Aylak Adam 02
Oyun 01
Kitabın Özgün Adı: *Die Schwärmer*
©2013 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
ISBN: 978-605-64043-2-0
Sertifika No: 27938
Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Haziran 2013, İstanbul (1000 adet)

Genel Yayın Yönetmeni: Erkan Aslan
Editör: Deniz Bozkurt
Kapak Resmi: Slawek Gruca
Tasarım: Kozmedya - Hüseyin Kozdibi (0216 631 07 90)
Teknik Sorumlu: Can Şakirt
Baskı: Özal Matbaası (0212 565 25 99)

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
Merkez Mah. Kesir Sok. No: 5/4 Çekmeköy/İstanbul
Tel: 0 542 586 79 61

bilgi@aylakadamyayinlari.com
aylakadamyayinlari.com
facebook.com/aylakadamyayinlari
twitter.com/aylakadamyayin

Robert Musil, Avusturyalı yazar. Matematik, felsefe ve psikoloji alanlarında yüksek öğrenim görmüştür. Eğitim alanındaki yükselişini, yazarlığa daha çok zaman ayırabilme uğruna arka plana atan Musil; James Joyce, Franz Kafka, Marcel Proust gibi yazarlarla birlikte modern edebiyatın önde gelen yazarlarından sayılmaktadır. Üzerinde uzun yıllar çalıştığı ve türlü nedenlerle tamamlayamadığı *Niteliksiz Adam* adlı yapıtı, en önemli eseri sayılmaktadır. Tüm eserlerinde öncelikli olarak toplumsal sorunlara eğilmiştir. Nietzsche'den etkilenen yazar, eserlerinin karmaşık yapısı nedeniyle kendi dönemi içerisinde yeteri derecede anlaşılmamıştır.

ROBERT MUSIL

hayalperestler

almanca aslından çeviren: cüneyt arslan

oyun

AYLAK ADAM

HAKKINDA

"Dünyada, gerçeğin karşısında dürüst olmayan, yalanların ardında gerçek olan insanlar vardır."
Robert Musil

Avusturyalı yazar Robert Musil'in (1880–1942) dilimize ilk kez çevrilen bu yapıtı bir yandan yazıldığı zamanın (1923) ötesindeki bir okur profiline hitap ederken diğer bir yandan da işlediği evrensel ve zamanüstü motiflerle sanki ütopik bir zamansızlığın peşine düşmektedir. Bu çerçevede yazar, yapıtını okuyacak veya (sahneye uyarlandığı takdirde) izleyecek kişilerden adeta bazı taleplerde bulunmaktadır. Bir önsöz yazılmasına gerekçe teşkil eden bu amaç ve taleplere değinilecek bu girişin ereği 'metin nasıl okunur' türünden bir 'kılavuz' hazırlamak değil, çeviri sürecinde karşılaşılan dilsel ve anlamsal zorlukları paylaşarak okuru bir yandan esere bir yandan da Musil'in düşünce dünyasına yakınlaştırmaktır.

Oyunun diline bakıldığında öncelikle okur algısının modern dil oyunlarına aşikâr olması gereği neredeyse bir önkoşul niteliği taşımaktadır. Metin içerisine serpiştirilmiş aforizma ve kelime oyunları gibi öğeler, tamamlanmamış ve sonu açık bırakılmış cümleler, metni modern ve hatta postmodern okumalara olanaklı hale getirmektedir. Bu bağlamda sonu gelmeyen aforizmalarla bezeli bu laboratu-

varvari labirent, çevirmenin işini zorlaştırırken aynı anda okurun da yaşama dair bildiklerini tersyüz edip yeniden kurgulamasına yol açmaktadır. Bu yolla sorgulanan şeyler tıpkı bir teleskopun huzmesinden yakınlaştırılırcasına okurun anlağına yerleştirilir. "Bakın, idealler İdealizm'in en büyük düşmanlarıdır. İdealler ölü bir İdealizm'in ötesine geçmez. Onlar çürümüşlüğün ardında bıraktığı kalıntılardır yalnızca," diye saptar oyunun kahramanlarından biri örneğin. Oyunun bir başka yerinde ise, "Gözler insanın hayatı boyunca hiç yıkamadığı eller gibidir; böylelikle kirli bir alışkanlıkla her şeye dokunmayı sürdürüyorsunuz. Bunun önüne geçmek mümkün değil," diye yazar Musil.

Musil'in bu eserinde bir konudan çok insan hayatındaki alışkanlıklardan dolayı görünmez olmuş çelişkiler anlatılmaktadır denebilir. "İnsanın yaşayabilecekleri arasında günlük şeyler bunların en derinleridir; tabii alışkanlıklardan kurtarabilirseniz," diyerek bunlara dikkat çekmektedir yazar. Bunlar her birimizin günlük hayatında yer alan, bazen farkında olarak bazen fark etmeden yaşadığımız, yaşattığımız ve burada düşünsel boyutta kurgulanarak dile getirilen soru ve sorunlardır. Oyunun merkezini teşkil eden bu zıtlıklar bazen bir cümlede hem evet hem hayır şeklinde, bazense bir cümledeki bir "evet"i takip eden bir hayır biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Gerçekliğin (veya) yaşamın göreceliği çerçevesinde Musil bu zıtlıkları neredeyse okuru bunların içinde boğacak kadar ileri götürür. "Sen zayıfları anlamak için fazla güçlüsün! Sen dürüst olmayanları anlayamayacak kadar aydınsın" gibi bir ifade bunlardan yalnızca bir tanesidir. Hatta bu modern zıtlıklar, yazarın verdiği sahne talimatlarında bile görsel kurguya eklenmiştir.

Musil eserinde geçtiğimiz yüzyıl içindeki bilimsel devrimlerin insan hayatında neden olduğu değişimlerin, özellikle de dünyaya bakış açısını ve dolayısıyla gerçekliği

algılamasındaki çoğulcu açılımları ve *çokolasılıklılığı* tartışır. 20. yüzyılın başında yazılmış bu eserde göreceliğin (Relativizm) insan yaşamındaki 'dağınıklığa' yol açan görece gerçeklikler çok boyutlu bir biçimde gösterilir. Yazar eserindeki figürün ağzından, "Biz gençken gerçekleşmiş şeylerin gerçekleşebilecek bir şeyin yanında çok önemsiz kaldığını bilirdik," dedirtirken işte aslında bilimdeki ihtimal hesabından bahseder örneğin. Bu açıdan eser bir taraftan geçtiğimiz yüzyılın bilim tarihine ışık tutarken diğer taraftan pozitivizmin yaşama uyarlanabilirliğini de sorgular.

Artarak okumak ve artarak yaşamak isteyen herkes için okunmaya değer bir edebiyat eseri olan bu oyun, insana ve yaşama dair bilindik soruları tersten sorarak bilinmedik cevaplara zemin hazırlıyor. Belki bunu en iyi özetleyen şey yine oyunun içinde geçen şu saptamadır: "Sıra dışı bir serüven dahi tersyüz edilmiş bir sıradanlıktan başka bir şey değildir."

Dr. Cüneyt Arslan

KİŞİLER

THOMAS
MARIA, *Thomas'ın karısı*
REGINE, *Maria'nın kızkardeşi*
ANSELM
JOSEF, *Regine'nin kocası; aynı zamanda hem üniversitede profesör, hem de Eğitim Bakanlığı bünyesinde üst düzey idareci*
STADER, *Newton, Galilei & Stader adlı dedektiflik bürosunun sahibi*
FRÄULEIN MERTENS, *üniversite öğrencisi*
HİZMETÇİ KIZ

Oyun büyük bir şehrin yakınında bulunan, Thomas ile Maria'ya miras kalmış bir kır evinde geçmektedir.

Piyesteki kişilerin tümü yirmi sekiz ile otuz beş yaşları arasındadır; yalnızca Fräulein Mertens belki yaşça biraz daha büyük olabilir, bir de Josef ellili yaşlardadır.

Bu iki kişi dışında piyeste yer alan bütün kadınlar güzel, erkekler de yakışıklıdır. Bunların nasıl göründükleri ise artık herkesin kendi hayal gücüne kalmıştır.

İçlerinden en güzeli Maria'dır; uzun boylu, esmer, dolgun... Vücudunun hareketleri çok yavaş bir melodiyi andırır. Buna karşın Thomas'ın neredeyse kısa, zayıf, bir yırtıcınınkine benzer kaslı bir vücudu vardır; benzer şekilde yüzü de görkemli genişlikteki alnının altında neredeyse dikkatlerden kaçmaktadır. Anselm'in alnı sert, dar, hırsla gerilmiş bir kuşak gibi geniştir; yüzünün duyusal bölümü çok etkileyicidir. Thomas'tan daha uzun boyludur. Regine ise esmerdir, ne yapacağını kestirmesi zor biridir; bir çocuk, bir kadın, bir hayal unsur; sinsi, sihirli bir kuştur adeta. Fräulein Mertens'in ise hem okul çantasını andıran iyi niyetli bir yüzü hem de bilgeliğin öğrenildiği dersliklerde oturmaktan genişlemiş bir poposu vardır.

Josef'in, cılız olmakla birlikte fazlaca alçak olan uzun yakasından aşağı yukarı inip çıkan çıkıntılı büyük bir gırtlak çıkıntısı vardır; ayrıca yüzgece benzeyen kahverengi bir bıyığı.

Stader bir zamanlar yakışıklı bir delikanlıydı, şimdiyse maharetli bir adam.

BİRİNCİ PERDE

Bu sahne, kapalı duran, sürgülü, büyük bir kapıyla ayrılmış yatak odasının bitişiğindeki soyunma odasında geçmektedir. Odanın kapısı aksi yöndedir. Büyük bir pencere. Zemin kat. Oda bir parkı görmektedir.

Bu sahne düzeni aynı zamanda hem hayali hem de gerçek izlenimini verecek şekilde kurgulanmalıdır. Duvarlar keten çarşaflardan oluşmakta, kapıyla pencereler bu çarşafların makaslanarak şekillendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır, kapının da pencerenin de pervazları çarşafın üzerine çizilir; bu şekiller donuk değildir, aksine hem huzursuz hem de kendi içlerinde hareketlidir. Zemin hayali renklere boyanmıştır. Mobilyalar telden yapılmış kristal modellerini anımsatan soyut nesnelerden oluşmaktadır; bunlar hem gerçek hem kullanılabilir olmalı ancak meydana gelişleri tıpkı suyun donma noktasına ulaşıp da buz kesişi gibi, tüm izlenimlerin durduğu, ardından da her birinin yeniden, tek tek, yapayalnız bir halde salıverildiği bir anı anımsatmalıdır. Sahnenin tavanı bulutların yüzdüğü bir yaz gününün gökyüzünden oluşmalıdır. Zaman sabahın erken saatleridir.

Regine elinde tuttuğu bir mektupla sabırsızca yatak odası kapısının yanına çektiği bir sandalyede oturmuş parmaklarıyla mektuba sessizce fiskeler atmakta. Fräulein Mertens çaresizce ona yoğunlaşmış bir halde odanın ortasına yakın bir yerde durmakta.

REGINE: Yani gerçekten batıl inançlarınız yok mu? İnsanların gizli güçlerinin olduğuna inanmıyor musunuz?

FRÄULEIN MERTENS: Bunların ne gibi şeyler olduğunu düşünüyorsunuz?

REGINE: Düşünmüyorum. Çocukken de genç bir kızken de yüksek sesle konuşmaya başladığımda sesim çirkin çıkardı; ancak günün birinde herkesi harika bir sesle şaşırtacağımı biliyordum.

FRÄULEIN MERTENS: Peki bu sese sahip olabildiniz mi?

REGINE: Hayır.

FRÄULEIN MERTENS: Öyleyse...

REGINE: Size ne cevap vermem gerektiğini bilmiyorum. Kendinizle ilgili açıklayamadığınız bir duygunuz olmadı mı hiç? İnsana ayakkabılarını çıkartıp adeta bir bulut gibi bir odadan öteki odaya yolculuk ettirecek kadar gizemli bir duygunuz? Eskiden, annem henüz yandaki odada uyurken, buraya sıklıkla gelirdim. *(Thomas ile Maria'nın yatak odasını işaret eder.)*

FRÄULEIN MERTENS: Tanrı aşkına, niçin böyle bir duygum olsun ki?

REGINE, *yalnızca bir omuz hareketiyle karşılık vererek kapıya sertçe vurur*: Thomas! Thomas! Gelsene artık! Josef'ten mektup geldi.

THOMAS *içeriden seslenerek*: Hemen geliyorum, kargacığım; bir saniye. *(Kapının açıldığı duyulur; Thomas kafasını dışarı çıkartıp Fräulein Mertens'in orada olduğunu fark eder.)* O zaman bana bir saniye daha ver; yalnız olduğunu sanıyordum. *(Kapıyı tekrar kapatır.)*

FRÄULEIN MERTENS *samimi bir tavırla Regine'ye dönerek*: Bütün bunlarla *neyi* kanıtlamaya çalışıyorsunuz, söyler misiniz?

REGINE: Kanıtlamak mı? Ama tatlım, ben bir şeyi nasıl kanıtlayabilirim ki? Kanıtlamak umurumda değil.

FRÄULEIN MERTENS *nazik bir ısrarla*: Yıllar önce burada vefat eden ilk eşinizi ara sıra gördüğünüzü söylüyorsunuz. Bunu kastediyorum.

REGINE: O zaman Johannes'i neden görmemem gerektiğini söyler misiniz bana?

FRÄULEIN MERTENS *ısrarlı bir nezaketle*: Ama o öldü.

REGINE: Evet. Orası öyle. Öldüğü resmi makamlarca tasdikli.

FRÄULEIN MERTENS: O zaman öyle bir şey yok!

REGINE: Size bunun açıklamasını yapmak istemiyorum! Sizde olmayan güçlerim var benim! Olamaz mı? Benim, sizde olmayan eksiklerim de var.

FRÄULEIN MERTENS: Bence bu söylediklerinize kendiniz de inanmıyorsunuz.

REGINE: İnandığım şeyin ne olduğunu bilmiyorum! Ama hayatım boyunca hep inandıklarımın aksini yaptığımı biliyorum!

FRÄULEIN MERTENS: Bu söylediklerinizde ciddi olamazsınız. Yalnızca burada, bu evde sahip olunabilen birtakım güçlerden o kadar çok bahsediliyor ki! Bunlar bu evin içinde hüküm süren dünya görüşünden kaynaklanıyor olsa gerek; tüm dünyanın yetindiği her şeye karşı bir direniş.

(Thomas içeri girmiştir. Giyinmesi henüz bitmemiş. Üzerindekiler güzel bir yaz sabahına uygun şeyler. İçeridekilerin onu fark etmesi için elleriyle yaptığı hareketlerle dikkatlerini çekmeye çalışıyor.)

REGINE: Bakın, size bir şey söyleyeyim. Her insan dünyaya, hiç duyulmamış şeyleri yaşayabilecek güçlerle gelir. Yasalar onu bağlamaz. Ama bir süre sonra yaşam onu hep iki olasılık arasında seçim yapmaya zorlar, insan sürekli bunların içinde bir olasılığın eksik olduğunu hisseder, hep aynı eksikliktir bu; keşfedilmemiş o üçüncü olasılık.

Sonunda insan istediği her şeyi gerçekleştirir ama istediklerini hiçbir zaman gerçekleştirmiş olmaz.

FRÄULEIN MERTENS: Mektubu bir daha görebilir miyim? Zaten onun yalnızca bu mektubu yazmakla yetindiğinden eminim.

REGINE *mektubu ona verirken Thomas'a*: Josef buraya gelecek.

FRÄULEIN MERTENS: Ne diyorsunuz? Gerçekten mi?

REGINE: Söz konusu Josef'se her şey gerçektir.

THOMAS *görüldüğü kadarıyla onu pek rahatsız etmeyen büyük bir şaşkınlıkla*: Ne zaman?

REGINE: Bugün.

THOMAS *saate bakar*: Öyleyse daha öğlen olmadan burada olur? *(Derin bir nefes alır.)* Bu uzun sürmez.

FRÄULEIN MERTENS: Ekselansları Josef'in biraz dürüstlükle biraz anlayıştan başka bir şey beklemediğinden kuşkum yok. *(Thomas'ı hedef alan bir sivrilikle,)* Onu incitmeyecek bir biçimde, sakince boşanma arzunuzu dile getireceksiniz. Aslında hiçbir zaman eşiniz olarak görmediğiniz bu adama karşı nihayet dürüst olduğunuzda, huzurunuzu kaçıran o lanet kendiliğinden kaybolacaktır. Siz her zaman çok iyi bir eş oldunuz. Eşinizi bir ölüyle aldattığınız yalanını uydurmanızı gerektirecek bir şey yok! *(Şevkle mektuba sarılır. Thomas'la Regine biraz yana çekilirler.)*

THOMAS: Siz yine Johannes hakkında mı konuştunuz?

REGINE: Fräulein Mertens benim yalan söylediğimi düşünüyor.

THOMAS: Bunu anlamıyor, gerçek sanıyor.

REGINE: Gerçek zaten!

THOMAS *kolunu onun omuzuna koyup parmağıyla alnına vurur*: Ah kargacık, kargacık! Sen hâlâ çocukluğunda yalan söylediği veya şeker çaldığı için annesinden ceza

alıp da buna alman, burnunu karıştıran minik hayalperestsin.

REGINE: Neredeyse gerçek. Tahminen başka şeylerden çok daha gerçek, hem de...

THOMAS *konuşmasını bölerek:* Haksızsın, hepsi bu! Haksızsın; haksızlık yapmak da haksızlığa uğramak da aynıdır şeydir aslında. *(Regine'nin önüne oturarak kardeşçe ellerini onun dizlerine koyar.)* Ben de şimdi söylediklerimin tamamında haksızım. Ama insan ne kadar çok hissederse o kadar çok abartıyor. O zaman da kendi bedenini saran cildini sanki koyu bir kapüşonmuşçasına, yalnızca gözleriyle burnunun açık kalacağı şekilde daha da bir sıkı çekiyor kafasına. Sanki kardeş olan bizmişiz gibi oldu şimdi, Regine.

REGINE *buna biraz karşı çıkarcasına*: Gerçekten de başıma gelen şeyler karşısında, ne olursa olsun, hep duygusuz bir kardeş gibi davrandın sen bana.

THOMAS: Uzak duygular bunlar, Regine; tıpkı seninkiler gibi.

REGINE *ondan uzaklaşarak*: Bu hoşuma gidiyor; *(sinirli bir tavırla,)* ama ne anlamı var?

THOMAS *onun arkasından giderek, ısrarla:* Bunlar Anselm'de olduğu gibi öyle kolayca anlaşılır duygular değil! Her tarafa dağılmış, birbirine bağlı şimşekler gibi! Tercihen duygusuzcaymışçasına... *(Fräulein Mertens'in okuduğu mektubu bitirmiş olduğunu, bir şeyler söylemek istediğini fark edip ona dönerek:)* Peki, Josef ne yazıyor? Bilimle hizmetkârlarına hükmeden ekselansları bize çok mu kızgınmış?

REGINE: Bizi bu evden yollamadığın sürece, konumuna da geleceğine de zarar vermekle tehdit ediyor seni.

FRÄULEIN MERTENS: Ekselansları Josef'in bunu yapmaya hakkı yok! Hep birlikte çocukluğunuzu geçirdiğiniz, şimdi kızkardeşinizle eşinin oturduğu eve gelirken

Doktor Anselm'in size eşlik etmesinde yadırganacak bir şey yok. Ama kendisinin de gerçeği bilmeye hakkı var! Evet, bütün gerçeklerle onun karşısına çıkacaksınız; boşandıktan sonra Doktor Anselm'le evlenmeyi düşündüğünüzü *(Yine Thomas'ı hedef alan iğneleyici bir tavırla)* ona gerçekten söylemenize gerek yok.

REGINE: Josef'in fikrini değiştirmek bir piyanoyu akort etmeye benzemez.

FRÄULEIN MERTENS: Yaptığınız bütün fedakârlıklar, adalet, aşk gibi tüm insani duygular sizin tarafınızda. O da bir insan. Bütün insanlar için geçerli olan şeye güvenin, bunun boşa çıkmayacağını göreceksiniz! Ancak bu söylediklerimin doktor bey için pek bir şey ifade etmediğinden kuşkulanıyorum.

THOMAS *ikiyüzlülükle*: Aksine size katılıyorum. Eğer en baştan böyle hareket etmiş olsaydık şimdi bunlarla uğraşmazdık.

FRÄULEIN MERTENS *kendinden geçercesine, samimi bir tavırla*: O halde neden şimdiye kadar böyle düşünmediniz? O zaman neden ekselansları Josef'i tahrik eden o alaycı mektubu yazarak bu cevabı yazmasına neden oldunuz?

THOMAS: İdealist olduğum için.

FRÄULEIN MERTENS: Bağışlayın doktor bey, sizin gibi başarılı bir akademisyenin bir idealist olduğundan hiç kuşkum yok ama her insan iyilikle doludur, herkes asil duygulara anlayış gösterir; ekselansları Josef de buna dâhil. Ben de bir idealistin bunu yapması gerektiğini, en azından yapmaya çalışması gerektiğini düşünürdüm hep. Ben bir idealisti... Tek kelimeyle, idealleri olan biri olarak tasavvur ettim hep!

THOMAS *alaycı bir kahkaha atarak*: Sevgili Fräulein Mertens, bakın, idealler idealizmin en büyük düşmanlarıdır. İdealler ölü bir idealizmin ötesine geçmez. Onlar çü-

rümüşlüğün ardında bıraktığı kalıntılardır yalnızca.

FRÄULEIN MERTENS: Yok, yok! Artık daha fazla bir şey duymama gerek yok; görüyorum ki siz benimle dalga geçiyorsunuz yine! *(Çoktan kapının önüne gelmiş, Thomas'ın cevabını da oradan dinlemiştir. Gücenmiş olduğunu belli etmeyen bir ifadeyle çıkar)*

THOMAS *bir anda değişerek*: Sen burada konuşabildiğim insanlar arasında beni yanlış anlamadan dinleyen tek insansın. Anselm'le aranızda yolunda gitmeyen şey ne, bana söyle.

REGINE *karşı çıkarcasına*: Neden yolunda gitmeyen bir şey olsun ki?

THOMAS: Aranızda bir şeylerin yolunda gitmediğini ikiniz de biliyorsunuz. Bana artık güvenmiyor musun?

REGINE: Hayır.

THOMAS: Haklısın! Bir zamanlar farklı olduğumuza inanıyorduk! O düşüncelerimize ne oldu şimdi? *(Regine'yi omuzlarından tutarak silkeler.)* Regine! Ne kadar gülünç, ne oldu onlara?

REGINE: Ben yeni bir dünya düzeni kuracak planlar yapmadım hiç. Bunu yapan sendin!

THOMAS: Evet, doğru... Anselm, Johannes, ben. *(Hatıraların yarattığı etkiyle,)* Hiçbir şeyi düşünmeden, eleştirmeden, kayıtsız, şartsız kabul etmezdik; ne bir duyguyu, ne bir yasayı, ne de bir ölçüyü. Her şey her şeyle bağlantılıydı; ötekine dönüşebilirdi bizim için. Zıtlıklardan meydana gelen uçurumları kapatarak birbirine dolandıkları yerlerde onları tekrar çözerdik. İçimizde insana dair o inanılmaz, tüketilmemiş, sonsuz yaratıcılığı hissediyorduk!

REGINE: İnsanın düşündüğünün bir şekilde hep yanlış olduğunu her zaman biliyordum zaten.

THOMAS: Evet, doğru... İnsanı mutluluktan uykusuz bırakan, bir sandal gibi rüzgârın yönüne bağlı olarak

günlerce sürüklenen düşünceler her zaman biraz yanlıştır.

REGINE: Ben bu arada kendim için sizin asla düşleyemeyeceğiniz çok güzel bir şey diledim Tanrı'dan!

THOMAS: Peki ne oldu bu dileğine?

REGINE: Ne demeye çalışıyorsun? Sen istediğin her şeye ulaştın!

THOMAS: Bunun ne kadar kolay olduğunu bilmiyor musun sen? Önce biraz ağır gider ama sonra hızlı bir biçimde yükselirsin! Tehlikeli bir yola bile girsen yükselmek de alçalmak da aynı kolaylıktadır. Eğer o zamana kadar Josef'le takışmazsam altı ay içinde ordinaryüs olacağım. Ben bütün hayatım boyunca başarıdan daha utanç verici bir şeyle karşılaşmadım. Bu arada Johannes meselesinin arkasında ne var?

REGINE: Hepiniz konuşarak kendinize bir çıkar yol bulabilirsiniz. Ben bunu istemiyorum. Benim için her şey sustuğum sürece gerçekliğini korur.

THOMAS: Henüz düğün mü yoksa nişan seyahatine mi çıktığınız bile belli değilken üzerine bir de ölüyü davet ediyorsunuz!

REGINE: Johannes hakkında konuşmak istemiyorum!

THOMAS: Ama sen ondan hiçbir zaman her şeyi göze alacak kadar hoşlanmadın! Bugünse... Bugün o bir ideal haline geldi! Anselm bu meselenin ardında belli bir amacın olduğunu düşünüyor: Nedir bu amaç?

REGINE: Anselm'in her hareketinin ardında belli bir amaç vardır.

THOMAS: Değil mi? Başlarda böyle değildi ama. Şimdi Maria'yla konuşurken katlanılmaz bir hal alıyor. Artık yapmaya çalıştığı tek şey tinsel bir aldatmadan başka bir şey değil.

REGINE *sakince*: Evet, yaptığı bu.

THOMAS *ona şaşkınlıkla bakar. Sonra sahte bir do-*

nuklukla: Peki, ama bunun ne anlamı var?

REGINE: Bak göreceksin, Josef geldiğinde Anselm ortadan kaybolacak. Johannes'in bu evde vefat ettiği için sizde olduğumuzu iddia edecek.

THOMAS: Ne kadar ileri gideceğini göreceğiz.

REGINE: Kendisi işlerin buralara kadar gelmesini asla istemedi.

THOMAS: Peki ne istiyordu o zaman?

REGINE *Thomas'ın fark etmediği bir küçümsemeyle*: Ben onu yoldan çıkarttım ya!

THOMAS: Sen mi Anselm'i yoldan çıkartmışsın! Tanrı biliyor ya sen hayatında hiç kimsenin peşinden koşmadın! Sen Josef'le bile kendini onun yoluna adarmışçasına evlendin.

REGINE: Anselm'le bu şekilde yeniden karşılaştığımızda, öylesine kendinden geçmişti ki...

THOMAS *elinde olmayarak biraz daha sert bir üslupla*: Üzgün müydü?

REGINE: O kendisini hep kötü hissedecektir. Anselm bir insanı elde edemediğinde tıpkı annesini kaybetmiş bir çocuk gibi olur.

THOMAS: Tabii, tabii... Tüm dünyanın kardeşliği adına... Herkesin sevdiği çocuk olmak... Bu numarayı Maria'ya da yapıyor.

REGINE *altında kendisinin de kabul edemediği tutku dolu bir uyarı yatarmışçasına*: Anselm içindeki tıpkı bir hastalık gibi bulaşan o öteki insana yenik düşüyor! Aniden benliği üzerindeki hâkimiyetini kaybedip hemen ötekine karşı bir direnç oluşturması gerektiğini hissediyor!

THOMAS: Ne? Direnç mi?

REGINE: Anlamıyorsun. Söylemesi zor. Bir direnç... Çirkin bir duygu bu. Bir kötülük yapmadan, önceki hazırlık gibi...

THOMAS: En azından saçma sapan iddialarda bu-

lunurken onlardan gerçekmiş gibi, bu böyledir dercesine, bahsediyorsun; sen hep böyleydin; sen söylediklerine kimsenin inanmadığını hissettikçe, söylediklerin sana daha da gerçekmiş gibi geldi hep. Ama Anselm, bu böyledir, demiyor *(nazik söyleme şeklini taklit ederek,)*, bu böyle olabilir, diyor. Bir duygu seli gibi... Sıradışı olaylara işaret ediyor. Kendisini de hayatını da sırlara bürüyor. Regine, sakladığı bir şey mi var?

REGINE *yanına yaklaşarak, ısrarla*: Eğer Anselm'i rahatsız edecek herhangi bir şey yaparsan yıkılır, çaresizlik içerisinde delice bir şey yapar! Maria'ya gösterdiği yüzüne ters düşecek en ufak bir şey bile yapmaya zorlasan, yeter.

THOMAS: Ama onun bu gösterdiği yüzünün gerçek olduğuna inanmıyorsun değil mi?

REGINE: Elbette gerçek değil.

THOMAS: O halde? Bir şey söylesene!

REGINE: Ama bu yine de gerçek. *(Çaresizce,)* Sen hiç gerçek duygularla okunmasına rağmen yanlış söylenen bir şarkı duymadın mı? Neden bir insan sahte duygular yoluyla gerçek hisler besleyemesin? Buna, sana inat olsun diye kapıldığını sanma. İnsan ciddiye almadığı bir duygu için kendisini öldürebilir, inan! İnsan bir şeyi ciddiye almadan da onu yaşayabiliyor; hepimizin yaptığı gibi.

THOMAS *inatla*: Öyle olup olmadığını Josef geldiğinde göreceğiz. *(Ardından değişik bir üslupla,)* Ancak her şeye rağmen, ben hepimizin tıpkı bir iskambil kâğıdının iki yüzü gibi birbirimize yakın olduğumuza her zaman inanmaya devam edeceğim, Regine.

REGINE *tutkulu bir tavırla, hem korku, hem alay hem de uyarı içeren bir halde:* Kendini feda etme! Bizi buradan sür! Sen zayıfları anlamak için fazla güçlüsün! Sen dürüst olmayanları anlayamayacak kadar aydınsın.

THOMAS: Peki ya o? Anselm de öyle değil mi! O yalan söylemesini beceremez ki! O ancak... *(Maria'yla*

Fräulein Mertens içeri girerek beklemeye başlarlar, Maria elinde mektubu tutmaktadır.) Nasıl desem, gerçekleri çok dolambaçlı bir yoldan söyleyebilen bir insandır. Bir yerden sonra, düşünen bütün varlıklarda olduğu gibi, onun için de gerçeğin karşıtı yalan değil, fakirlik olmalı!

REGINE *şimdi daha da sert bir tavırla*: Evet, belki haklısın; her şeyi onun istediği gibi bırakmalı.

MARIA *nazikçe, yavaşça*: Josef'in gelişiyle ilgili bazı hazırlıklar yapmamız gerektiğini unutmamalıyız.

THOMAS *düşüncelerinden koparak, biraz alaycı bir ses tonuyla*: Evet, elbette! Josef'le ilgili önlemler almalıyız.

MARIA: Kendisi her an burada olabilir. Yazdığı mektubu okumadın mı?

THOMAS: Hayır, unuttum. *(Regine'ye döner.)*

MARIA: Mektup bende. Seninle konuşmak için geleceğini yazıyor. Senin, Anselm'le Regine'ye evini açmanı hem kaçırmaya hem de zinaya ortak olmak olarak adlandırıyor.

FRÄULEIN MERTENS *Maria'ya dönerek*: Hayır, zina söz konusu değil, ben şahidim.

MARIA: Ayrıca evindeki bu karışık duruma bir son vermezsen bunun sonuçlarına katlanmak zorunda kalacak olduğunu diyor.

FRÄULEIN MERTENS: Bir ölüye bile sadık kalacak kadar vicdanlı bir kadınla inanılmaz bir hassasiyetle acı çeken bir insana kucak açan bir adamın, böylesi ilkel bir şeye kalkışmasının söz konusu bile olmayacağına ben şahidim.

MARIA: Evet, evet ama bu silahı onun eline veren Thomas. (Thomas'a dönerek,) Dediğine göre, senin gibi soğukkanlı bir insanın onunla görüştükten sonra anlayış göstereceğini düşünüyor.

THOMAS: İsterseniz hep birlikte buradan gidip bir gezintiye çıkalım.

MARIA: Ama akşam olunca yine eve dönmek zorun-

dayız; bizi burada bekleyecektir.

REGINE: Sana gerçekten zarar verebilir mi?

THOMAS: Elbette verebilir.

REGINE *can sıkıcı bir şeyin sonlanması üzerine duyulan bir rahatlamayla*: O halde bunu yapacaktır; onu hafife almamalısın. Bu konu dışarıya taşmadığı sürece bütün nazlara, iğrençliklere, oynanan bütün oyunlara kuzu gibi katlandı. Neyse ki, bunu sarf edilen bir emek olarak gördü hep. Yıpratıcı bir hal aldığında da, ki almış olabilir, bunu anlamıyor; aksine bunu bir tür ciddiyet olarak algılıyor. Ancak Josef çevreden gelecek en ufak bir tepkiye karşı bile kendisini umarsızca savunacaktır!

MARIA: Daha şimdiden Regine'nin bir Potifar[1] olduğunu söylüyor.

FRÄULEIN MERTENS: Kibar bir organizasyonun kurbanı!

REGINE: Ama o Anselm hakkında da...

MARIA: Ancak bu noktada kendisiyle çelişiyor, zira aynı zamanda zinadan şüphelenmiyor mu?

REGINE: Zorla da olsa Anselm'in, iffetine düşkün biri olduğunu...*(Aniden mektubu Maria'nm elinden alıverir.)*

THOMAS: Uf!

MARIA: Regine, çok kabasın!

REGINE: Ama bunlar onun kendi sözleri! Zorla da olsa Anselm'in iffetli bir şehvet düşkünü olduğunu iddia ediyor.

THOMAS: İşte bu ilginç! *(Regine'nin elinden mektubu alır.)* Bunu niçin en başta söylemiyorsunuz?

MARIA: Şehvet düşkünü yazmıyor mektupta; yalnızca karşılıklı bir şekilde birbirlerini baştan çıkartarak akılla-

1. Potifar: Mısır'daki eski bir firavunun vezirinin adıdır. Kutsal Kitap'a göre Potifar'ın eşi, köle pazarından getirilen Yusuf Peygamber'e âşık olur. Hz. Yusuf'un kendisini reddetmesi üzerine ona iftira atarak zindana düşmesine neden olur. (ç.n.)

rını karıştırdıklarını yazıyor.

REGINE: Ayrıca sahtekâr diyor!

THOMAS: Sahtekâr mı? *(Mektupta bu sözcüğü arar.)*

REGINE: Üçüncü sayfada.

THOMAS: Sevmekten aciz bir sahtekâr! Vampir... Maceracı... Onu bu fikirlere iten şey ne?

REGINE *komik bir tavırla omuzlarını silker*: Hiçbir şey...

MARIA: Belki ona bu kadar da kızmamak gerek. Kuşkusuz, kıskançlık onu küçük düşürüyor; Anselm'in ondan ne kadar üstün olduğunu hissettikçe de iftira ediyor.

THOMAS: Bu biraz uzak bir ihtimal... Sonuçta Anselm neredeyse otuz beş yaşında, bu yaşına kadar ortaya koyduğu ne var ki?

MARIA: O da senin gibi doçent değil mi?

THOMAS: Ta sekiz yıl önce, hem de yalnızca bir yıl boyunca... *Ardından doçentliği bırakıp ortadan kayboldu.* Ne ilginçtir ki Josef'in yazdıkları olası görünüyor. *(Öfkeyle yeniden mektupta o satırları arar.)* Kendisini Josef'e sıradan bir insan gibi tanıtmış; tüm dünyaya karşı içinde beslediği sevecen duygularla; mütevazı bir idealist olarak... Ama biz onun eskiden nasıl biri olduğunu biliyoruz: Peki Anselm gerçekte neye dönüştü?

MARIA: Sen densizin birisin!

THOMAS: Ama Fräulein Mertens, Anselm'e zaten bunları duymayacak kadar saygı duyar.

MARIA: Anselm zaten saygıdeğer bir insan!

THOMAS *imalı bir ses tonuyla*: Mutlaka! Bu mümkün. Onun fikirleri var, elbette. Ama... Kendine ait fikirleri var mı? Gerçekten kendine ait fikirleri? Bugün her iki kişiden birininkine benzemeyen fikirleri? Bu o kadar kolay tespit edilebilecek bir şey değil. *(Düşünüyormuş parodisi yaparak devam eder.)* Derin duyguları var mı? Bir tutku, her nasıl olursa olsun, ancak bu tutkunun hükmettiği kişi-

nin büyüklüğü ölçüsünde büyüyebilir.

FRÄULEIN MERTENS: Yola çıkamama ihtimali doğduğunda Anselm neredeyse kendisini öldürecekti!

THOMAS: Gerçekten mi? Kendisini öldürecekti? Hem de neredeyse? Bir duygunun dönüşme yetisine bağlı işte her şey; koparılmış bir ip parçası birçok büyük eserin göbek bağı olmuştur, ancak aptal bir insan kendisini gerçekten asabilir.

REGINE: Peki bir sahtekâr?

THOMAS: İşte tam da bu yüzden çok uzak bir ihtimal bu; bir sahtekâr da kendisini yalnızca neredeyse asabilir; dolayısıyla büyük bir insan ile bir sahtekârın ortak noktası o ilk adımdır.

FRÄULEIN MERTENS: Korkarım bu görüşleriniz yalnızca Doktor Anselm'e karşı olan önyargılarınızın bir yansıması.

THOMAS: Yanılıyorsunuz; ben bu kötülüğümle hayatta bir arkadaşım olmasını hiç hak etmedim, Anselm'i de.

MARIA *konuyu kapatırcasına*: Anselm de elbette saygıdeğer bir insandır; hemen bu kadar gereksiz karşılaştırmalara girmeye gerek yok. Zaten mektubunda bunu yaparak olanlara yeterince davetiye çıkarttın.

FRÄULEIN MERTENS: Ekselansları Josef şimdi sizin kendi sözlerinizden yola çıkıyor!

MARIA: Onların kendisinden kaçtıklarını da Josef'in aklına sokan sensin.

THOMAS: Kim olduğu belli olmayan insanların kim olduğu belli olan bir insandan kaçtıklarını!

MARIA: Peki Thomas, ben kimseyi yargılamak istemiyorum; ama en fazla üç saat içerisinde Josef burada olacak, kararı da öğrenmek isteyecek! Ne yapacağız?

THOMAS: Hiçbir şey!

MARIA: Hiçbir şey mi?

FRÄULEIN MERTENS *aynı anda*: Hiçbir şey!

THOMAS: Neler olacağını göreceğiz. Anselm'le Regine kalıyorlar elbette.

MARIA: Yani Josef'le sen mi konuşacaksın? Zira Anselm onunla konuşmamakta direniyor.

THOMAS *etkilenmiştir*: Anselm direniyor mu? *(Neredeyse bağırarak,)* Bunu yapmamak için direniyor! *(Fräulein Mertens'le birlikte odadan çıkmaya yeltenen Regine'ye bakar.)*

REGINE *alaycı bir tavırla*: Anselm bu görüşmeye karşı!

MARIA *yeniden yatak odasına çekilmek üzereyken*: Sen bu mektubu yazdığın için...

THOMAS: O halde ben Josef'i bir kutlamayla karşılayacağım!

MARIA, FRÄULEIN MERTENS, REGINE *hep birlikte donakalırlar*: Bir kutlamayla mı?

THOMAS *hiddetli bir tavırla*: Onu havaya sokacak bir kutlamayla... Allah kahretsin! İnsanın hayran olduğu o kelebeklerin içinden çıktıkları bir sürü kozayla süsleyeceğim her tarafı! Zencilerin dans ederken çaldıkları davullarla, kutsal ayinlerde kullandıkları kaplarla, erkeğin dişisinin önünde dans ettiği tüylerle kaplı folklorik giysilerle!

MARIA *yatak odası kapısından*: Ama adam öfkeli olacak. Eğer böyle aptalca davranmayı sürdürürsen seni gözden çıkarmaktan çekinmeyecektir.

(Gider. Thomas, Regine'nin arkasından bakar; birkaç adım boyunca onu takip ettikten sonra durur; ancak Regine belli etmeden yavaşça Fräulein Mertens'le birlikte kapıya doğru yürüdüğünde, Thomas dönerek isteksiz bir halde Maria'nın arkasından gider.)

FRÄULEIN MERTENS *kapıda durarak*: Siz haklısınız, hiçbir şeyin sizi haksız duruma düşürmesine izin vermemelisiniz. Bu kutlamaya engel olun!

REGINE: Thomas kafasına bir şey koyduğu zaman onu engellemek mümkün olmaz.

FRÄULEIN MERTENS: O zaman kaçmaya devam edelim!

REGINE: Thomas, Anselm için her şeyini ortaya koydu.

FRÄULEIN MERTENS: Peki bu muhteşem insan bundan çok daha fazlasına layık değil mi? Ancak Doktor Thomas bu işi mahvedecek. Size yalvarıyorum, onun etkisinden kurtulun; Anselm'le birlikte yolculuğumuza devam edelim!

REGINE: Anselm gitmek istemiyor.

FRÄULEIN MERTENS: Anlıyorum; mağrur bir erkek o; kaçmak istemiyor. O halde ekselansları Josef'le kendisi konuşacak; nasılsa büyüleyici bir konuşma yeteneğine sahip.

REGINE: Niçin? Anselm'le evlenmem mümkün değil benim.

FRÄULEIN MERTENS: Ne kadar da umutsuzsunuz! Doktor Anselm'in ekselansları Josef'le konuşmamak için direnmesinin sebebinin yalnızca, enişteniz Thomas'a olan kırgınlığının olduğunu göremiyor musunuz? Doktor Thomas o teorik düşünceleriyle her şeyi donduruyor.

REGINE *gizemli bir tavırla*: Ama tatlım, fark etmiyor musunuz? Hiçbir şey fark etmiyor musunuz?

FRÄULEIN MERTENS: Neyi fark etmeliymişim?

REGINE: Şşt! Sessiz! *(Dikkatlice pencereden eğilip Anselm'in onları dinleyip dinlemediğini kontrol ediyor.)* Ondan kaçmak imkânsız; Anselm'in Maria'ya âşık olduğunun farkında değil misiniz?

FRÄULEIN MERTENS: Ama bu bir suç! Sizin kardeşiniz! Onun biricik arkadaşının karısı! Hayır, hayır, *(kolunu tutarak,)* Regine! Ah, o deli deli kurgularınız yok mu, oysa ne kadar da akıllı bir insansınız!

REGINE: Neden olmasın ki? Ne var bunda?

FRÄULEIN MERTENS: Bunda ne mi var? Böyle iğrenç şeyler söylemeyin!

REGINE: Çok abartıyorsunuz. Anselm'in karşısında yeni bir insan duruyor: o da meraklanıyor; belki de... Onu sarmıştır. Neden yeni bir insan diyorum ki ben? Maria'yla onun değil de Thomas'ın evlenmesi tesadüf eseridir.

FRÄULEIN MERTENS *şaşkınlığını üzerinden attıktan sonra*: Ben o zamanlar sizin neredeyse tesadüf eseri onunla değil de Johannes'le evlendiğinizi sanıyordum?

REGINE: Veya Thomas'la... O zamanlar hepimiz neredeyse birdik. Şimdi, zamanında eliyle verdiği takım elbisenin içerisinde bir başkasının yürüdüğünü görüyor: bu tuhaf bir şey. Bir hatunla değil de, onun kendi içinde bir yerlerde başlayıp da yalnızca herhangi bir kadın aracılığıyla yaşanan, hiç de o kadar aptalca olmayan bir hikâye bu! Evet! Öyle! Aşk hiçbir zaman aşk değildir! O bedene bürünmüş hayallerin karşılaşmasıdır! *(Bir benzetme yapmak üzere gözleriyle bir şeyleri ararcasına bakınır.)* Sandalyelerin.. Perdelerin... Ağaçların hayalileşmesi. Bir insanı odak noktası alarak...

FRÄULEIN MERTENS: Ah, yapmayın, yapmayın! Doktor Thomas'ın içinde bulunduğu hava size iyi gelmiyor. Kahvaltıdan önce biraz dışarı çıkalım. *(Ona direnen Regine'yi dışarı çıkartmak istiyor. Kapının yanına geldiklerinde, konuşmaları onları tekrar odaya götürmüştü, yeniden duruyorlar.)* Peki ya Maria Hanım?

REGINE: Benim kardeşim okşandığında sırtını kamburlaştıran, şişko, aptal bir kedi gibi olur.

(Giderler. Onlar kapıdan çıkarken yanlarından hizmetçi kız içeri girer. Elindeki kahvaltı tepsisini bırakır, yatak odası kapısını çalarak odayı terk eder. Bu arada Thomas ile Maria içeri girerler.)

THOMAS *pencerenin önünde durmuş derin derin ne-*

fes almakta: Uyandığımda seninle konuşmak istedim, ışığı yaktım. Oracıkta ağzı açık, kendinden geçmiş bir halde yatıyordun...

MARIA: İğrençsin! Neden beni uyandırmadın? *(Her ikisi de üstlerine çeki düzen vermeye devam ederler.)*

THOMAS: Neden mi? Çünkü neredeyse tıpkı bir münzevi gibi önünde diz çökmem gerekecekti! O iri vücudun o kadar çirkin, o kadar sessiz bir biçimde öylece uzanmıştı orada. Çok etkileyiciydi.

MARIA: Sakin bir şekilde uyumama bile izin vermiyor musun artık?

THOMAS: Hiç yalnız kalamayınca...

MARIA: Yıllardır da evli olunca; hep aynı şeyler! Ben buna artık gerçekten dayanamıyorum!

THOMAS: Bu kadar uzun zamandır evli olunca, sürekli de dört ayak üzerinde yürüyünce, sürekli çift soluk alıp her şeyin üzerinden iki farklı düşünce biçimiyle geçince, önemli şeylerin arasındaki zaman önemsiz şeylerle dolu olunca, insan doğal olarak bazen tıpkı bir ok gibi havanın çok az olduğu bir yerleri özlüyor. İnsan geceleri uyandığında daha az önce düzenli bir biçimde alıp verdiğimiz soluğun bizi orada bırakarak nasıl da çekip gittiğini görerek bundan ürküyor. Ama doğrulmuyor. Kalkmıyor bile. Bunun yerine bir kibrit yakıyor. Sonra orada ete bürünmüş birinin daha yattığını farkediyor. Ancak budur aşk.

MARIA *elleriyle kulaklarını tıkamış*: Ben bunları artık duymaya dayanamıyorum.

THOMAS: Bana karşı hiç nefret hissetmiyor musun?

MARIA *ellerini kulaklarından hemen çeker*: Ben ve nefret?

THOMAS: Evet, doğruca nefret... Bu sabah hissettiğini sandım. Ben odanın girişinde küçücük olmuş, acı içinde dururken, uzamaya başlamış keskin sakallarım odaya yükselirken, sen bedeninin bütün ağırlığın verdiğin çıplak

ayakların üzerinde yürüyordun. O an sanki sürekli yolundaki bir engelmişçesine duran bir bıçakmışım gibi nefret etmedin mi benden?

MARIA *acıyla, sakin ve kendinden emin bir tavırla*: Bu, aşkın sonu.

THOMAS *coşkuyla*: Hayır! Bu asıl başlangıcı! Anlasana; aşk erkekle kadın arasında asla var olmayan tek şeydir! Onlardan bağımsız, kendine özgüdür aşk. Aslında yaşanan şey çok basittir; bir uyanıştır. *(Hararetli bir konuşmaz tarzıyla,)* Biz seninle birlikte büyüdük: kardeşçe, yan yana ama elbette kendi gelişimime olan ilgim sana karşı duyduğum meraktan biraz daha fazlaydı. Sonra, affedersin, *(alaycı bir hareketle Maria'nın poposuna işaret ederek,)* senin gittikçe büyüdüğünü gördüm. Hem de beni sollayarak. Bir an için gözümde devasa, uçsuz bucaksız bir dünya gibi göründün. İşte bu, o şimşeğin çakışıydı; beni sarhoş eden andı. Beni sarmalayan her şeyi, bulutları, insanları, planları bir kez de sen sarmıştın, tıpkı anne karnındaki bir çocuğun kalp atışının annesininkinin ardından duyulduğu gibi. O yükselmeyle birleşme mucizesi gerçekleşmişti. *(İfadesini yumuşatarak)* Veya bu terminoloji bunu nasıl dile getiriyorsa artık.

MARIA: Şimdiyse sanki bir kaldırım taşının üzerinde uyumuş da bir rüya görmüş gibiyiz.

THOMAS: Eğer buna öyle demek istiyorsan, evet öyle. Bir kez daha uyanarak kendimizi bir kaldırım taşında buluyoruz. Yağ kütleleri, iskeletler; duygu geçirmez bir çuval olan o deriye sarılı bir halde. O sarhoşluğumuz uçup gitmiştir artık. Ama sonuçta bu da bizim onunla ne yapacağımıza bağlıdır. İnsanlığın en has burukluğu budur işte; geri kalansa aslında yalnızca küçültücü bir abartıdan ibarettir.

MARIA: Ben senin başarından başka bir şey istemedim. Fazla çalışmaktan ancak sabahın ikisinde, üçünde,

homurdanan bir çocuk gibi yatağa girdiğinde sana anlayış gösterdim. Yaptığının ne olduğunu bilmiyordum ama yaptıkların beni mutlu ediyordu, bu benim için insani bir değerdi; bu bilinmez olan şeyin bana ait olduğundan emin olabiliyordum. Ama şimdi her şey farklı. Benden uzaklaştın.

THOMAS: Çünkü senin ağızına bal çalınarak tuzağa düşüşünü görmeye dayanamıyorum.

MARIA: Bunları nasıl da söylüyorsun!

THOMAS: Anselm seni iltifatlara boğuyor. Kibirli olduğu için, senin ona gösterdiğin şükran dolu hayranlıktan kendini mahrum bırakmamak için.

MARIA: Onun abartıları bana çoğu zaman ürkütücü geliyor.

THOMAS: Ama sen ağızına çalınan bu itici şeylerin seni etkilemesine izin veriyorsun.

MARIA: Ben öyle sürekli, "aşk," "aşk," diye vakvaklayan bir ördek değilim! Ama benim de bazen şu monotonlaşmış hayattan çıkıp daha farklı şeyler yapmak istediğimi düşünmüyor musun?

THOMAS: Bu isteğin Anselm'in buraya gelişiyle başladı. O senin beni anlamanı engelliyor.

MARIA *toparlanarak onun yanına gider*: Ama Anselm henüz burada değilken bile ondan o kadar övgüyle bahseden sen değil miydin? Hatta buraya geldiğinde de bunu yapmayı sürdürdün! Onun bizde eksik olan bir şeye sahip olduğunu sen söyledin!

THOMAS: Peki nedir bu?

MARIA: Ne soruyorsun; benim bir eksiğim yoktu! Ama şimdi, yalnızca yine aklına bir şey geldiği için onu kötülemek istiyorsun; yalnızca bir güç gösterisi bu, sen böylesin işte.

THOMAS: Çekinme, söyle nasıl olduğumu.

MARIA: Kimsenin kederine ortak olmayan birisin.

Bunu yapmak içinden gelmiyor, insanı umutsuzluğa düşüren şey de bu.

THOMAS: Aklımdan mı geliyor?

MARIA *sinirli bir halde*: Ama ben artık bu bitip tükenmeyen 'uğraşıya' da bütün varoluşla oynayışına da gerçekten dayanamıyorum! Senin için kabullenip rahat bırakılacak hiçbir değer yok mu?

THOMAS: İşte yine yalnızca onun söylediklerini tekrarlıyorsun... Ama sana şimdi cevap veremeyeceğim, Anselm hazretleri geldi! *(Anselm'in başı pencerede belirir.)*

ANSELM: Nasıl uyudunuz bugün?

MARIA *kaba bir tavırla*: Ne kadar da resmi soruyorsunuz!

ANSELM: Toprağın kendisi gibi uyumalısınız.

MARIA: Çok sıkı veya hep bir gözü açık olarak mı demek istiyorsunuz?

ANSELM: Siz sakince uyurken etrafınızda yemyeşil dağlardan meydana gelen bir çelengin büyüdüğünü düşünüyorum.

(Mahcubiyetten doğan kısa bir ara meydana gelir.)

MARIA: Thomas beni rahatsız etti, çok huzursuzdu bugün. *(Mahcup olur.)* Yok, yani demek istediğim... Neyse, bunu söylemekte ne var ki?

ANSELM *ironik bir tavırla*: Elbette, neden söylenmesin? Olan şey söylenmelidir!

THOMAS: Peki Josef hakkında düşünüyorsun?

MARIA: Regine ona mektubu daha göstermemiştir herhalde.

ANSELM: Hayır, Regine'yle konuşmadım henüz.

THOMAS: Regine pek uzakta olamaz. Bu durum onu çok sinirlendirdi.

MARIA *Anselm'in yavaşça gitmeye koyulduğunu görünce*: Hayır, burada. Mektup bende. Önce bir okumalısınız elbette. *(Anselm'e mektubu verir. Thomas kapısı açık*

olan yatak odasında bir süre daha durur. Anselm hemen okumayı bırakır, gözlerini Maria'ya dikerek kadına bakar.)

MARIA: Okusanıza.

(Anselm pencereden atlayarak odaya girer.)

ANSELM: Siz bütün samimiyetinizle en ince ayrıntısına kadar tanıdığınız birinin, rüyanızda, bedeni en ince ayrıntısına kadar arzuyla, sahip olma isteğiyle kavrulan, tamamen yabancı biri olarak karşınıza çıktığını görmediniz mi hiç?

MARIA: Bunun ardından gelecek şey de sanki huzursuzca kıpraşan bir kuru yaprak yığınının altında her an oradan zıplayabilecekmişçesine saklı olan bir şey mi?

ANSELM: Pekâlâ Maria; ben eskiden sizin arkadaşınızdım, o zamanlar siz o Maria adlı kızdınız, şimdiyse Thomas'ın adı altında yaşıyorsunuz; bense zıplayamıyorum.

MARIA: Ama siz bu noktada bir aynanın önünde durmuş sürekli kendinize bakıyorsunuz!

ANSELM *yakayı ele vermiş bir halde*: Kendimi gördüğümü mü sanıyorsunuz? Aman Tanrım, aynada gördüğüm şey yalnızca bir leke. Gözler insanın hayatı boyunca hiç yıkamadığı eller gibidir; böylelikle kirli bir alışkanlıkla her şeye dokunmayı sürdürüyorsunuz. Bunun önüne geçmek mümkün değil. Bazen onları dağlamak istiyorum, bütün dokunuşlardan arınmaları için, yalnızca sizin görüntünüzü saklamaları için.

MARIA: Tanrım, Anselm!

ANSELM: Evet, bunu gülünç buluyorsunuz, çünkü o seviyeli entelektüel zevkinize uygun olmayan bir abartı olarak görüyorsunuz. Haddini bilmeyen bir bekçi daha! Gözlerin ıslaklığı gerçekten de kızgın bir çeliğin ateşinde bir anda cız etse, bu seviyeli entelektüel zevkinize ne olurdu acaba? Peki ya damlayarak akıyor olsa?

MARIA: Iyy! Bu iğrenç görüntülere dalmayın yine!

ANSELM *hiddetle*: Hiç acımadan sizin de kalbinize bir bıçağı sokabilirdim! Eğer bu yolla sizi bulunduğunuz eşikten yalnızca bir kez daha geri döndürebileceğimi bilseydim! Kadınların korselerini çıkartmak zorunda oldukları yerden! O ödünç alınmış gibi duran 'davranış biçimlerini' bırakmak zorunda oldukları yerden. Sizi, çocukları, hastaları, erkekleri, mutfakta düşüncesizce işlenen o cinayeti; bir yük hayvanıymışçasına üstlenerek yapılan bütün hamallıklardan vazgeçirebilseydim.

MARIA: Artık mektubu okumaya başlasanız iyi olacak! Gerçekten konuşmamız gereken daha önemli şeyler var.

ANSELM *onun kararlılığından dolayı sakinleşmiş bir halde*: Beni hiçbir zaman şaşırtamayışınıza bayılıyorum. Yapacağınız her şeyi önceden biliyorum. Patlayacak kadar gerilmiş acı içindeki bir gonca misali önceden içimde hissediyorum olacakları.

MARIA: Elbette, sıradan bir aklm fikirlerini tahmin etmek kolaydır!

ANSELM: Ben sıradışı şeyler istemiyorum! İnsanın yaşayabilecekleri arasında günlük şeyler bunların en derinleridir; tabii alışkanlıklardan kurtarabilirseniz. *(Sessizce,)* Thomas'ın bilmediği şey de bu işte. Sizse artık kendinizi bile tanımıyorsunuz. Onun etkisi sizi küçülttü.

MARIA: Bu konuda size artık cevabımı verdim; ben Thomas'ı seviyorum.

ANSELM: Ben onu sevip sevmediğinizi sormuyorum; bunun bir cevabı yok! *(Kendisini toparlayarak,)* Hissettiğinizin şimdi size anlatacağım şey olup olmadığına siz karar verin. Bir keresinde bir otlağa kapıldım. Uçsuz bucaksız bir çayırdı, üzerindeyse benim dışımda yalnızca bir ağaç vardı. Ayakta zor duruyordum, zira o dalların içine yapayalnız bir halde dolanmış, düğümlenmiş şeyin aynısı olan bu hayatın korkunç akışını hâlâ sımsıcak, yumuşacık bir

şekilde içimde hissediyordum. O yönünü değiştirdiğindeyse dizlerimin üstünde yere çöktüm! *(Anlattıklarının Maria'yı etkilemesi için biraz bekler.)* Yaşamış olduğum şey bundan ibaret. Sizinle ilgili olarak da...

MARIA: Anselm... Bu gibi abartıların bir değeri yok. Siz bunu hissettiniz; ama gerçekte yere bile atmadınız kendinizi.

ANSELM: Yok mu? Thomas gerçekten de içinizdeki tüm derinliği yok etmiş.

MARIA: Bana karşı da Regine'ye karşı da çirkin davranışlar içindesiniz.

ANSELM: Sizin gibi artık yere atılmayan biri başkalarını yargılamamalı! Ben hayatımda ulaşabileceğim her şeyden her daim feragat etmek zorunda kaldım. Zira insan inandığında ayağı takılır, düşer. Ama insan yalnızca inandığı sürece hayatta kaldığından işte...

MARIA *endişeyle, huzursuz bir halde*: Okuyun şu mektubu; Thomas sizinle konuşmak istiyor.

ANSELM: Size bir örnek daha versem iyi olacak; ben keşişken...

MARIA: Nasıl? Siz keşiş miydiniz?

ANSELM: Sessiz olun! Thomas bunu kesinlikle bilmemeli!

MARIA: Anselm, bu söylediğiniz gerçek değil.

ANSELM: Size asla yalan söylemeyeceğim. Anadolu'da, Vardar Dağı'ndaydım. İçinde olduğum hücrenin duvara açılmış, camsız, küçük penceresinden denize bakıyordum...

MARIA *araya girerek*: Okuyun! Okuyun!

(Anselm okumak istemiyor ama Thomas'ın oraya yaklaştığı duyulunca mektuba bakıyor.)

MARIA: Biz burada otururken siz kim bilir neler yaptınız.

(Maria işine dönüyor. Thomas içeri giriyor.)

THOMAS: Daha bitirmedin mi?

MARIA: Bir kez daha okuyun. *(Anselm onun bu ufak yardımının altındaki uzlaşıyı daha da pekiştirmek için Maria'yla göz göze gelmek istiyor ancak Maria bakışını ondan kaçırıyor. Anselm bezgin bir halde omuzlarını silktikten sonra mektuba göz atıyor.)* Thomas, Josef'i daha da tahrik etmek için onu bir kutlamayla karşılamak istiyor. Ama ben böyle bir şey yapmamızı istemiyorum. Josef bizim yakın akrabamız; böyle şey olmaz!

THOMAS *ona özgü oyuncu ses tonuyla*: Ben Anselm'in söyleyeceklerini duymak istiyorum!

(Thomas oturup Anselm'i izler. Gerginliğin doldurduğu bir sessizlik olur. Anselm bu uzayan sessizlikten huzursuzlaşmış bir halde nihayet yavaşça kafasını kaldırır; gözlerinin derinliğinde saklı bir niyete sımsıkı sarılmış bir halde konuşmaya başlar.)

ANSELM: Senin yazdığın mektup her şeyi mahvetti.

THOMAS: Demek benim mektubum... Ama senin bu mektuba bir itirazın yoktu?

MARIA: O zaman her şeyi yine Thomas düzeltmeye çalışmalı!

ANSELM: Hayır, Thomas, Josef'le konuşmamalı; buna izin vermem!

THOMAS *pusuda beklemekte*: O zaman sen konuş!

ANSELM *mektubu yere atarak*: Yapamam.

THOMAS: Yapamaz mısın? *(Sınarcasına Maria'ya bakar.)*

MARIA: Yani Josef'in size attığı iftiraları kabullenecek misiniz?

ANSELM: Size ne cevap vermem gerektiğini bilmiyorum. Mektubun özünde benim bir sahtekâr olduğum yok mu?

THOMAS: Evet.

ANSELM: Peki... Gerçekten de bir sahtekâr değil mi-

yim? Bir başkasını, ordulardan bile daha büyük bir güçle etkisi altına alıp, *(hiddetle,)* üstelik de ikna etmek istediği şeyin ne olduğundan tam olarak emin olmamasına rağmen, onu ikna etmek isteyen her insan aslında bir sahtekâr değil midir?

MARIA *cevap vermek üzereyken Thomas onun izlenimini anlamaya çalışırken Maria isteksizce*: Bu aşırı bir hassasiyet!

ANSELM *huzursuzlanmaya başlayarak*: Regine'yi mi kurtarmak istedim yoksa Josef'e bir şey mi yapmayı, kendim de bilmiyorum artık. İnsan bazen tıpkı bir rüyadaki gibi o kadar kabına sığmaz, o kadar taşkın oluyor ki. Bugün bundan dolayı pişmanım.

MARIA *hararetli bir tavırla*: Niçin pişmansınız? Henüz vakit varken konuşun!

ANSELM: Josef'e ne cevap vermem gerektiğini bilmiyorum; insanın yüreğinde kendisine hak olarak gördüğü her şey fevkalade bulaşıcıdır. Rahat bırakın beni.

MARIA: Konuşsanıza!

ANSELM: İnsan bir şey yapmışsa bunun artık geri dönüşü yoktur. Başka bir insanı bir haşereyi ezer gibi ezmiştir. O insan artık çizmesinin tabanına yapışmıştır. Ama bir anda öteki ortaya çıkar. Tıpkı kimya laboratuvarlarında kullanılan çift bölmeli cam tüplerdeki gibi, bir süre sonra, kendi içinde arttığı gibi, bizim içimizde de yükselir, o öteki insan! Kendi bölmesinden taşarak bizim içimize akar, üzerimizi kaplar! Kafamızı biraz çalıştırıp düşündüğümüz anda *(tehdit altındaymışçasına konuşur.)* o öteki insanı görebiliriz.

THOMAS *Maria'nın tepkisini anlamak için kadını merakla gözlemledikten sonra*: O zaman yapılacak yalnızca bir şey var: Fazla zahmete girmeden, bu durumda herkesin yapacağı şeyi yapıp, Josef'e ufak bir baskı uygulamalı. Bir dedektifle bir avukat bulmalı; elbette Josef'in

de zayıf bir noktası vardır.

MARIA *dehşet içerisinde*: Böyle yöntemleri bile kullanmaya hazırsın demek ki?

THOMAS: Josef bana bir keresinde bir sır vermişti. Uzun zaman önce... Bulacağımız dedektifi yalnızca onun yakın çevresinde olan biten şeyleri araştırmakla görevlendirerek, üzerine salsak, Josef suçsuz bile olsa olgular birbirine bağlanacaktır! Olgular insanları haksız duruma düşürmeyi sever. Öyle değil mi Anselm?

MARIA: Ama bu alçaklık olur! Josef her zaman sana iyilik etti.

THOMAS: Ben de ona elimden geldiğince iyilik ettim. Hâlâ da ona karşı müspetim; içinde bulunduğumuz durum buna fırsat verse ona seve seve yardım etmeye yine hazırım.

MARIA: Artık seni tanıyamıyorum. Senin her zaman dürüst bir insan olduğunu bilmesem şu an senden kuşkulanırdım.

THOMAS: Bu durumda dürüst olan Anselm mi? Dedektif tutma fikrini reddedeceği için mi?

MARIA: Thomas, şimdi sinirli olduğun için böyle bir tepki veriyorsun! Bu konuda ciddi olamazsın! Bir alçak gibi konuşuyorsun!

THOMAS: Ne var bunda Anselm? Olamaz mıyım? Alçak biri miyim? Sinirli bile olamayacak kadar alçak biri miyim?

ANSELM: Benim bu konuda Maria'ya katıldığımı zaten biliyorsun! Hesabını veremeyeceğin bir şeyi yapmaya itiyorsun kendini.

THOMAS: Dedektif tutarak onun kendi çıkarları uğruna karıştığı ilişkilerin bizi hiç ilgilendirmediğini gösterebileceğimiz bir mesaj vermiş oluruz. Ancak bu tür ilişkilerden zarar görmeyecek kimse onlara hükmedebilir!

MARIA: Thomas hemen böyle radikalleşir işte!

ANSELM *alaycı bir mütevazılıkla*: Aa! Belki de haklıdır. İçinde yeni bir insanı barındıran kimse elbette çok hassas olamaz.

THOMAS: Yani sen yapamaz mıydın?

MARIA: Thomas, eğer bunu yapabiliyorsan içinde hiçbir insani duygu yok demektir.

THOMAS *gülümseyerek, ama kendini zorlarcasına şakacı bir tavırla:* Anselm, o halde bu konuda ikimizden birisi alçak olmaya devam etmeli; ama bu sen olamazsın! *(Kendini kaybetmemek için hızlıca yandaki odaya gider, kapı açık kalır.)*

ANSELM *alaycı*: Reformcular galiba duygusuz olmak zorundalar; dünyayı yüz seksen derece döndürmek isteyen biri, fikirlerinin dışındaki hiçbir şeyle içli dışlı olmamalı.

MARIA: Ama siz tam da Thomas'la yeniden bir arada olmak için buraya geldiniz!

ANSELM: Ardından da kendimi inkâr ettiğim bir zaman gelir. Kendimi kurtarmam gereken, tıpkı bir çekirge gibi kurtulduğunda bir bacağını kendisinden daha güçlü birinin elinde bırakmak zorunda kaldığı bir zaman...

MARIA: Sizi anlayamıyorum.

ANSELM *gülümseyerek*: Korkuyorum.

MARIA: Sonuçta yalnızca konuşacaksınız.

ANSELM *ciddi bir tavırla*: Ben gerçekten korkuyorum.

MARIA: Sözcüklerden mi?

ANSELM: Sözlerime inandıramadığım, bir şey verdiğimi veya bir şey aldığımı hissedemediğim her insandan korkuyorum.

MARIA: Ama o halde ne istiyorsunuz?

ANSELM: Ben bunu artık bilemiyorum! Thomas kendime gelmeme izin vermiyor!

MARIA: Ben sizin Thomas'la konuşup aranızdaki meseleyi halletmenizi istiyorum. Sonuçta siz bir erkeksiniz!

ANSELM: Nasıl bir erkek hayal ettiğinizi bilmiyorum. Zayıflık duymamak güçlü olmanın bir işareti değildir! Bunu yapamam!

MARIA: Josef'ten korkmaya sona geldiğinizde mi başladınız? En sonunda mı korkaklaştınız?

ANSELM: Evet. Eğer bir hissi ben yaratmıyorsam, bundan dolayı da hissedemiyorsam inanılmaz bir şekilde korkak olurum; uhrevi bir korku duyarım.

MARIA *alaycı bir tavırla*: Peki ya hissederseniz?

ANSELM: Sigaranızı elimde söndürün.

MARIA: Bu, sizin gibi hassas bir adamın kaldırabileceğinden de fazla can yakar. *(Anselm, Maria'nın bileğini tutar.)*

MARIA: Ne yapıyorsunuz? *(İtişirler.)* Bırakın! Zaten son anda bırakacaksınız. Öyle bakmayın! Ben korkak değilim. Hayır, siz de o kadar güçlü değilsiniz. Hayır, hayır, bu kadar şaka yeter!

ANSELM *itişme esnasında*: Benim iyi niyetli olduğumu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Veya duygusallıktan dolayı cesaretsiz olduğumu... *(Anselm, Maria'nın elini, kor gibi yanan sigaranın ucunu avucuna gelecek şekilde bastırıyor. Yüzünde Maria'yı adeta bozguna uğratan, bağnaz, duygusal bir ifade vardır.)*

ANSELM *ardından şaka yapmaya çalışırcasına*: Görüyorsunuz, gerektiğinde ateşe atlayabiliyorum.

MARIA: Nasıl böyle olunabilir?

ANSELM *eliyle giysisinde kalan kor taneciklerini temizlerken*: Evet, nasıl böyle olunur? Ben iyi niyetli biri değilim.

THOMAS *giyindikten sonra yatak odasından tekrar yanlarına gelerek bir şeyler olduğunu fark eder*: Ne oldu? Aranızda bir şey oldu, değil mi? *(Sessizlik.)*

THOMAS: Anlaşılan benim bilmemem gerekiyor?

MARIA *her ikisine karşı tavırlıdır*: Sizin bu durumu

nasıl çözemediğinizi anlayamıyorum.

THOMAS: Ama dedektif fikrine hâlâ karşıyız, değil mi?

(Maria omuzlarını silker.)

THOMAS: Ben tahmin ettim zaten. *(Bir an için ikisinin karşısında kendinden geçercesine duruyor, gitmek istiyor ama yine geri dönüyor. Anselm'e bakarak,)* Sana yalnızca bir kez bakarak bunun sen olmadığını anlayabiliyorum! Anselm, tıpkı yıllar önce yaptığımız gibi, zamanın nasıl geçtiğini hissetmeden gece yarılarına kadar oturup konuşmadık mı yine? Hem benimle hemfikirdin. Dedektif konusunda da benimle hemfikirdin!

(İstem dışı sıkıntı verici bir sessizlik olur.)

MARIA *sanki bunu en başta söylememiş olmasının şaşkınlığıyla*: Ama insan fikrini değiştirebilir de.

ANSELM: Thomas benim boşluğumu yakalayıp beni ikna etmişti! *(Hoşnutsuzluğunu açıkça belli edercesine,)* Ama ben sürekli yargılandığımız, bize değer verilmeyen bir dünyayı kaldıramam!

THOMAS: Bunun arkasında ne sakladığını söyleyeyim mi? Tıpkı eksik olan bir parmağını saklayan biri gibi, öyle değil mi? Senin hayatın başlı başına bir başarısızlık değil miydi? Zaten başka nasıl olabilirdi?

ANSELM *hiddetle, alaycı bir tavırla Maria'ya*: Hep kendi düşüncelerinin içinde yaşadı o. Kâğıtlardan oluşan bir devletin tartışılmaz hükümdarı oldu! Bunlar, insanı başına buyruk yapar, ölçüsüz bir özgüven verir. Buna karşın insanlarla temas etmek kişiyi sınırlandırır, mütevazı kılar.

THOMAS: Anselm! Josef mektubunda yazdığı şeyleri uyduruyor mu? Yoksa gerçekten bunları ben mi onun aklına soktum? *(Birbirlerine bakarlar.)*

ANSELM: Elbette uyduruyor.

THOMAS *hiddetle, sabırsızca*: İfşa etmekle tehdit ettiği şeylerin ne olduğunu bilmek bile istemiyorum! Ben

her türlüsünün olabileceğini düşünüyorum!

MARIA *kendini savunurcasına*: Thomas!

THOMAS *itiraza izin vermeyerek, sanki Anselm'i suçunu kabul etmeye davet edercesine*: Sürekli olabilecekleri bilen insanların yanı sıra tıpkı dedektifler gibi ne olduğunu kesin olarak bilen insanlar da vardır. Ötekilerin yerinden oynatamadıkları değişkenleri bulup çıkaran insanlar... Farklılığı sezinleyen insanlar... İçinde ne düşkünlük ne nefret barındıran dünyanın engebeleriyle alışkanlıkları arasında yer alan belli bir yönü olmayan bir duygu bu. Vatansız bir vatan hasreti... Her şeyi mümkün kılan bir his!

MARIA: Ama yine yalnızca teoriler üretiyorsun

ANSELM: Evet, bunlar teori. Tam üstüne bastınız. Teorilerin yaşama da ölüme de burnunu sokmaları ne kadar korkunç şey. *(Sinirle yeniden mektuba yönelir.)*

THOMAS *buruk, suçlarcasına, ama artan bir tutkuyla*: Peki, diyelim ki bunlar teori. Biz gençliğimizde de teoriler üretirdik. Gençken, büyüklerimizin uğruna yaşayıp uğruna öldükleri 'ciddi' şeylerin kafamızda çoktan bitirdiğimiz çok sıkıcı şeyler olduklarını biliyorduk. İnsanın maceraperestliği içindeki hiçbir erdemin, hiçbir ayıbın bir eliptik entegral veya bir uçak motoruyla karşılaştırılamayacağını biliyorduk. Biz gençken gerçekleşmiş şeylerin gerçekleşebilecek bir şeyin yanında çok önemsiz kaldığını bilirdik. İnsanlığın tüm gelişiminin aslında gerçekleştirilen şeylerde değil; bilinmezliğiyle, ateşiyle düşüncede saklı olduğunu bilirdik. Gençliğimizde, tutkulu insanların içlerinde hiç duygu olmadığını, onun yerine yalnızca şekilsiz, çıplak bir gücün kopan fırtınalarının olduğunu bilirdik!

ANSELM *tutkuyla*: Evet, bugün bunların yanlış ve çocukça olduğunu biliyorum işte. Bunlar rüzgârın sallamadığı ağaçlar. Bu düşüncelerin eksik olan yanı yalnızca şunu idrak edecek tevazünün olmayışıdır; bütün düşünceler nihayetinde yanlıştır, bu yüzden de umutlu insanlar

MARIA: Ne diyorsunuz?

ANSELM: Elbette ona gitmeyeceğim.

MARIA: Artık sizinle tek kelime konuşmayacağım.

ANSELM *umursamazca*: Çocukluğumuzdan beri her şeyin doğrusunu hep o bilirdi. Ama ben ona cevap vermek istemezdim. Ona cevap vermek zorunda değilim ki! *(Coşkuyla.)* Mecbur değilim, Maria! Mecbur değilim. Gözlerimi yumabilir, kulaklarımı kapatabilir, bildiklerim karanlığa bürününceye kadar bütün perdeleri çekebilirim: elindeki o iki levye olan akıllıyla, kibirliyle kasayı açmaya çalışan adamın çıkardığı gümbürtü de azgınlığı da dışarıda kalır! *(Maria'nın yüzünde beliren olumsuz ifadeyle yanıtsız kalması üzerine,)* Onun içeri sızmasına izin vermektense buradan gitmeyi tercih ederim!

MARIA: Gidin! Böylesi en iyisi olacaktır.

ANSELM: Benimle birlikte gelin!

MARIA: Ne dediniz?

ANSELM: Benimle gelin.

MARIA *önce ne söyleyeceğini bilmez; sonra*: Siz delirmişsiniz; yine aklınızdan neler geçiyor?

ANSELM *bir süre bekledikten sonra tavrını değiştirerek*: Bu öneriyi elbette yanlış anladınız; bunun böyle olacağını tahmin etmiştim.

MARIA: Ben bu öneriyi hiçbir şekilde anlamıyorum. Ben buraya bir düzen getirmek için burada kaldım. Bunun üzerine başka bir şey daha söylemek istiyorsanız buyurun; beni kırmak istemeyeceğinizi biliyorum.

ANSELM: Bunun sizi kırıp kırmayacağını bilmiyorum. Ben Thomas'ı sizin onu sevdiğinizden çok daha fazla seviyorum. Çünkü ona daha çok benziyorum. Şu an yaşadığı çöküntüyle yalnızca beni taklit ediyor. Art niyetli olsaydım bunun belki benim için duyduğu endişeden kaynaklandığını söyleyebilirdim. Ancak siz onun yanında boşu boşuna acı çekiyorsunuz, bunu da kendinize itiraf

edemiyorsunuz.

MARIA: O acı çekiyor! Her zaman istediği şeyleri yapan bu güçlü adam artık kendinden bile emin değil.

ANSELM *kıskanarak*: Thomas her şeyi yapabilir ancak acı çekmeyi beceremez!

MARIA: Buna seyirci olup da ona hiçbir şekilde yardım edememek korkunç.

ANSELM: Edebilirsiniz.

MARIA: Ben mi? Ah, Anselm bakın orada yanılıyorsunuz işte! Bu insanüstü düşüncelerden ben hiç mi hiç anlamam.

ANSELM: Bir çaresi var.

MARIA: O halde hemen söyleyin.

ANSELM: Bunu size zaten söyledim.

MARIA *kısa bir sessizliğin ardından*: Ama bunlar hayal ürünü; tamamen hayali.

Kısa bir sessizlik olur.

ANSELM: Thomas'ın üstünlüğünden kuşku duyduğumu veya kendi aklımı onunkinin yanında yetersiz bulmadığımı mı sanıyorsunuz?

MARIA: Üniversiteden gitmek zorunda kaldığınızı, çünkü orada bazı yersiz çıkışlar yapmış olduğunuz söyleniyor?

ANSELM: Olmayacak şeyler yaptım. Belki engizisyonun var olduğu bir yüzyılda yaşamalıydım. Eğer biriyle bir konuda fikir ayrılığı yaşıyorsam yırtıcı bir duygusuzluk göz kırpar bana. Bunu görebilen biri bunun ardında saklanan o boğulmakta olan insanların kayığa binmek için verdikleri utanmaz kararlılığı fark edecektir.

MARIA: Ama insanların farklı düşünceleri olabilmeli!

ANSELM: Belki de bunu anlayamayacak kadar aptal biriyim. Ah Maria, ikimiz de ona göre birer aptalız. Ben mutlaka bir insanın gözünde belirleyici bir öneme, önceliğe sahip olduğumu hissetmeliyim. Yoksa kendimi

bir kenara atılmış gibi hissediyorum. Thomas'sa kendisini insanlardan yoksun bırakabiliyor; söylesenize ne korkunç bir şey bu!

MARIA: Bu konuda haksız sayılmazsınız; Thomas'm insanca olmayan bir yönü var, bunu ona ben de birçok kez söyledim.

ANSELM *hemen birtakım saptamalar yapmak istercesine*: Herkesi küçük görür o. Yalnızca havaya kaldırılmış bir taşın gücüne güvenir; zira onun aklının gücü böyle bir şeye benzer; bu günümüzün dünyasını yöneten akıldır. Birbirinin yüzüne bakan insanların arasında meydana gelen enerjileri, baharda kırlangıçların arasındaki enerjiyi, ispatlanamayan enerjileri, sıcaklığın enerjisini, kızarmanın, hatta bir ahırdaki atların meydana getirdiği enerjileri, dostane veya düşmanca birlikteliklerin enerjilerini tanır belki; *(alaycı bir tavırla,)* tanır elbette. Ama yalnızca insanın yaşadığı bir sarsıntı anında kavranabilen, iki insan arasındaki bir kıvılcım gibi ortaya çıkan hakikatlere güvenmez.

MARIA: Neyi kastettiğinizi çok iyi anlıyorum. Ama bu söylediğinizi kelimesi kelimesine anlayacak olursak bunların içerisinde de hızlıca buharlaşıp yok olan bir şeylerin saklı olduğunu görebiliriz. Gerçekdışı bir şeylerin... İnanılması imkânsız şeylerin...

ANSELM: İşte size tam da bu tür enerjiler bahşedilmiş! Bu enerji bedeninizin her hareketini yönlendiriyor, bedeniniz bu enerjileri etrafa yayıyor. Abartısız söylüyorum Maria, bundan bazen o kadar etkileniyorum ki eklemlerimle yüz hatlarımın, tıpkı bir akarsuyun dibinde yaşayan bitkiler gibi, istemim dışında sizin hareketlerinizi taklit edeceği korkusuna kapılıyorum.

MARIA: Abartıyorsunuz ama!

ANSELM: Bu en doğal şey! İnsanın kendi doğası! Kendinizi küçümsemeyin! Biliyorsunuz, insan aklıyla hiçbir şeyi anlayamıyor; bir taşın öylece yerde durmasını bile.

İnsan yalnızca sevgi yoluyla kavrayabilir. Adlandırılamayan bir yakınlaşma ya da akrabalık çerçevesinde. Bu anlamda şu kadın-erkek meselesi de yalnızca abartılmış bir istisnadır. Ama Thomas size bunları unutturmuş. Onun sizi uyuşturduğunu itiraf etmelisiniz. Onun kavramları, düşünceleri sizin için ne ifade ediyor ki!

MARIA: Aa! Sözleri benim için her zaman ilgi çekici, her zaman değerli olmuştur!

ANSELM: Ya! Sahi mi? Ama sizin insanla nesne arasındakı bağınız onunkinden daha derin. Sizin eskiden nasıl biri olduğunuzu biliyorum!

MARIA: Onlar gençlik hatalarıydı.

ANSELM: Thomas tıpkı kendi enerjisinin yanında başkalarının enerjisinin varlığına tahammül edemediği gibi sizin içinizdeki bu enerjilere de izin vermedi. Şimdi de onların eksikliğini duyuyor. Bu onun felaketi; ben Thomas'ın bunu kendiliğinden sezmesini sağladım.

MARIA: Peki aslında ne istiyorsunuz?

ANSELM: Bunda ne var; Regine ve benimle birlikte ansızın buradan çekip gitseniz?

MARIA: Ama bu ne ifade eder?

ANSELM: Gizlice. Böylesi beklenmedik bir darbe onu sarsabilecek, onu seçtiği bu yoldan döndürmeyi sağlayacak tek şeydir. Aksi halde kendisini yok edecektir.

MARIA: Ama Regine buna ne derdi acaba? Kendisi bir an önce evlenip bir düzen kurmak istiyor!

ANSELM: Maria, o buna müdahale edemez! Size bir konuda daha açılmalıyım; Regine'ye hiçbir zaman arkadaşlığın ötesinde bir şey vadetmedim.

MARIA: Ama bütün bunlar niçin oldu o zaman? Evliliğin dışında başka bir şey hiçbir zaman söz konusu değildi.

ANSELM: Ona yardım etmek istedim! Josef'in bana neden sahtekâr dediğini biliyor musunuz? Regine'yi şu sığ, şu sıradan anlamda sevmeksizin Josef'ten kurtulmasına

neden yardım ettiğimi anlamadığından.

MARIA: Ama Josef ayrıca Potifar benzetmesini de yapıyor?

ANSELM: Bir şekilde bunu öğrendiği için. Oysa ben Regine'ye yalnızca yeniden yaşamayı öğretmek istedim; içinde duygular uyandırmak, üzerine ağırlıklar koyarak onu sarmalayan bu ürkütücü boşluktan onu kurtarmak istedim.

MARIA: Ama asıl şu Johannes hakkındaki hikâye tam bir zırvalık!

ANSELM: İşte tam da bu yüzden Thomas da benim bir sahtekâr olduğumu söylüyor. O yüzden size artık bunu da itiraf etmem gerekiyor. Ben kendimi korumak için bunu görmezden geldim! Regine beni yanlış anlamaya çok meyilliydi, çok bitkin haldeydi. Ben de bu aramızdaki arkadaşça ilişkinin yine gerginliğe dönüşmesinden korkuyordum: bundan dolayı gündemi değiştirmek için Johannes'i kullanmak zorunda kaldım. Onun neyi temsil ettiğini bilmiyorum, bildiğim tek şey dikkatleri benim üzerimden aldığıydı!

MARIA: Bu yaşadıklarınız ürkütücü!

ANSELM: Belki benim bir zayıflığım. Bu hikâyeyi ben uydurmadım; kendisi şu ölüyle sanki yaşayan bir evliyayla görüşür gibi iletişim içindeydi. Oysa bu evliya onu hiçbir şeyden korumuyordu; hiçbir şeyden! Regine çevresindeki insanlarla asla gerçek anlamda ilişkiler kuramaz. Duyguları tıpkı Thomas'ınkiler gibi aklının içindedir. Böyle insanlar her konuda abartılıdır. Herhalde bu zavallı yalanın acizliği de beni etkilemişti. Ancak ben onu bu morfin gibi kullandığı şeyden kurtarmak üzereyken Thomas buna müdahale etti. Evlilik, Josef'e yolladığı mektup, dedektif... Onun yediği haltı şimdi kendiniz değerlendirebilirsiniz.

MARIA: Henüz size her konuda hak vermiyorum, Anselm; ancak şu ana kadar anlamakta güçlük çektiğim

şeylerin arasında bir bağlantının olduğunu sezmeye başlıyorum.

ANSELM: Thomas bu konuda, tıpkı Josef gibi, acımasız akılcı bir tutum sergilerken aynı zamanda Josef'in bundan vazgeçmesini istiyor; ama yalnızca Josef'in bundan vazgeçmesini istiyor!

MARIA: Öyle, haksız sayılmazsınız; bir parça haklısınız. Onu bu yoldan döndürmek için gerçekten etkili bir şey yapmak gerek. Siz gerçekten de bir manastırda mıydınız?

ANSELM: Neden soruyorsunuz? Evet, oradaydım.

MARIA: Çünkü bana her zaman doğruyu söylemenizi istiyorum Anselm! Eğer şimdi hepimizin arasında dürüstlük olmazsa ben mahvolurum!

ANSELM: Maria, istesem bile size yalan söyleyemem; görüyorsunuz, karşınıza geçmiş her şeyi itiraf ediyorum!

MARIA: Yine de onunla konuşmak zorundasınız.

ANSELM: Bunu yapamam! İletişime susamış biriyle ilgilenebilirim; ama Thomas'la konuşamam. Siz ona her şeyi anlatabilirsiniz. Konuştuklarımızı ona aktarabilir misiniz? Yoksa kelimeler sizin ağzınızla onun kulağı arasında etkisini yitirebilir mi? O zaman gizlice, hem de şaşırtıcı bir biçimde buradan gitmelisiniz. O sizi arayacaktır. Onun size uygun gördüğü yer boş kalacak. Kendinize geleceksiniz. Onu tuttuğu bu yoldan döndürebilecek tek şey bu!

MARIA: Kötü bir insan olma yolunda olduğunuzu biliyor musunuz? İyi bir şey yapmak istiyorsunuz ancak buna ulaşmak için her yolun mubah olduğunu düşünürcesine seçiyorsunuz yöntemlerinizi.

ANSELM: Herhangi bir yöntem seçmeme ne gerek var ki? İçinizde barındırdığınız enerjilerin arasından doğru olanı seçeceğinizi hissediyorum zaten; öteki türlüsü bir tabancayla güneşe ateş etmek gibi bir şey olurdu. Ah Maria, ben kötü bir insandan bile daha azına sahip olan

biriyim; bilginliğini kaybetmiş bir âlim, seçtiği yöntemlerde her zaman yanılmış bir insan. Bize yalnızca siz yardım edebilirsiniz.

MARIA: Bunun üzerine daha uzun konuşmalıyız. Regine hakkında da... Ardından Thomas'la konuşacağınıza söz veriyor musunuz? *(Anselm suskun kalır.)* Yani söz veriyorsunuz! Gelin o halde şimdi parka gidelim. *(Anselm öte taraftaki kapıya yönelince,)* Hayır, oradan değil, *(yatak odasını işaret ederek,)* buradan daha yakın. Ama gözlerinizi kapamalısınız, içerisi çok dağınık. Birbirimize anlatacaklarımızın Thomas'a gerçekten yararlı olabileceğini düşünüyorum.

ANSELM *alıkoyduğu bir öfkeyle, kızgınlıkla*: Ben sizin pencereden atlayarak çıkmanızı tercih ederim! Oradan çıkmak istemiyor musunuz? Eğilmek, bükülmek, eteklerinizi toplamak zorunda kalırdınız, söylediklerinizi anlaşılmaz olurdu; tıpkı bir kaza anında olduğu gibi! Ama siz böyle bir şeyi yapacak cesareti gösteremeyecek kadar güzelsiniz.

MARIA: Yine ne geçiyor sizin aklınızdan?

ANSELM: Yıllarca orada yattığınıza şaşıyorum!

MARIA: Saçmalık! Kapatın gözlerinizi! Bana elinizi verin! *(Giderler.)*

(Sahne bir an için boş kalır.)

REGINE *içeri girer*: Gerçekten kararlıysanız o zaman buyurun buraya; burada bizi kimse rahatsız etmez.

FRÄULEIN MERTENS: Ah, yabancı bir adama güvenmenin sizin için dayanılmaz bir şey olduğunu biliyorum. Bunu benden daha iyi kim anlayabilir ki? Sizin gibi masum birinin kendi içine kapanmasının ne demek olduğunu bilirim ben!

REGINE: Sanırım Thomas bir dedektiften bahsetti... Bundan hoşlanmadım!

FRÄULEIN MERTENS: Hayır, Doktor Thomas'ın

yaptığı elbette doğru değil; bu onun soğuk fikirlerinden biri! Biliyorsunuz bunu!

REGINE: Saptamak! Gözlemlemek! İnsan bununla neye varabilir ki? Bu çok aptalca!

FRÄULEIN MERTENS: Ama belki o adam işinize yarayabilir: kendisi ısrarla sizinle görüşmek istedi. *(Açık duran kapıdan eliyle işaret eder.)* Her ne kadar sıradan biri gibi görünse de sempatik bir yüz ifadesi var. Sizi onunla yalnız bırakacağım.

(Fräulein Mertens kendisinin önünden geçen Stader'e yol vererek odadan çıkar. Stader tüm duyularıyla odayı koklayarak yaklaşır. Kendisi bir zamanlar yakışıklı bir delikanlıydı, şimdiyse çalışkan bir insandır. Giyimiyle varlıklı bir âlimin düzgün görünümüne sahip olan Stader'in boynunda ufak siyah renkli bir sanatçı papyonu vardır. İçeri girdiği sırada yüzünde huysuz, yaşlı bir ifade taşıdığı görülür ve sanki az önce takmış olduğu o büyük mavi çerçeveli gözlüğünü düzeltir.)

REGINE: Sizi... Bir büro mu yolladı? Buyurun oturun.

(Otururlar. Stader çekinceyle oturup hafifçe öksürerek boğazını temizler. Regine'nin dikkatini istediği yöne çekmeyi başaramadığı için gözlüğünü çıkarır; doğal bir yüz ifadesi takınır.)

STADER: Bu eski, modası geçmiş yöntemler nasıl da hâlâ işe yarıyor! Bir gözlük, biraz tavır değiştirme ustalığı bile basit durumlar için yeterli oluyor! Beni tanımadınız yani.

REGINE: Sizi hâlâ çıkartamadım. *(Regine ona bakarken Stader yavaşça sırıtmaya başlar.)* Ne kastediyorsunuz?

STADER: Hatırlamadınız mı?

REGINE: Hmm... Hayır. Aa! Tamam... Bizde uşak olarak çalışmıştınız, değil mi?

STADER: Hmm... Aynen öyle; uşaktım... Stader,

Ferdinand Stader... Ferdinand! Ama daha o zamanlar iş dışındaki boş vakitlerimde daha iyi bir işim vardı; şarkıcı ve şairdim.

REGINE: Biliyorum. Geceleri, bunu yapmanız yasak olmasına rağmen, meyhanelerde şarkıcı olarak sahneye çıkardınız. Bu benim hoşuma giderdi.

STADER: Kim bilir kaç kez saçlarıma kondurduğunuz o öpücüğün soluğunu hissettim, sonra bana seni in... deyişinizi.

REGINE: Basitleşmeyin.

STADER: Basitleşmek mi? Dişlerinizle on parmağınızla beraber saçlarımı ısırıp dediniz ki: seni in..., seni in... Tanrım, biliyordum ya ne dediğinizi ama şimdi unuttum! "Genie"[2] gibi bir şeydi.

REGINE: Seni ingénu[3]. Aman Tanrım! *(Elleriyle yüzünü örterek,)* Bunu söylediğim için bugün kendimden utanıyorum!

STADER: Sakin olun. Beni o zaman öylece kapının önüne koymakla bana aslında çok haksızlık yaptınız. Soylu hanımların böyle olabileceğini bilmiyordum. Ama size karşı kin beslemedim. Zira siz beni bu vesileyle hakikat yoluna ittiniz. Yükselişimi bu hakikate borçluyum! Siz hakkımda söylediklerinizde yanılmadınız; benim için kullandığınız "genie" sözü bana hep eşlik etti, bana güç verdi; bu sözünüzü şimdi geri almak size bir şey getirmeyecektir. Ben hiçbir zaman yalnızca sıradan bir uşak değildim; kovulduktan sonra da zaten uşaklığı hemen bıraktım. Çok çeşitli işler yaptım. Tahnitçi, piyanist, eskrim uşağı, fotoğrafçı, hatta köpek toplayıcısı; daha şu anki mesleğimi keşfetmeden önce bile çok yönlü bir insandım ben. Şunu da söylemeliyim ki, bu mesleği yapmak için insanda araştırma disiplininin dışında biraz da sanatçı ruhu olmalı. Şimdi gü-

2. Almanca olup Türkçe "deha" anlamına gelir. (ç.n.)
3. Fransızca olup Türkçe "saf" anlamına gelir. (ç.n.)

nümüzdeki en büyük tahkikat enstitüsünün sahibiyim.

REGINE: Tahkikat nesi?

STADER: Dedektif enstitüsü.

REGINE: Para mı istiyorsunuz? Ne kadar? Bende hiç para yok.

STADER *mağrur bir tavırla*: Ben sizden yalnızca ufak bir ricada bulunmak istiyorum. *(Zarif bir edayla Regine'nin onu yanlış anlamasını düzeltmek istercesine,)* Öylesi bir talebim yok; hâlâ eskisi gibisiniz. Sahibi olduğum enstitü günümüzün en büyük ve gelişmiş tahkikat enstitüsüdür; Newton, Galilei & Stader. Eskiden olsa böyle bir şeye Argus[4] adı verilirdi; yeniçağın bilimine ne kadar çok şey borçlu olduğumu bildiğim için onun önderlerinin isimlerini de şirket adına ekledim.

REGINE *şaşkınlık içinde*: Ama o halde siz enişte m Thomas'ın bahsettiği o dedektif olmalısınız?

STADER: Enişteniz mi? Thomas, kim?

REGINE: Enişte m Doktor Thomas, şu anda onun evinde bulunuyorsunuz ya! Kendisi bir dedektifi çağıracağından bahsetmişti.

STADER *çok endişeli bir halde*: Ekselansları, onun eşi ve Doktor Anselm Mornas konusunda mı?

REGINE: Büyük olasılıkla!

STADER *heyecanla*: Demek bir dedektif bulmuş! Ama beni değil! Mahvoldum!

REGINE: Ama ben onun bu iş için gerçekten birini bulup bulmadığından emin değilim.

STADER: Henüz belli değil mi? Bana hemen onunla bir görüşme ayarlamalısınız. Ben ekselanslarının dedektifiyim; ama eğer kendisi beni dinlemeye razı olursa ona bütün bildiklerimi satmaya, hatta tüm sırlarımı hediye etmnye hazırım! Beni ona hemen tüm samimiyetinizle tavsiye

4. Antik Yunan mitolojisindeki dev figürü; Türkçesi Argüs. Burada gözünü dört açarak ve kuşkuyla gözleyen anlamında kullanılmaktadır. (ç.n.)

etmelisiniz!

REGINE: Ama bu imkânsız bir şey.

STADER: İmkânsız mı? Artık geçti mi yani? Bundan daha önemli işleri vardır diyorsunuz, yani. Ama beni bir dinleyin; enstitümde yeniçağın bilimsel yöntemleri kullanılır. Grafoloji, patografi, kalıtımsal iz sürüm, olasılık hesapları, istatistik, psikanaliz, deneysel psikoloji ve benzeri yöntemler. Araştırmalarımızda olayların bilimsel yanlarını bulmaya çalışıyoruz; çünkü dünyadaki her oluşun arkasında kanunlar vardır. Doğa kanunları! Benim enstitümün namı bunlardan kaynaklanır. Sayısız genç âlimle üniversite öğrencisi hizmetimde çalışır. Ben bir tahkikat içerisinde asla komik ayrıntıları soruşturmam; bana bir insanı meydan getiren doğa kanunlarına bağlı olan veriler ulaştırılır; ben de o şartlar altında ne yapılmış olduğunu bilirim! Anlıyor musunuz? Modern bilimle dedektiflik tesadüfî, düzensiz ya da güya bireysel olan şeylerin alanını gittikçe daraltıyor. Tesadüf diye bir şey yoktur! Hakikat diye bir şey yoktur! Evet! Yalnızca bilimsel bağıntılar vardır.

Ya! Sizin o küçük "gofretiniz", o "sokak şarkıcınız" bugün böyle şeylerle uğraşıyor işte!

Ekselansları, eşiniz, enstitümüzün bu cemiyette sahip olduğu şanlı namımızdan yola çıkarak bize verdiği bu tahkikatla bizi onurlandırdı. Bilim dünyasında önemli bir konuma sahip olan böylesi bir şahsiyeti memnun etmek benim için çok önemliydi: işte kaleme alınmış eserimiz burada. *(Gururla elinden bırakmadığı kalın bir dosyayı işaret eder.)*

REGINE: Eser mi? Bunu yaptığınıza inanamıyorum! Kimin hakkında?

STADER: Tarif ettiğim yeniçağın bu yöntemlerinin yanında elbette, araştırma görevlisi, rüşvet, kadınlar, alkol, uşaklar, soygun gibi, kısaca dedektif biliminin klasik yollarını da kullanıyoruz. Görmek ister misiniz? *(Elindeki*

dosyayı açar.) Bakın bu Doktor Anselm Mornas'ın terzisine yazarak kışlık bir takım elbise siparişi verdiği bir kartpostaldır. Dikkat ederseniz kartpostalın ağustos ayında yazılmış olduğunu görürsünüz. Bunu üzerindeki postane damgası bu kartpostalın doğruca, salt amaca yönelik olarak yazılmış olduğunu kanıtlar.

REGINE *sersemlemiş bir halde*: Anlayamıyorum, ama bundan ne çıkartılabilir ki?

STADER: Oho! Ağustosta ısmarlanan kışlık bir takım elbise şu anlamlara gelebilir; ileri görüşlülük, tutumluluk, zira yazın kışlık kumaşlar daha ucuzdur; zevksizlik, çünkü henüz yeni kışlık kumaşlar çıkmamıştır; dördüncüsü gizli bir amaç. Kendisi aşırı ileri görüşlü değil, tutumlu değil, zevksiz de değil: bu durumda ne kaldı? Bir sır. İşte buyurun size çözümleme! Metnin içeriğinin analizi ile yazı karakteri örtüşmekte. Şu yukarıya bakan çengel şeklindeki kıvrıma bakın; maceraperestlik. Bu eğik 'u' harfi: gizli tutkular demek. Bir insanın tüm benliğini kolaylıkla ortaya sermek inanın çok keyif verici bir şey! Bakm şuna! Yazısındaki bu kalın çizgiyi görüyor musunuz? Bir intihar düşüncesi! Şimdi de neredeyse kaybolan şu ortadaki harflere bir bakm; göç dürtüsü. Bazen kaybolarak öldüğü haberini yayan bir adamın yazısı bu. "Aldırmak" kelimesini "aldatmak" gibi de okunabilecek şekilde yazmasının üzerinde pek durmuyorum, onun yaşama arzusunun oldukça yüksek olduğunu bu olmadan da biliyorum. Şu dik yükselen ince çizgilere bakın! Sonuç olarak bu elbiseyi giyerek kışın görüşeceği o insan olmaksızın yaşayamayacağını hissediyor.

REGINE: Peki kendisi bu kişiyi tanıyor mu?

STADER: Bu kişi sizdiniz!

REGINE: Siz bunu nereden bilebilirsiniz ki?

STADER: Müsaade edin de ekselanslarının görevlendirdiği biri olarak Doktor Anselm'in ilk kez ne zaman evinize geldiğini bileyim. *(Kol saatine bakar.)* Son olarak bir

de şu evraka bakın.

REGINE: Ama bu benim yazım!

STADER: Aynen. O zamanlar bunu hatıra niyetine yürütmüştüm: bu sizin ev bütçenizi tuttuğunuz o defterdi.

REGINE: Bundan ne çıkarabilirsiniz ki!

STADER: Onu bizzat inceledim. Bu çerçevede şunu söylemeliyim ki bütün bilimsel veriler benim zaten bildiklerimin dışında yeni bir şey ortaya koyamadı. *(Bu arada Stader defterin sayfalarını çevirir.)* Kalpsiz. Çok uyur. Akılsız. Kısaca, *(sakin ve uzun süredir biriktirdiği bir zafer edasıyla,)* bilimsel açıdan bakıldığında suçsuz değil. Ayrıca... *(Nihayet aradığı sayfayı bularak defteri Regine'nin ondan alamayacağı çok dikkatli bir biçimde ona uzatır.)* Burada "Ferdinand" yazılıdır, yanında da "iki nokta ve küçük gofret". Şurada da, "Johannes, ne zaman döneceksin?"

REGINE: Onu bana geri verin.

STADER: Çok beklersiniz. *(Samimi bir tavırla,)* Bakın, az önce dinlemeye çok da fırsatım olmamasına rağmen yanınızdaki kadının size "masum" dediğini duydum. Bunu hâlâ yapıyor musunuz gerçekten? Aynı şeyi bana da yapmıştınız; sizin sevginiz yalnızca rahmetli Herr Johannes'e yönelikti, bana duyduğunuz sevgiyse tıpkı vekâleten evlenen birine karşı duyulan bir sevgi gibiydi. Bu beni o zamanlar derinden etkilemişti. Gençtim, saftım, güldüğüm için kusura bakmayın ama bana, yani şimdi bulunduğum mevkideki Newton & Stader'e anlatamazsınız bunları; size inanmıştım. Öte yandan güzel bir yalandı bu; beni psikolog yaptı. Yalnız, böylesi sıradışı bir şey her adamın aklının alabileceği bir şey değildir. Bunu defalarca tekrar ettiğinizde, bir de dosyalara giren beş para etmez şahısların sayısı arttıkça, başınız büyük bir derde girecektir! Bu arada, şu an birlikte olduğunuz damat adayının evli olduğunu, sizinle evlenmek zorunda kalmamak için eşinden boşanmak istemediğini biliyor musunuz?

REGINE *bu arada kendisini toparlamış bir halde*: Evet.

STADER: Zira bunu ortaya çıkaran şey karısına yazdığı şu mektubun incelenmesidir; bu bilgi orada bulunmakta.

REGINE: O mektubu görmek istiyorum, gösterin onu bana.

STADER *mektubu yerine koyarak itinayla dosyayı kapar*: Onu yırtarsınız.

REGINE: Size verilen görev casusluk yaparak benim hakkımda bilgi toplamaktı yani, öyle mi?

STADER: Ekselansları Profesör Josef'le ben, genç yaşımızdan beri kendimizce hakikatin hizmetindeyiz!

REGINE *ayağa kalkar*: Siz bir sahtekârsınız! Hiçbir şey bilmiyorsunuz! Ben sizinle asla tanışmadım! Sizi tanımadığıma dair yemin edebilirim!

STADER: Henüz size her şeyi göstermedim bile, bambaşka malzemeler var elimde daha. Bir şeyi kaybettiğinizi düşünmüyor musunuz?

REGINE: Neyi kaybetmiş olabilirim ki?

STADER: Mesela bir not defterinizi? Çok ufak, sarı bir defter; içerisinde hem kendi hayat hikâyenizi hem de Doktor Anselm'inkini yazmışsınız.

REGINE: Ama o defteri ben...

STADER: Hayır, artık o defter sizde değil.

REGINE: Ben onu valize kaldırmıştım, bundan çok eminim.

STADER: Kaldırmış olabilirsiniz. Ancak yalnızca sıradan insanların içinde değil, yüksek sınıfa mensup olanların da arasından... Bilimsel çevrelerden bile failler çıkabilir, bundan fazlasını söyleyemem! Ama bırakalım bunları. Bakın, bu tür aşırı tepkileri biliriz biz; size alınmadım.

REGINE *kararını vermiştir*: Evet; bırakalım bunları!

STADER: Hakikat her daim saldırılara maruz kalır

ama yine de ulvidir.

REGINE: Eğer hakikat buysa o zaman hakikat insana kurulmuş inanılmaz çirkinlikte bir tuzaktır... Size bakıyorum da, bir hayalet gibi duruyorsunuz karşımda. Aynı sizin gibi duran... Düşünüp size kesin sayıyı vereceğim; onu da dosyalarınıza eklersiniz. Bütün bunların asla olmadığını size nasıl anlatabilirim?

STADER *Regine'nin lafı buraya çevirmesi onun işine gelmez*: Anlatmak zorunda değilsiniz ki.

REGINE: Ama bütün bunlar oldu! Hatırlamıyor musunuz? Nasıl da dişi köpek gibi sizin peşininizden koştuğumu anımsamıyor musunuz?

STADER *onu sakinleştirircesine:* Bunlar geçmişte kaldı.

REGINE: Benden böyle kurtulamazsınız! O zamanki halinizi hatırlıyorum, şimdi de bu halinizle karşımda duruyorsunuz; ama bunların arasındaki yokluğunuz bana o kadar dayanılmaz gelmişti ki, sizden iğrendim!

STADER: Evet, evet, evet; bu gibi durumlarda buna benzer şeyleri hep duyarım.

REGINE: Ama ben kendime karşı hoşgörülü olmak için hiç çaba göstermedim! Odada yalnız olduğumda dolabımın orada öylece durduğunu görmeye bile tahammül edemiyorum; bazen onun şekil değiştirdiğini, bir somurtup bir sırıttığını fark ediyorum. O zaman da hemen açıp içine bakıyorum; yoksa belki de onu Johannes sanacağım.

STADER *uyarırcasına ama bir o kadar da kendi konusuna dönmek isteyen kararlı bir tavırla*: Size tavsiye edebileceğim tek şey enişteniz Profesör Thomas'a açılmanız gerektiğidir. Kendisi güvenilebilecek bir adamdır. Bir yandan kendi uzmanlık alanında saldığı nam hakkında duyduklarım, öte yandan da insanlığa verdiği değer üzerine söylenenler! Bu her âlimde bulunan bir meziyet değildir; özellikle benim mesleğimde kimi zaman bunun eksikliğiy-

le mücadele ederiz. Bu açıdan elbette bize haksızlık yapılmaktadır, zira günümüzdeki anlamıyla bir dedektif de bir araştırmacı kadar yüksek bir mertebededir; hatta onun insanların hayatlarını araştırdığını göz önünde bulundurursak dedektif daha yüksek bir mertebededir. En azından bu alana her zaman ihtiyaç duyulur. *(Oturduğu yerden kalkar.)* Büyük bir fikri gerçekleştirmek için Thomas'ı kazanmalıyım. Gönlünüzü bana kaptırarak kendinize yazık etmediğiniz kanıtlanmıştır. Yapmanız gereken şey yalnızca samimi, davetkâr bir biçimde Profesör Thomas'ın ilgisini üzerime çekmeyi sağlamak. Beni bağlantıyı koparmak istemediği, sürekli iletişimde kalmak istediği biri olarak görmeli. Eğer bunu yapmaya hazırsanız her şey sadece üçümüzün arasında kalabilir!

REGINE: Ben bunu yapmam; artık yapamam.

STADER: Haydi ama Regine, nazlanmayın! Bana o zamanlar kötü davrandınız ama ben verdiğiniz o tazminatla enstitümü kurdum. Sizin iyiliğinizi istiyorum. Ancak Profesör Thomas'ın namını duyduğumdan beri bana rahat yok! Onun için her şeyi yapabilecek durumdayım! İçimde ne yapacağı belli olmayan bir sanatçı ruhu taşıyorum! Bu olmadan mesleğimde bu kadar ilerleyemezdim! Aklınızı başına alın!

REGINE: İstemiyorum.

STADER: Ama size çok büyük zararlar verebilirim!

REGINE: Yapın. Nasıl olsa beni tanıyorsunuz, benim hakkımdaki hakikatleri biliyorsunuz; elinizdeyim. Bu dosyayı ekselanslarına vermenizi istiyorum.

STADER: Sizde hiç utanma duygusu yok mu? Bu dosya mahkemede bütün ayrıntılarıyla görülecektir! Kendinizi ifşa ettirmeyecek kadar utanma duygusu vardır herhalde içinizde! Veya korkunuz...

REGINE: Bakın Ferdinand; insanın içi güneş tanrısının atları gibi tertemiz olabilirken dışı sizin dosyalarınızda

olduğu gibidir. Bu sizin enstitünüzün asla keşfedemeyeceği bir sırdır. İnsanın yaptığı şeyler kendi içinde başka bir anlam taşırken başka biri için bambaşka bir anlama gelebilir. Ama zamanla insanın içi dışarıda olup biten şeylerle dolar. Artık onu dönüştürecek gücü de bulamazsın!

STADER: Mahkemede yeminli olarak ifade verdiğimde bu konudaki samimiyetinizin baştan sona kadar çok inandırıcı göründüğünü söylemekle yetinebilirim.

REGINE: Evet. Haklısınız. Ürkütücü olan da bu işte! Ancak gitmelisiniz; burada daha fazla kalamayız.

STADER: Evet, acele etmeliyim, trene yetişeceğim. *(Son bir deneme yaparak,)* Profesör Thomas tehlikede! Onu karanlık bir saldırı bekliyor. Gördüğünüz mektubun içinde yazılanlardan haberiniz yok; Anselm sizin için gelmedi buraya, o arkadaşının eşini kaçırmak için burada!

REGINE: Öyle mi? Buradan çıkabilirsiniz. Karşınıza çıkan kapı sizi banyoya götürür, oradan koridora ulaşırsınız; birkaç basamak... En iyisi sizi kendim götüreyim. *(Regine önden gider.)*

STADER *yatak odası kapısında durarak:* Şimdi ekselanslarına gidiyorum. Dosyayı kendisine vereceğim. Ama öncesinde beni trende yakalayabilirsiniz. Trenden sonra da belki... Ne tuhaf, bunu anlamıyorum; insanda mantık olur! Dosyaya sahip olabilmek için her şeyi yapacağınızı düşünmüştüm. *(Gider.)*

(Öteki kapıdan gelen Anselm içeri girmeden önce sahne bir an için boş kalır. İçeri giren Anselm dikkatle etrafa bakar, yatak odası kapısına gidip pervaza yaslanarak düşünceye dalar. Yüzündeki ifade tıpkı visio beata[5]'nınki gibidir. Yapılması yasak olan bir şeyi yaparken yakalanmış biri gibi irkilir; masum bir duruş sergilemeye çalışır. Regine yatak odasından geçerek içeri girer, karşısında durur.)

5. Latince. Sözlük anlamı: mutlu bakış. Teolojik metinlerde "Tanrı'yı hissetmek" anlamında kullanılır. (ç.n.)

ANSELM: Sen odada mıydın?

REGINE: Hayır, dışarıdan geldim ama geldiğimi fark etmedin.

ANSELM: Evet, evet, seni aradım; Maria'yı orada öylece bıraktım ama seni hiçbir yerde bulamadım.

REGINE: Yok canım!

ANSELM *şaşırmışçasına bakarak sakin bir tavırla:* Maria mı? Sen ne sanıyorsun! O beni eğlendiriyor.

REGINE: Seni mi bekliyor?

ANSELM: Ona bir şal getirmeye çıkmıştım ama daha çok bekler. Kendisi beni romantik bir ortaçağ kahramanı gibi görüyor, benden bu tür bir ilgi bekliyor; bütün görkemli kadınlar gibi o da, biraz zor anlıyor.

REGINE *ikiyüzlülük yaparak*: Onun yemek yiyişini izledin mi? Bir inek geviş getiriyor sanki. En sevdiği şey de büyük laflar içeren sohbetler edip, uçsuz bucaksız, yeşil söz tarlalarında otlamak; bu arada bunu muhteşem yapıyorsun.

ANSELM *onun söylediklerinden aşağı kalmak istemez. Maria ile bundan önceki tutkulu sahnelerde yaşadıklarına karşın şimdi içinde bulunduğu manevi tiksintiyle etkileyici bir tavırla başlar:* Evet, onun şiire ihtiyacı var, adeta bir krema sıkma torbasından çıkar gibi hem de. Beni çıldırtıyor. Thomas da ona baka baka tıpkı onun gibi, kuru, harika bir çöl kumu gibi geliyor bana artık. Biliyor musun, aklına estiğinde onun Thomas'ı aniden terk edebileceği ihtimalinin hiç de uzak olmadığını düşünüyorum; seksen kilodan ağır olan bu insanlar çuval gibi devrilirler.

REGINE: Onu böyle görmek ister miydin? Sırf ardından, Sevgili Maria, erdem kokusu sizi tıpkı hastanelerdeki fenoliğin kokusu gibi sarmakta, bu zıplamalar size yakışmıyor, diyebilmek için insanın Maria'nın bedenine havaya zıplatacak kadar acı biber enjekte edesi geliyor!

ANSELM: Hoplayıp zıplamayın öyle, sizi yaşlı erdem

abidesi! O halde yüzünün alacağı şekli görmek isterdim.

REGINE: Ne kadar ince bacakları vardı, hatırlıyor musun? Bu örnek çocuğun donları da hep düşerdi. Şimdi artık bunu göremiyoruz ama buraya geldiğimizden beri "bacakları hâlâ o kadar ince mi," sorusu aklımdan çıkmıyor.

ANSELM *artık pes eder*: Sabahtan akşama kadar birlikteyiz. Artık ondan konuşmayalım; onu düşündüğümde tüylerim ürperiyor.

REGINE: Görüyor musun, yalan söylüyorsun işte! Hem de nasıl yalan söylüyorsun!

ANSELM: Onun hakkında hiç böyle konuşabilir miyim?

REGINE: Ah sen var ya! Sen yalnızca bir insan umurunda olmadığı sürece onun hakkında iyi şeyler söylersin. Onun için bir şeyler hissettiğin zaman da bunu saklamak için onu karalıyorsun! *(Aniden konuşmayı keser.)* Gel gidelim!

ANSELM *isteksizce*: Neden?

REGINE: Gel gidelim, Anselm! Seyahate çıkalım! Kaçalım! Josef geldiğinde biz çoktan gitmiş oluruz. Sen buraya saplandın, Maria'dan kopamıyorsun.

ANSELM: Hemen bu kadar kadınsı düşüncelere kapılmana gerek yok. *(Düşünür.)* Aksine Maria'ya bizimle gelmesini teklif etmelisin.

REGINE: Sonra?

ANSELM: Bu evin dışında başka bir yerde birlikte yaşarsak eşin başımıza büyük işler açabilir; ancak eğer ablanla birlikte gidersen hiçbir şey yapamaz.

REGINE: Peki sonra? Çıkar bunu kafandan. Kendimi size daha fazla kalkan yapamam.

ANSELM: Yani, bir sırrımı öğrendiğini sanıyorsun. Peki, o halde. Ablan harika biri! Harika, ayrıca su gibi katıksız! Ütü odası gibi güzel kokuyor; bana kalırsa bir o

kadar da boğucu.

REGINE: Ya ben?

ANSELM: Josef de aslında harika bir insan. Biz ona yukarıdan bakma cüretini gösterdik. Kuşkusuz, mizaçları ve yapıları itibarıyla tahrik edici bir ağırbaşlılıkları var bu tür insanların. Ama sana bir şey söyleyeyim, sıradışı bir serüven dahi tersyüz edilmiş bir sıradanlıktan başka bir şey değildir. Hatta tarla sürerken takılan boyunduruk içerisinde öküzlerin yaşamı bile Thomas gibi birinin hayatından daha zengindir; atlarının yanında yatan bir faytoncunun bile dünyadan ondan, hatta senden daha fazla haberi vardır!

REGINE: Yani Josef'e geri mi dönmeliyim?

ANSELM: Tanrım, önce bir temiz havaya çıkmalısın demek istiyorum. Buradayken Johannes'le yaşadığın küf bağlamış anılarından asla kurtulamazsın. Bu odanın hali tıpkı içki âlemi yapılmış bir gecenin sabahı gibi.

REGINE: Yani, kafa üstü 'harika' buz gibi bir suya atlamalıyım! Ama istemiyorum. Kendimi öldürürüm daha iyi. Duyuyor musun? Ama senin yüzünden değil.

ANSELM: Kendisini terkedilmiş hisseden her kadının söylediği bir şey değil mi bu?

REGINE: Ben hayatımda çok aşağılamalara maruz kaldım. Bunu bulmak için çok mu düşündün?

ANSELM: Ne demek bu?

REGINE: Acaba bizim ufak sarı defterimizi valizden çıkarıp Josef'in bulması için ortalığa sen mi bıraktın?

ANSELM: Demek biliyorsun? Nereden öğrendin? İstesem inkâr edebilirim, zira sen her şeyi ortalıkta bırakan birisin. Ama evet! Ben yaptım! Seninle başıma gelecekleri tahmin ettiğim için. Sen fazlasıyla içime girdin! Yolumdan çekilmek istemedin! Seni de kurtaracak kadar güçlü değilim; özellikle de seni. Senin lanet olası zaafların içimdeki her şeyi altüst etti!

REGINE: Ama Josef'e teslim olmaya razısın, öyle mi? Bu harika insanlar şimdi seni etkilerinin altına almış gibi görünüyor. Normalde birinin senin hakkında en ufak şeyi dahi bilmesine katlanamaz, kendini onun hâkimiyeti altına girmiş sayardın. Sen içindeki iyiliği itiraf etmemek adına kendi hakkında kötü şeyler uydurmayı yeğledin, tabii senin içinde böyle bir iyilik gerçekten yaşadıysa.

ANSELM: Josef anlayıncaya kadar kim bilir ben nereye gitmiş olacaktım. İsmimi değiştirip yeni bir başlangıç yapacağım. Yeniden başlamak istiyorum, anlıyor musun? Yeniden başlamak zorundayım! Bana engel olamayacaksın!

REGINE: Yani yeni bir hayata başlamak istemiştin. Kendi yüzünü yumruklayıp neredeyse ağladığın o gündü. *(Onun taklidini yapar.) "Seni bulmam bir mucize! Bu mucize karşısında adeta çarpıldım. Bunu görüp yaşamamak için kendimi öldürmeliyim."*

ANSELM: Evet işte o gündü! Kendimi kurtarmam gerektiğini düşünmüştüm. İkimiz akıl almaz bir biçimde bir olmuştuk. Hayatım senin içinde öylesine yinelenmişti ki. İkinci bir ben olarak duruyordun yolumda; kanat çırpan öylesi bir sessizlik vardı ki etrafımızda. Hem içimizdeki hem de etrafımızdaki okyanusa öylesi ansız bir süzülüştü ki bu; eğer bu gemi batarsa ikimizden yalnızca biri karaya çıkıp kurtulacaktır diye hissettim... Ne kadar da boş geliyor kulağa bu, daha şimdiden. Bu umutsuz denemeler ne kadar da utanç verici!

REGINE: Ah, bana söylediğin her kelime aklımdaydı; hepsini Thomas'la Josef'in bugün tüm ayrıntılarıyla öğrenecekleri bir biçimde o dedektife aktardım.

ANSELM: Ne demek bu? Senin ateşin mi var?

REGINE: Sen gelmeden az önce burada bir adam vardı. Bir dedektif; eski bir uşak. Kendisi bir zamanlar benim sevgilimdi; beni terk etti, herhalde bir erkeğin bundan daha önemli işleri olduğundan! Hakkımda her şeyi bili-

yor; Josef'i silahlandırmak için gerektiğinden de fazlasını; bunları kalın bir dosyada toplamış, bilmediklerini de ben anlattım ona. Ama senin hakkında da, beni eline düşürmek için Josef'in bilmesini istediğin kadarından çok daha fazlasını biliyor. Elinde karına itiraflarda bulunduğun o mektuplar var. Bütün hayatını biliyor. Henüz bilmediği şeyleriyse ben söyledim.

ANSELM: Aklını kaçırmışsın sen. Bu adamı susturmak için hemen bir şeyler yapmalıyız. Nereye gitti?

REGINE: Hayır! Josef bunları öğrenmeli!

ANSELM: Hayır da ne demek? Thomas'la Maria'nın gözleri önünde rezil mi olmamızı istiyorsun?

REGINE: Evet!

ANSELM: Aptalca bir kıskançlık hikâyesi yüzünden yani! Bir aşk hikâyesi yüzünden, iğrenç! Yaptıklarının farkında mısın? Yalnızca iki kişi arasında olan bütün bu anlamsız, zaten bitip tükenmiş şeylerin şimdi olduğu gibi su yüzüne çıkmasını mı istiyorsun?

REGINE: Anselm, inkâr ediyorsun. Sen beni değil, 'bizi' Josef'e sattın! O zamanlar cesaretli olduğun için... Bu aklın zindanından bir kaçış anıydı! Hem de buraya geldikten hemen sonra! Hayatının nasıl geçtiğini sorduğumda ilk söylediğin bütünüyle bir aşağılanma şeklinde geçtiği olmuştu. Toplaşmış anılardan oluşan o kızgın bulut yumağının, gözlerimi perdeleyen o keçi sürüsünün leş gibi kokan kalabalığının içinden bir şimşek çaktı; aşağılanmalara maruz kalmak... Bu biziz işte!

ANSELM: Biz deme! Sanki ben senmişim gibi kendini benimle özdeşleştirmeyi bırakmalısın! Aşağılamalarından nefret ediyorum! Evet, evet, biliyorum, Johannes'le ilgili hikâyeyi bana sen anlattın; ben de seni bu konuda cesaretlendirdim.

REGINE: Tıpkı benim gibi sen de inanmadın.

ANSELM: İnanılmaz derecede de etkilenmiştim!

Kendini başkalarına kaptırdığın her seferinde ortaya çıkan bu hayalet bizim hayaletimizdi. Bu bir yalnızlık korkusuydu.

REGINE: Aynı zamanda yalnız kalamama korkusu. İzlenme korkusu. Riyakârca yağlanma korkusu! Hayatın boyunca korkuyla titreyerek onlar sana saldırmaya fırsat bulmadan sen onların etlerini parçalamak için pusuya yatmadın mı? Seni çekingen, ürkek şey! Her insan tıpkı bir balığın leşe geldiği gibi tiksinerek yaklaşır kardeşine. Herkes etrafında bir deniz taşır!

ANSELM: Bu hayali şeyleri bana sen bulaştırdın! Ben her şeyi artık sadece böyle görüyordum. Sanki samimi olan her şey, doğal olan her şey korkuymuşçasına, felaketmişçesine!

REGINE: Yalnızca Thomas'la Maria'dan korktuğun için böyle söylüyorsun şimdi! Bütün yaptıklarından dolayı duyduğun utanç yüzünden. Sen bir canavarsın, Anselm! Biz gerçek değiliz! Yalan söylesek de söylemesek de, iyi de olsak, kendimizi feda da etsek biz varoluşumuzun ardındaki kastı doğru şekilde yorumlayamayız. Bunu biliyordun ama kendini cesur hissettiğin o yegâne anda tüm hakikatimizi bir çırpıda gözden çıkardın.

ANSELM: Bunları duymaya artık tahammül edemiyorum. İnsan bu denli akıldışı bir şeyi sonsuza kadar savunamaz. Bu artık dayanılmaz bir ikiyüzlülük; ayrıca yapmacık bir hal almış durumda. O adam nerede?

REGINE *saatine bakar*: Nerede olduğunu bilmiyorum.

ANSELM: Ah, sen kapanmak bilmeyen iltihaplı bir yaradan ibaretsin!

REGINE: Bir kez o cesareti göstermiştin. Yeniden gerilere dalalım mı? En iyisi beraberce tüm aşağılanmalara göğüs gerelim. İnsan eğer yaptığı şeylerden başka bir şey olacak gücü bulamıyorsa kendi de o zaman insan olmak-

tan çıkar!

ANSELM: Adamın nerede olduğunu bilmek istiyorum!

REGINE: Şu şal, Anselm! Senin görevin şu şalla ilgilenmek. Maria'ya şu şalı, götürmen lazım!

ANSELM: Adamın nerede olduğunu bilmek istiyorum!

REGINE *yeniden saate bakar*: Artık çok geç. Josef'in treni gara ulaşmış olmalı, orada bekleyen adam şu an ona dosyayı veriyor. *(Regine dayanamayarak ağlamaya başlar.)*

PERDE SONU

İKİNCİ PERDE

Bu sahne Thomas'ın çalışma odasında geçmektedir. Duvarlar kitap sırtlarının tuhaf desenleriyle kaplıdır. Arka planın çaprazında açık duran büyük bir pencere vardır. Pencereden park görünmekte. Derinleşen bir karanlık... Başta yalnızca ufak bir ışık yanmaktadır.

Bu sahnenin oynanışı ilk perdedeki gibidir. Yalnızca mobilyalar sayıca daha az fakat daha görkemlidir; ruhları vardır. Bazılarının üzerinde, bazı yerlerde hatta kitapların arasında bile yıldızlı bir gökyüzü bulunmakta.

ANSELM *açık duran pencereden doğru gelir*: Ağaçlar nasıl da hışırdıyor. Ne olduğu anlaşılmıyor, deniz mi bu hışırdayan?

MARIA: Boşuna bekliyoruz, Thomas'ın bir işi çıkmış olsa gerek.

ANSELM: Şehre gitmesinin gerçek nedeni ne?

MARIA: Söylemedi. Josef'le konuştuktan kısa bir süre sonra çıktı.

ANSELM: Karşılama çok zayıf bir kutlama şeklinde oldu! Josef parkın girişinden odasına kadar hayal kırıklıklarıyla bezeli bir yoldan geçmeliydi! Karşılaştırmalarla dolu olan bir çağın yolundan! Thomas neden çalıların arasından yok olmuş dillerde aşk methiyeleri çığıran gramofonlar yerleştirmedi ki? Onlara bakıldığında bir anda kül olan

güzel kadınlardan oluşan tuzaklar nerede? Kurbağalarla farelerini neden salmadı? Danışma odasına Regine'nin güzel bir röntgen filmini neden asmadı? Dallara neden bağırsaklar sarmadı?

MARIA: İğrenç! Sürekli böyle düşüncelerle meşgulsünüz!

ANSELM: Öfkeyle dolu olduğum için! Thomas gibi düşünmek isteseydim, insanın o ölümsüz parçasına inanmasaydım bunu ondan çok daha iyi yapardım. Sonsuz bir pislik saçabilirdim! *(Yeniden pencereye gider.)*

MARIA: Çok anlamsız görünüyordu. Ama bir şey de olduğu da yoktu; o da böyle hissediyordu; bir türlü konuya gelememişti. Bunun suçlusu sizsiniz Anselm! Kendisi Josef'le konuşmadan önce onunla konuşmaya söz vermiştiniz.

ANSELM *pencereye gidecekken döner:* Yani Josef hiçbir şey öğrenmedi, bir şey anlamadı mı diyorsunuz?

MARIA: Hemen, sana tutumunu değiştirecek şeyler anlatacağım, dedi. Sanki bir şey duyup görmüyordu.

ANSELM: Anlatacakları "önemli" miymiş?

MARIA: Evet, tahminen öyle.

ANSELM: "Korkunç" veya "iğrenç" de diyebilirdi.

MARIA: Bana zulüm etmeyin yine! Beni bile bu dosyada rezil şeylerin yazılı olduğuna ikna etmeye çalışarak neye varmaya çalışıyorsunuz? Beni bir şeylere hazırlamak istediğiniz hissine kapılacağım neredeyse.

ANSELM: Sonra Thomas sizi devre dışı mı bıraktı? Buna izin vermemeliydiniz!

MARIA: Telaş etmeyin; onunla konuşmayı Josef istedi.

ANSELM: Bu dosyayı bir dedektif mi hazırlamış? Thomas bu dosyada yazılı olan şeylerin doğruluğunu sınamak için şehre inmeden önce içeriğini sizinle paylaşmalıydı!

MARIA: Şehre böyle bir şey yapmak için indiğini kim söyledi ki? Bana kalırsa bu tahminin hem akıldışı, hem yakışıksız.

ANSELM *aşağılayan bir tavırla*: Kıskanıyor!

MARIA: Gereğinden fazla endişe duyuyor.

ANSELM: Benim fikirlerimi kıskanıyor. Sanki manevi yönden dar görüşlü biriymişim gibi yok etmek istiyor beni!

MARIA: Yalnızca gizli saklı işler çevirdiğiniz için.

ANSELM: Dosyayı bana verin!

MARIA: Buna hakkım yok benim.

ANSELM: Dosya buradaki çalışma masasında mı?

MARIA: Evet. Ama çekmecenin anahtarı Thomas'ta.

ANSELM: Çekmeceyi açın!

MARIA: Onunla konuşmadan, hiçbir şey yapmam; bu ikiyüzlülük olur. *(Hoşnutsuz, ayağa kalkarak açık pencereye yanaşır.)*

ANSELM *çalışma masasında*: Yapmam, yapmam! İsimsiz bir felaketin içinde karanlıktayız; beni takip edin!

MARIA: Size suç ortağı olmak istemiyorum!

ANSELM: İnsan kestirmeleri kullanacak cesarete sahip olmalı. Aksi halde tam da bu şekilde suç ortağı olacaksınız.

MARIA: Bu hırsızlık olur!

ANSELM: Siz yapılan her şeyin söylenebilir, adlandırılabilir olması gerektiğini düşünüyorsunuz; bu Thomas'ın takıntısı! Ama insan öyle hareket etmelidir ki, bunlar ne söylenebilir, ne düşünülebilir, ne de kavranabilir olmalıdır, yalnızca yapılmalıdır! Günümüzde kimse nasıl hareket edileceğini bilmiyor.

MARIA *arkasını döner, sonra hemen ardından yeniden geriye dönerek*: Regine nerede?

ANSELM *kesik kesik*: Bilmiyorum... Yok, biliyorum. Kendisini odasına kapattı.

MARIA: Hâlâ mı? Hem ağlayıp hem bağırıyor mu?

İçeri kimseyi almıyor mu?

ANSELM: Sanırım.

MARIA: Dinleyin! Galiba az önce bağırtılar duydum. *(Rahatsız olmuş bir halde pencereden uzaklaşır.)* Artık buna dayanamıyorum; ağaçlar anlamsız bir şekilde hışırdıyor hâlâ.

ANSELM: Tıpkı su gibi.

MARIA: Hayır, rüzgâr ağaçların arasında yürüyor; sanki ayakları varmışçasına; yürüyor, yürüyor... Bu o kadar anlamsız ki.

ANSELM: Ama oluyor. Dünyada o kadar çok şey oluyor ki. Sanki odanın içerisinde bir sürü saat asılıymış da her biri farklı bir zamanı gösteriyormuş gibi.

MARIA: Yürüyor, yürüyor nefes bile almadan; dinleyin! Korkutucu bir şey bu!

ANSELM: Bu da korkutucu bir şey! Şu yaprak neden şimdi pencerenin önünden düştü? Herhangi birinin bunu bildiğini sanmayın. Her yerde iki, üç adımda bir yanıt, sonra sis... Her saniye bir talep çıkıyor karşınıza, kırmızı, yeşil, sarı renkli gözleriyle sis düdüğünün çağrısını temsil eden olgular. Her saniye bir karar bizi tehdit ediyor, sonra sisin içinde kayboluyor. *(Ellerine başını yaslayarak,)* Benim hayatım, Tanrım! Kendi hayatımı düşündüğümde ışıklarla dolu olduğunu görüyorum!

MARIA: Regine ne nöbeti geçiriyor?

ANSELM: Korku... Sinir... Derin bir çaresizlik!

MARIA: Ama bu düpedüz histeri!

ANSELM: Veya azgınlık. Düşünmek bile istemiyorum!

MARIA: Ama eminsiniz; sebebi yalnızca yazdığı şu notlar mı?

ANSELM: Çalınmış olmalılar; bu notlar onu ifşa ediyor.

MARIA: Peki ne yazıyor?

ANSELM: Ben onları okumadım ki.

MARIA: Ya sizin hakkınızda? Sizin hakkınızda hiç mi bir şey yazmıyor orada?

ANSELM: Yalnızca önemsiz bir şeyler olabilir. Ya da benim bilmediğim yalanlar.

MARIA: Bu çekmecedeler, öyle mi?

ANSELM: Ben her şeyi söyledim artık.

(Maria bir anahtarla çekmeceyi açmaya çalışır. Hava kararmış olduğundan Anselm onun daha iyi görebilmesi için odanın ışığını arttırır.)

MARIA *duraklar*: Onunla konuşmama izin verin.

ANSELM *hiddetle*: Hayır! Gizli bir şey yapmanız gerek. Uzaklara gitmelisiniz. Bir karar almalısınız. Bu düşüncede kalan bir şey değil, Maria. Almak; tıpkı cansız bir karanlığın içerisinde durup, o harika elinizi kapatarak aniden içinde beklenmeyen, muhteşem bir bedenin parçasını hisseder gibi!

MARIA: Bunlar o kadar yapmacık şeyler ki... *(Sözünü yarım bırakır.)* Bana kadınla erkek gibi birlikte yaşayacağız deseniz bile ben Thomas'la bunu konuşabilirim. Ama bu şekilde hiçbir şey değiliz; yine de feci bir şeyiz... Yalnızca arkadaş olamaz mıyız?

ANSELM: Ben kendim için bir şey istemiyorum! Çocukken, anlıyor musunuz, henüz hiçbir şeyin farkında olmayan bir çocukken, sizi gördüğüm anda bütün vücuduma yayılan, ondan nasıl kurtulacağımı bilemediğim bir mutluluk duyardım. Kim bilir bu his yetişkin bir adamda oluşup da patlayan bir apsenin kaç katı daha güçlüdür!

MARIA *hararetli bir halde*: Bütün bunların olmasını yalnızca ondan herhangi bir şeyin intikamını almak için istediğiniz duygusundan kurtulamıyorum bir türlü!

ANSELM: İnanın bana, onun evine bunun yüzden gelmedim. Şu koca dünyada ben bir yerlerde tıpkı bir patlama gibi vatan hasreti çektiysem bunun sebebi odur. Bütün in-

sanların çehresinin gücünü kendi çehresinde toplayan biri varsa bu odur... Ama nefret? Evet; belki de buna rağmen nefret! Belki de bu yüzden nefret! Bazen insanın kötülüğü yalnızca sevdiğine yapması gerektiğini düşünüyorum; yoksa kötülük de tıpkı onu geneleve götüren bir adamın sevgisi gibi kirlidir!

MARIA: Sevginin yanında onunla birlikte öfkeyi, kiri, kötülüğü hissettiğiniz sürece buna sevgi dememelisiniz!

ANSELM *umutsuzca*: Peki ne? Ne demeliyim buna? İnsanların gereksinimleri vardır! Hiçbir insan Thomas gibi yalnızca kendi kafasının içindeki düşüncelerde takılı kalamaz! Kazanmak zorunda, sevilmek, hareketlenmek zorundadır insan! Bu her insanın kaçınılmaz ihtiyacıdır! Yalnız kalmamak, Maria! Yalnız olmak demek nereye gideceğini bilmemektir. Hakikatlerin, dileklerin, duyguların o dayanılmaz keşmekeşliği içerisinde kaybolmaktır! Tanımadığınız, tarifsiz bir korkuyu yatıştıran her aldatmaya, kötülüğe, yalana merhamet edin.

MARIA: Sessiz olun! Dinlesenize; Regine yine bağırdı galiba?

ANSELM: Kendisi zaten durmadan bağırıyor ama bu yalnız bazen duyuluyor.

MARIA: Ama ona yardım etmeli; neden ona yardım etmiyorsunuz?

ANSELM: Siz niye etmiyorsunuz?

MARIA: Bana ne yaptırmaya çalışıyorsunuz? Çok değiştiniz! Artık beni de bu işin içine çekiyorsunuz; ona sizin Thomas'ın arkadaşı olduğunuzu söyledim.

ANSELM: Kendimi bazen tutunacak bir şeyi olmayan, doğruca aşağı düşen, yoldan çıkmış biri gibi görüyorum. Buna karşın dünyada ne kadar keder olduğunu bir düşünün; içinde hepimizin boğulmamak için savaştığı bir okyanus dolusu kederle bilinmezlik. Bunu göz önünde bulundurduğumuzda şu ya da bu konuyu kabaca veya itinayla

bitirmenin ne önemi var ki? Her şey onun bir bütünün içerisinde nasıl değerlendirildiğine bağlıdır.

MARIA: Yani üçümüz birlikte kaçarsak Regine'nin durumunun daha kötüye gitmeyeceğini mi düşünüyorsunuz?

ANSELM: Hayır; dosya yok edilmeli. Ondan sonra bu abartılar dinecektir. Kopma yavaş yavaş gerçekleşecek; tıpkı bir diriliş gibi, size söz veriyorum!

MARIA: Dinleyin! Yine bağırdı!

ANSELM *haşince kadının eline sarılır*: Onun ne kadar acı çektiğini siz de hissediyorsunuz! Boğazlanmayı bekleyen küçük bir kedi gibi nasıl da size tutunuyor. *(İkisi birlikte pencereye giderler.)*

MARIA: Böyle giderse Regine kendisine bir şey yapacak.

ANSELM *elini daha sıkı tutarak*: Öyle mi düşünüyorsunuz? Ah, onu terk ediyorum! Benim üzerimde iddia ettiği hayali hakkını hissediyorum, sanki onun bir çıkış yolu arayan yüreği benim yüreğimin içinde kanat çırpıyor. *(Dinliyorlar.)*

MARIA: Ne diye bağırıyor?

ANSELM: Johannes!

MARIA: Yine şu çılgın hayal ürünü.

ANSELM: Bu bir hayal ürünü değil. Beni çağırıyor. O herkesi Johannes diye çağırırdı. Onun bahanesiydi bu. Hakikatin peşine düştüğü bir kaçış yoluydu bu onun için! *(Artık sesler kesilmiş, bir şey duyulmaz olmuştu. Maria onun yanından ayrılıp çalışma masasına geri döner.)* Regine onu intihara sürükledi, bunu zaten biliyorsunuz; Johannes'in artık dayanacak gücü kalmamıştı; Regine onu yalnızca bir kızkardeş gibi sevmek istiyordu.

MARIA *yeniden çekmecenin kilidini açmaya çalışır*: Regine birini kızkardeşi gibi sevecek? Siz buna gerçekten inanıyor musunuz?

ANSELM: Evet; o zamanlar öyleydi. Johannes çok hassas bir insandı, Regine'den çok daha kırılgandı.

MARIA: Bence Regine hiçbir zaman hassas biri olmadı; yoksa sizin bana anlattığınız bu hayata nasıl katlanabilirdi ki? *(İsteksizce,)* Hiçbir anahtar uymuyor.

ANSELM: Şunu deneyin. *(Kendi anahtarlarından bir tanesini ona uzatıyor.)*

MARIA: Hayır, hayır. Daha fazla denemek istemiyorum.

ANSELM *anahtarı deliğe yerleştirip açmayı başaramayınca*: Bıçakla deneyeceğim. *(Cep çakısını çıkarır.)*

MARIA: Artık bıraksak iyi olur.

ANSELM *onu yana iterek*: Hayır; açmak istiyorum! *(Kilidi kırmaya çalışır.)*

MARIA *engel olmaya çalışır*: Bırakın, artık istemiyorum! *(Tıpkı vahşi bir çığlıktan korkmuşçasına titrer.)* İşte yine! *(Dinlerler...)* Hayır, bu kapı sesiydi. Thomas? Eyvah. Gidin! Dinleyin, ayak sesleri geliyor.

(Anselm hemen elindeki bıçağı cebine koyar.)

FRÄULEIN MERTENS *bir hışımla odaya girer*: Tanrım! Regine'den geliyorum; beni içeri almıyor! Dinleseniz!

MARIA: Ay, çok korktum! Evet, biz de duyduk ama ne yapalım? Doktoru mu çağıralım?

FRÄULEIN MERTENS: Hayır, doktor istemiyor.

MARIA: Elbette istemiyor; buna kulak asmamak lazım.

FRÄULEIN MERTENS *pencerenin yanına gider*: Gerçekten de duyuluyormuş. *(Bir hışımla Doktor Anselm'e dönerek,)* Doktor Anselm? Size soruyorum; Regine'nin ağlamasını duymayan yalnızca siz misiniz?

ANSELM *kendini alaya alan fakat kederli bir tavırla sakinliğini yitirerek*: Şarkı söylüyor. Yalan değildi, pislikti, diyor şarkıda! Domuzların önünde aşağılanma değildi, er-

kek düşkünlüğüydü. Zayıflık değil, uydurulmuş bahaneler, batıl inanç; hasta olmak, kötü olmak... Bunlar ancak şarkı olarak söylenebilir.

FRÄULEIN MERTENS *kızgınlıkla şaşkınlıktan neredeyse tutulmuş bir halde:* Doktor Anselm!

ANSELM: Erkeklerin onun için en ufak bir anlamı bile olmadı, bunu çok iyi biliyorum! Johannes'in ölümünü seyretti, Josef'le tıpkı bir idareciyi işe alır gibi evlendi. Ama günün birinde onun Johannes'ten esirgediklerini başka erkeklerin önüne atarak vicdanını temizlemesi gerektiğini düşündü. Öldükten sonra kıymeti anlaşılan çok adam vardır; düşünceler sıklıkla dileklerden doğar.

MARIA: Susun lütfen!

FRÄULEIN MERTENS: Siz hassas bir kadın vicdanının sanrılarını istismar ediyorsunuz!

ANSELM: Siz onu seviyorsunuz, değil mi? O halde şunu anlayacaksınız: Daha çocukken bile bizler konuşurken o bahçedeki bir çalılığın içine saklanır ağızına toprak veya taşlar alırdı; solucanlar alırdı ağızına, burnunu karıştırır; gözlerinden, kulaklarından çıkan vücut atıklarının tadına bakardı. Şöyle düşünürdü; bir gün bunlardan çok muhteşem bir şey meydan gelecek! Neyiniz var? Mideniz mi bulandı? Siz o masumu seviyorsunuz ya. O kutsal Potifarınızı! Erkekler, onlar da farklı bir şey değil, onlar da bedene alınan birer sırdır.

FRÄULEIN MERTENS: İnkâr ediyorsunuz!

ANSELM *gergin bir umutsuzlukla*: Eziyet etmeyin bana! Ona yardım etmek istemediğimi mi sanıyorsunuz? Nasıl yardım edilebileceğini bir bilsem!

FRÄULEIN MERTENS: Beni içeri almazsa kapısının önünde yatarım. Ömrümde onun kadar erotik bir hassasiyete sahip olan birini görmedim! *(Gider.)*

MARIA: Nasıl bu kadar kabalaşabildiniz!

ANSELM *hararetli bir halde odada yukarı aşağı gidip*

gelir: Bu kadarı yeter! Her ne kadar Regine'yi seviyor olsa da bir daha bizimle gelmez artık. Erdemden daha tatsız şey var mıdır?

MARIA: Ama Regine'yi bu şekilde asla satmamalıydınız!

ANSELM: Buraya gelmeyi neden bu kadar büyütüyor ki?

MARIA: Bir şeyi gizli yapmak daha mı iyi?

ANSELM: Evet! Yüz kez, evet! Ben sıradışı bir hakkı açıkça temsil etmektense gizlice haksızlık yapmayı her zaman yeğlerim; bu daha onurlu. Thomas her şeyi açık yapıyor. Yalnızca aklıyla hareket eden insanlar her zaman açıktırlar. Ama ben yalnızca bir sebepten dolayı yalan söylemeyi tercih ediyorum; beni anladığını düşünen bir yabancının tatmin olması tüylerimi ürpertir. Bu kızışmış bir kadından daha yapış yapış bir şeydir; bu tıpkı böylesi bir beynin üstüne basmak gibidir!

MARIA *bu tasvirden irkilerek*: Kendisini bu kadar kaybeden bir kadın dünyadaki en iğrenç şeydir.

ANSELM *itiraz edercesine*: Yok, o kadar basit değil; o kadar basit değil. Johannes öldüğünde Regine haftalarca neredeyse hiçbir şey yememişti; günde yalnızca birkaç kurabiye. Zayıflamıştı, bu yolla onunla doğaüstü bir buluşma gerçekleştirmeyi arzuluyordu. Bu çok güzel, çok güçlü bir şeydi. Hararetli bir iyilik haliydi. Regine'nin onu sevdiği yoktu, o yalnızca seviyordu. Işıldıyordu! Ama sonra, hani Thomas'ın zaferini ilan ettiği, her zaman haklı çıkan o hakikat belirdi; bir şekilde geçirilmesi gereken, geçirilecek bütün saatler. Her biri ardında, "gördün mü, geçti işte" diyen yalnızca ufak bir sivilce lekesi bırakır. Yüzünün tamamını aniden bitkin bir insanın ifadesi kaplar. Ne kadar çok insanın yaşamaya katlanmaktan mahvolduklarını tahmin edemezsiniz! Ama biz zaman kaybediyoruz, siz çekmeceyi açmaya çalışacaktınız.

MARIA: Konuşmanızı tamamlayın, size sonra cevap vermek istiyorum.

ANSELM *bir an için ona kuşkuyla, sınayarak bakar*: Evet! Bunu anlayabiliyorum! Bunu beklediğinizi biliyordum. Bu durumda bu hayattaki bütün ihanetlerinin onun için öteki dünyaya karşı gösterdiği sadakat anlamına geldiğini anlayabiliyorum. Her dışsal aşağılanma içsel bir yükseliştir. Başkalarının kendilerini renklerle boyadığı gibi o da kendisini pislikle süsledi. Bu da güzel değil mi?

MARIA: Hayır! *(Kuşkuyla, sorgulayıcı bir ifadeyle ona bakarak ardından elindeki anahtarları fırlatır.)* Bunu yapmayacağım!

ANSELM *kararlı bir tavırla:* O zaman bırakın ben yapayım. *(Yeniden bıçağını çıkarır.)*

MARIA: Hayır, buna izin vermiyorum! İçinizde bana itiraf etmek istemediğiniz, sizi Regine'ye bağlayan gizli bir şey var! *(Çalışma masasındaki sandalyeye saklanmak istercesine gömülür.)*

ANSELM *önünde yukarı aşağı gidip gelirken hararetli bir halde arada Maria'nın önünde duraklar*: Bunun ne olduğunu sanıyorsunuz? Siz de duydunuz mu, yine başladı? Kendisi yapayalnız bir halde yıldız deryasının içinde, bir yıldız dağlığında oturuyor da konuşamıyor. Yalnızca çirkin suratlar yapabiliyor küçük yaramaz, Regine... Böylesi bir surat da, içten bakıldığında, gezegenlerin dönmesi sonucu ortaya çıkan tınılarıyla birlikte sonsuzluğa açılan, komşusuz kalmış, yapayalnız bir dünyadır... Regine böcekle konuşamamıştı, onu ağızına soktu; kendiyle bile konuşmayı beceremeyişti, kendini yedi. O insanlarla da hiçbir zaman konuşamıyordu ama yine de onların hepsiyle birleşme arzusunu hissediyordu içinde.

MARIA: Hayır, hayır, hayır, hayır! Bu yalan!

ANSELM: Ama yalanlar birbirine inanılmaz derecede yakın olan ülkelerin birbirlerinden farklı kanunlarının

arasında yok olup giden bir vatan duygusudur, bunu anlamıyor musunuz? İnsana daha yakındır. Belki daha dürüst olandır. Yalanlar gerçek değildir ama onlar bunun dışında her şeydir!

MARIA: Ama Johannes'le ilgili uydurduğunuz şu bahane o kadar iğrenç, o kadar ikiyüzlü ki!

ANSELM: O da buna inanmıyor zaten. Hayır, Maria, inanmıyor. Bağırmanın bir anlamı olduğuna da inanmıyor. Yalnızca yapıyor. Yaparken de, anlaşılması mümkün olmayan bir sır gibi hissediyor kendini. Bu tesadüfen elinde kalan olanları anlatabilecek en son, sahte ifade. Korkunç bir çaresizlik yatıyor bunun altında; hepimizin çaresizliği belki de!

MARIA *ayağa fırlar*: Artık bunları duymak istemiyorum! *(Duyulan seslerin Anselm'in konuşması mı yoksa Regine'nin yeniden duyulmaya başlayan bağırtılarının mı olduğu anlaşılamıyor.)* Bu duygusallık dayanılır gibi değil! *(Maria pencereye gitmek ister ancak Anselm yolunda durmaktadır; Maria iki eliyle birden Anselm'e tutunur.)* Regine'yle birlikte kaçın!

ANSELM: Hayır. Yapamam. Benimle yalnızca bir süre daha gelebilir. Şimdi anahtarları bana verin.

MARIA: Henüz şu an size ilk kez dokunmuşken benim sizinle kaçmam gerektiğini düşünüyorsunuz; bu çok gülünç!

ANSELM: Bana güvenin. Anahtarları verin.

MARIA: Olmaz! Size güvenemem!

(Anselm anahtarları almak ister ancak Maria ona engel olarak kendi alır; debelleşirken bir anda kendilerini birbirlerine yapışık bir halde bulurlar.)

ANSELM *elini tutarak tırnaklarını boynuna, dudaklarına, gözlerine bastırır*: Bana dokunun! Canımı yakın! Buraya! Buraya! Bir bıçak alıp bir ağaca yazı yazar gibi üzerime işaretler kazıyın! Eğer bana inanmıyorsanız! Beni

bayıltana, isteklerinizi yaptırmaya hazır hale gelinceye kadar işkence edin.

MARIA *Anselm'den kurtularak*: Küçük, yaramaz bir çocuk gibisiniz; sizi baştan çıkarmamı istiyorsunuz.

ANSELM *kadının sandalyesine atılır*: Kendim için bir şey istemiyorum... Yalnızca ayakkabılarınızı kapıya getirmek için sizden izin istiyorum. Giysilerinizi fırçalamak için... İçinize çektiğiniz havayı solumayı... Üzerinde yatıp izinizi bıraktığınız yatak olmak için izninizi. Kendimi size vermek için izin istiyorum! Bunun karşısında bütün hakikat bilinmezliğe bürünecek.

MARIA *kendini savunur, karşısındakiniyse sakinleştirircesine*: Birbirimizi tanıdığımız süre boyunca birbirimizin elleriyle yüzünden daha fazlasını görmedik.

ANSELM: Ama size dokunduğumda, hayatımın, olup biten her şeyden bağımsız bir şekilde, kollarımla ellerim olmaksızın, sizin olanı tutabileceğini, ona dokunabileceğini hissettim. *(Yeniden eline uzanır.)*

MARIA *kuşkuyla:* Artık genç insanlar değiliz.

ANSELM: Bu tek bir anlama gelebilir; Thomas cesaretinizi kırmış. Günümüzde artık insani yakınlaşmalar yemek gibi sindirmek gibi bir seyir izlemediğinde bile buna sıradışı bir şeymiş gibi bakılıyor. Hayatınız benim olsun istiyorum. Size bahşedilmiş varlığa ortaklık etmek istiyorum!

MARIA: Ama bunu neden bir kadınla yapmak zorunda olasınız?

ANSELM: Çünkü siz bir kadınsınız. Bütün bunların dışında bir de kadın olmanız inanılmaz derecede şaşkınlık verici çünkü.

(Kafasını kollarının arasına gömer.)

MARIA: Hayır, hayır, bahane bunlar! Anselm...

ANSELM: Daha fazla ne söyleyebileceğimi bilmiyorum; beni Thomas'a teslim edin!

MARIA *bakması için Anselm'in eline dokunur. Anselm bakmaz. Maria sandalyenin kolluğuna oturur*: Anselm, söylediğiniz her şey o kadar sıradışı ki korkuyorum. Geçmiş bitmiş çocukluklar... Gömülmüş şeyler...

ANSELM *başını biraz kaldırarak*: Hani "değerli" şeyler, "önemli" şeyler hiç umurunuzda değildi; şimdi yaptığınıza bakın.

MARIA: Hayır, hayır... Evet! Ama istemiyorum!

ANSELM *doğrularak*: İçinizde bu tavrın ona hiçbir şey kazandırmadığı bir şey var; işte bu yüzden yaşamaya cesaret edemediniz! Şimdi sürdüğünüz hayatı eskiden olsa aşağısardınız.

MARIA: O zamanlar iki saat fazla uyumak bile bir daha asla telafi edilemeyecek bir şeymiş gibi gelir, günler sonra bile bu kaybın acısını hissederdik; bu noktada haklısınız. Var olduğumuzu hissediyorduk. Az yiyerek, bedenimize fazla önem vermezdik. Bazen olabildiğince uzun bir süre nefesimi tutardım. Ama aslında bir yere varmayan şeylerdi bunlar. *(Konuşurken kâğıda bir şeyler karalamıştır.)*

ANSELM: Bir yere varmayan şeyler mi? Her sabah saat dokuza yirmi kala parka gelirdiniz. Bu zamanı gösteren odamdaki saat hâlâ gözümün önünde. İçine o güzel adınızı yazdığınız kitaplarımdan bir tanesini alır, isminizin üzerinden geçerdim. Adınızı yazan elinizin seyrini takip ederek aynısını yazar gibi yapardım. Sonra da arkanızdan gelip sizi takip ederdim.

MARIA *silkinircesine ayağa kalkar*: Bunlar çocukluktu; artık uzakta kaldılar.

ANSELM *sıçrayarak*: Bunları yaptık! Arkadaşlığın ifadesi imkânsız halleri! Var olan en özgür şey eylemlerdir. Tıpkı kuklalarla olduğu gibi onlarla da istediğimizi yapabiliriz. Anlaşılmaz bir biçimde mekânsal bir hayal dünyası! *(Yine sanki hatırladıklarından ürkmüş bir halde.)* Bizimle

yapılan hiçbir şey anlaşılır değildir zaten, yalnızca kendimiz bir şey yaptığımızda güvende oluruz, anlaşılmaz benliğimizin tam ortasında.

MARIA: Bunu hatırlıyor musunuz? *(Ona yaptığı çizimi gösterir.)*

ANSELM *sözü kesilmişçesine neredeyse sinirlenmiş bir halde*: Bir elmaşekeri mi? Bir melek mi?

MARIA: Pencereyi kapayın. İçimde sürekli sanki pencereden biri gelecekmiş gibi bir his var.

ANSELM *bir fırsat sezmişçesine*: Önce ne olduğunu söyleyin.

MARIA: Bu da o zamanlara ait bir şey. Yüzünüzü hayal ederek sizi çizmiştim; bu yüzden güzel olmamıştı. Bir de size teselli olsun diye üzerimde bir gecelikle kendimi sizin yanınıza çizmiştim.

(Anselm durumdan istifade etmek için hemen pencereyi kapatır. Ama pencerenin kapandığı an çok yakından gelen bir kapı sesi duyulur.)

MARIA *yakalanmışçasına*: Bu Thomas! Gidin! *(Anlamsızca, bir refleksle ışığı söndürür.)* Gidin buradan, buna dayanamıyorum! Hayır, gitmeyin, ışığı yakın, artık yırttım onu. Thomas bu çizimi tanıyor, ona bir kez anlatmıştım. Işığı yaksanıza!

ANSELM *şaşkın bir halde*: Işığı bulamıyorum...

(Thomas karanlık odaya girer. Yalnızca pencerenin yanı biraz aydınlıktır. Orada ileri geri gider gelir. Maria ile Anselm'in odanın en karanlık köşesinde olduklarını düşünür.)

THOMAS: Burada birisi var mı?

ANSELM: Benim, Thomas; iyi akşamlar.

THOMAS: Yalnız mısın?

ANSELM: Hayır, biz seni bekliyorduk, Maria da burada. *(Zorlama bir doğallıkla,)* Sohbete dalmışız, havanın kararmakta olduğunu fark etmemişiz, şimdiyse ışığın nereden açıldı-

ğını bulamıyoruz. *(Eliyle duvarda arar gibi yapar.)*

THOMAS: Ne gereği var; karanlık gayet güzel. *(Sessizlik.)*

THOMAS: Ama neden sohbet etmeye devam etmiyorsunuz? Yine rahatsız mı ediyorum sizi? Ama ne olursunuz; sohbete devam edin. Neden bahsediyordunuz? Bilmem gereken bir şey mi?

MARIA: Tatsız bir konuydu; Regine kendini iyi hissetmiyor.

THOMAS: Anselm de bana neden gelmediğini anlatabilmek için burada beklemiş.

MARIA: Ben ışığı açayım.

THOMAS: Lütfen karanlık kalsın. Bu gerçekten de sandığından da tuhaf; karanlıkta iki kişi. Gözlerin bizi ayırt edebiliyor mu; hayır. Yalnızca henüz duymuyorsun. Biri tıpkı öteki gibi, tıpatıp aynı şeyi söylüyor. İnan bana, bu böyle. Aynı şeyi düşünüyor. Aynı şeyi hissediyor. Aynı şeyi istiyor. Biri önce, öteki sonra; birinin yalnızca düşüncesinde, ötekiyse hayata geçiriyor; birinin yanından geçerken öteki dokunuyor. Ama dedektif de olsa, izi sürülen de; yanan da olsan söndürülen de; gerçek de yalan da... Bunlardan herhangi biri bile olsan oyun aynı oyun, yalnızca farklı biçimde karışmış kartlarla, farklı biçimde oynanmış aynı oyun.

MARIA *sanki dehşete kapılmış gibi; "sen sarhoş musun?" diye sormak istercesine*: Thomas, sen...

THOMAS: Ne Thomas'ı be! Arkadaşlar, insanın kibirli olmaması için vardır. Sakın aldanma. İnsanların farklılıklardan dolayı birbiriyle çatıştığı sadece bir yanlış anlamadır. Asıl korkunç olan benzerliktir! Kimseye benzememek uğruna ortaya çıkan o kıskançlık, buna rağmen sonunda yine bir tek şeyde takılı kalmaktır. İtiraf et, Anselm! *(Sessizlik.)*

Ah, yalnızca karanlık, yalnızca sessizlik! *(Beklerler.)*

Ama şuradaki çekmecemde tabancam duruyor. Çocukluğumuzdan beri benden güçlü olmak isterdin hep. Şimdi ateş etsem... Oradaki karartıya gayet iyi nişan alabilirim... *(Bekler. Sessizlik.)*

Elbette, sen dirayetli birisin. Dişini sıkarsın. Kendini bırakmazsın. Sen Maria'yı, ölüme bile karşı koyan, ölümsüz duygularının olduğuna inandırmaya çalışıyorsun. Ama duydun mu; anahtarı çevirdim? Çekmeceyi açtım. İki dakika içinde senden kurtulabilir, beynini duvara akıtabilirim! *(Bekler,)*

Yüze sayıncaya kadar cevap vermezsen hiç var olmamış olacaksın. Bir... İki... Yalnız bir hayal olsaydın keşke, ah ne mutlu olurdum! Üç... Bir eseri yok, ortaya koyduğu hiçbir şeyi yok onun! Etrafta sürünerek insanlara sürtünüyor yalnızca. Anlıyor musun, Maria, onun onaylanmaya ihtiyacı var; tıpkı bir tiyatrocu gibi sevilmesi gerek! Ama sevilebilir mi hiç? Değil mi? Olacak şey mi?

MARIA: Rüya görüyorsun sen, Thomas!

THOMAS: Aa! Demek bunu yapabileceğime inanmıyorsunuz. Ama onun sayesinde bulunduğum mevkiden oldum!

MARIA: Bunu kendin istedin!

THOMAS: Haklısın, haklısın; *(Ayağa kalkarak, Anselm'in durduğunu tahmin ettiği noktaya doğru yaklaşır.)* bunu ben istedim! Zira şimdi her şey, köpeklerin dünyasında yaşananlara benziyor. Burnuna gelen o koku karar vermeni sağlayacak. Bir ruh kokusu! Şurada Thomas hayvanı duruyor, orada Anselm hayvanı dolanıyor. İnsanı sarmalayan bedenle içinde dolaşan kanın yarattığı kâğıt gibi incecik duygunun dışında, onları birbirinden ayırt eden hiçbir şey yok. Bunu anlayacak bir kalbiniz yok mu? Bu bizi ya ölüme ya da birbirimizin kollarına itmiyor mu?

MARIA *korkarak ayağa fırlar; Thomas'ın yolunu keser*: Thomas, sen içmişsin!

THOMAS *bir kibrit yakarak*: Baksana bana! *(Elindeki kibritin aleviyle Anselm'i arar, Maria hemen ışığı yakar. Çekmece açıktır ancak Thomas'ın elinde tabanca yoktur.)*

THOMAS *gözleriyle hâlâ Anselm'i arıyordur:* Bak bana...

(Anselm gitmiştir.)

THOMAS: Gitmiş? Sessizce kaybolmuş... Sessizce gelmiş! Aranızda ne oldu?

MARIA *hiddetle:* Bir şey olmadı!

THOMAS: Hiçbir şey mi? Hepsi bu yani! Bana asla yalan söylemeyeceğini biliyorum. Hiçbir şey olmadı ama bütün dünya, üzerindeki her şeyle hareket ediyor.

MARIA *sertçe:* Senin şu dosyada yazanların doğruluğunu sınamak için şehre gittiğin doğru mu?

THOMAS: Josef gelişimi duydu, kısa kesmeliyiz. Anselm bana gelmedi. Ben göğüs kafesimi kırarcasına gönlümü açmıştım ona ama o bana gelme zahmetinde bile bulunmadı!

MARIA: Yani oradakiler doğru... *(Kararlı bir tavırla,)* Bana o dosyayı ver; onu yakmak istiyorum!

THOMAS *sessiz bir öfkeyle kadına bakarak*: Bu fikir pek yüce gönüllü! Tam anlamıyla Anselm'e özgü! Elbette sana o delilleri vermeyeceğim.

MARIA: Anselm'e karşı gizli anlaşmalar yapıyor, Josef'in bu evde kalmasına göz yumuyorsun; buna göz yumamam! O bu evi gözetim altında tutarken, sen şehre gidiyorsun. Hem de bana sormadan! Anselm senin olduğu kadar benim de arkadaşım; onun bizim evimizde böyle bir muamele görmesini tasvip etmiyorum!

THOMAS: Peki, sana dosyayı vereceğim. Ama önce beni hiçbir önyargı olmadan dinleyeceksin. Sonra yine de istersen vereceğim. Anselm neden bana gelmedi? Çünkü gizlediği bir şeyi vardı! O bir sahtekâr!

MARIA: Ama bunu hep söylüyorsun zaten. Ardından

da onun aramızda yaşayıp da türdeşimiz olmayan biri olduğunu söylüyorsun.

THOMAS: Buna rağmen sana bir komedi sahneliyor. Neden? Johannes kendini neden öldürdü?

MARIA: Ama bunun nedenini hiçbirimiz bilmiyoruz.

THOMAS: Öyle mi? Çünkü Anselm'e itimat etti!

MARIA: Nedeni bundan ziyade Regine'nin ona ettiği eziyetlerdir. Devam et!

THOMAS: Ama çekmecede deliller olabilirdi. Ama sana söyleyeyim deliller onlar değil. Gel dinle beni! Ben bunu artık kendiliğinden anlamanı istiyorum! Bizler gibi Johannes'in de yoksun olduğu şey, bir damla inançtı; o olmadan ne yaşamanın, ne bir arkadaşa hayran olmanın, ne de arkadaş edinmenin mümkün olduğu o bir damla inanç. Onsuz ne akıllı bir insan olmanın, ne de bir şeyleri meydana getirmenin mümkün olduğu o bir damla aptallık. Her insanın, her eserin, her yaşamın bir yerinde bir çatlak vardır, yalnızca yapıştırılarak kapatılmış bir çatlak! Örtbas edilmiş bir çatlak!

MARIA: Dur! Bir damla aptallık olmadan insan sevemez yani! Akıllı olup da inanmayan her şeyde bir gedik var yani? Devam et!

THOMAS: Hayır, böyle devam edemez! Bazen işte bu yüzden yeni insanlar olabileceğimizi düşünüyorum; bazen yığılıp kalacağımı sanıyorum! Ben kendimi de yargılıyorum, Maria! Yaptığım her şey şiddetti! Üzerinde durmadan basıp geçtim bu konulardan. Ancak Anselm'in benden daha iyi biri olduğunu sanma! Johannes belki daha iyiydi. En azından sana göre. Güçsüzdü. Hassastı. Bunu aşabilmesi için birinin ona yardım etmesi gerektiğine inanıyordu. Ama Regine bunun için çok uygun biri değildi; henüz fazla meraklı, körelmemiş; yerine oturmayan bir kapı gibi. Böylece Anselm'in eline düştü. Johannes için güya iyi bir dinleyiciydi. Ancak Anselm onun içindeki umutsuzluğu daha

da derinleştirdi; aynı zamanda Regine'nin Johannes'le ilgili sabırsızlığını körükledi. Anselm her ikisini de kullanmak için onları tavladı! Ta ki Johannes artık buna dayanamayıncaya kadar!

MARIA: Ama bütün bunları neden yapmış olsun ki?

THOMAS: Neden mi? Çünkü o da Johannes gibi acı çekiyordu! Çünkü onaylanmaya ihtiyacı vardı, insanlara ihtiyacı vardı! Hiçbir şey ortaya koyamayan insanlar tatmin olmak için sevilmeye ihtiyaç duyarlar. Sevgiyi çalıyor, o! Gerekirse bunun için soygun bile yapıyor! Ama elde ettiğinde ne yapacağını bilmiyor. Daha üniversitedeyken...

MARIA: Aa! O zamanlar farklıydı.

THOMAS: Tamam, seni artık iyice etkisi altına almış. Ama onun, tıpkı sürekli birine âşık bütün insanlar gibi, yalnızca kendisini düşündüğünün farkında değil misin? Bunun onu tıpkı bir hastalık gibi yeni tanıştığı her insana çektiğinin farkında değil misin? Anselm kendisini sanki bu insanlara durmadan iltifatlar yağdırıp onların akıllarını çelmek zorundaymış gibi hisseder.

MARIA: Düşüncesizlik yaptığı olur ama karşısındakinin acısını paylaşmayı da bilir. Bunu tıpkı içindeki bir kaynaktan geliyormuşçasına içtenlikle yapar.

THOMAS: Onun üçkâğıtlarına kanmamalısın. Bunlar tıpkı çoktan transtan çıkmış olan medyanın o hileleri gibi, manipülasyonları gibi... Sevdiği falan yok! Önünde yalan söyleyeceği yargıçtan nefret eden bir sanık gibi, her insandan nefret ediyor!

MARIA: Daha şimdiden neleri düşünüyorsun? Bunların kurgulanmış şeyler olduğunu farkında değil misin?

THOMAS: Senin her itirazının benim için bir işkence olduğunu anlamıyor musun? O, insanları sahte vaatlerle kandırıyor, çünkü sonsuzluğun içerisinde yüzen, üstünde yalnız olduğu bir kayıkta tek başına yol almak istiyor! Beni anlamıyorsun. Ama bana deliymişim gibi bakan gözlerinle,

ikimizin, onun neden olduğu şeylerin hazin bir kanıtı olduğumuzu fark etmiyor musun?

MARIA: Ama şu ana kadar iddia ettiklerinden herhangi biri kanıtlanmış bir biçimde o dosyada yer alıyor mu?

THOMAS: Bir şey... *(tereddüt eder ama tereddüdünü yenerek,)* yazmıyor. Hayır! Benim dediğim, sanırım, yalnızca varsayman gerektiğiydi. *(Yenildiğini kabul eden bir ses tonuyla,)* Bu kanıtlanması mümkün olmayan bir şey; buna inanmak gerek.

MARIA: Ama bu gülünç, Thomas! Zavallı Thomas.

THOMAS: Ben söylediğimde gülünç oluyor; ama o yapınca içten oluyor.

MARIA: Onun buraya geleceğinin haberini aldıktan sonra bana her gün ondan bahsettin. Sende olmayıp da onda olan, kavga ve teferruat olmaksızın, yalnızca merak-tan ileri gelen, bütün insanlarla kurduğu o bağı anlattın bana. Ama şu an dolduruşa gelen sensin. Yok, hatta Josef'i asıl kışkırtan sensin! Anselm'i de! Sanki onu yine kötülemen gerekiyormuş gibi. Ondan fazla gücün var hem de. Bana dosyayı ver! Senin için, onu yakmak istiyorum.

THOMAS *geri çekilerek:* Hayır, henüz değil, hayır! Artık fazla zamanımız kalmadı! Josef'in sesini duyuyorum. Git, ona git! Senden rica ediyorum, bir daha git ona!

(Maria'yı kapıya doğru gitmesi için zorlar.)

MARIA: Gitmek istemiyorum! Seninle konuşmak istiyorum!

THOMAS: Ben seni dinleyemem! Ona git! Belki... Ona bakınca sana söylediklerimi düşünürsün.

MARIA: Hayır!

(Ancak Josef öteki kapıdan içeri girdiği için Maria konuşmasını keserek gider.)

JOSEF *koyu bir elbise giyinmiştir; yüzündeki ifade tıpkı bir cenaze törenindeki gibidir*: Karar vermekte geciki-

yorsun; burada çok zor bir durumdayım. Regine mektuplarıma cevap vermediği gibi aynı zamanda ona gösterdiğim ilgiye karşı da kayıtsız kalıyor. Anlaşılan ona gösterdiğim sabrı suiistimal etmeye devam ediyor.

THOMAS: Geri dön; her şeyin çözülmesi için biraz zaman tanı!

JOSEF: Sana anlattıklarımın doğru olduğuna ikna oldun mu?

THOMAS: Evet. *(Çalışma masasından Stader'in dosyasını alarak önüne koyar.)*

JOSEF: Regine bir adamın hayatının altüst olmasının ne anlama geldiğinden bihaber. Ama şu hastalıklı yalancı, şu üçkâğıtçı mutlaka zararsız hale getirilmeli! Başta sanmıştım ki onun bir laf bile etmeden ani gidişi, dinlenmek için çıkılan bir seyahattir, bir keyifsizlik halidir. Ben bu yakışıksız durumu bile kabul etmeye hazırdım. Regine'nin kabalığı zaten bildiğimiz bir hali; bir kutsallık abidesi sanki. Ne demek istediğimi anlıyorsun ya... Bunun iyi tarafları da var; hiçbir zaman erkeklere karşı ilgi göstermedi. Ama ben, yalnızca ablasına gittiğini yazdığı şu iki satırlık not yerine samimi bir açıklama ararken, sonuna kadar bile okumaya dayanamadığım iğrençliklerle dolu o defteri buldum!

THOMAS: Johannes burada onlarla birlikte yaşadığı için buraya geleceklerini yazmışlardı?

JOSEF: Bunu Regine yazdı ama eminim ki Anselm'in güdümünde. Yoksa benim bir silah olarak kullanabileceğim şeyleri elime vermesi büyük aptallık! Beni sürekli aldattığını da söylüyor ya! Johannes'e yakın olabilmek için! Bunu anlayabiliyor musun?

THOMAS: Evet.

JOSEF: Bunu anlayabiliyorsun, öyle mi? Doğrudur, hepiniz aynısınız. Abartılı bir fikir karşısında hemen erimeye hazırsınız!

THOMAS: Bundan bir anlam çıkarabiliyorum. Sıla hasreti gibi bir şey.

JOSEF: Ah, Regine de bundan herhalde bir şeyler 'çıkarmıştır.' Zira bu söylediğine kesinlikle inanmıyorum! Soğuk, namuslu Regine! Burada bir suç yatıyor işte; anlaşılmaz olan burada başlıyor. Bir ölünün hatırasını canlıymışçasına yıllarca korumak, hem de... Bizim mutlu bir evliliğimiz vardı! Ama bununla bile yaşanır, yeter ki abartılmış bir şey olsun! Hatta asil bir şey bu; ama elbette çok abartılı. Ancak şimdi bir düşün; Sadakat! Bu anormal! Zaten bir yalan bu! Hatta ölü kültlerinde verilen kurbana benzer bir ikiyüzlülük! Adeta aralıksız bir zincir gibi yıllarca birbiri ardına dizilmiş zinalar! Hayvansal olanı bir yana bırak, yalnızca saklananlarla yalanları ele alalım; Regine kadar çekingen, ne kadar seçici... Seninle abisiymişsin gibi konuşabilirim ya... Platonik birinin bunları yaptığını düşünebiliyor musun?

THOMAS: O bunları yapamayacak kadar mağrur olsa gerek.

JOSEF: Hem de nasıl mağrurdu! Hiç tanımadığı insanları yargılarken onlara tepeden bakışı, bazen neredeyse utanç vericidir. Ama bu noktada işte o herifin etkisi devreye girdi. Eminim bunu kendisini bütün olasılıklara karşı koruyacak bir teminat olarak kullandı.

THOMAS *gayret göstermesine rağmen anlamakta zorlanan bir edayla*: Ama neden bunu onun aklına sokmuş olsun ki?

JOSEF: Beni alt etmek için!

THOMAS: O notlar senin bulman için mi orada bırakılmıştı?

JOSEF: Hayır. Regine o kadar dağınıktır ki bütün kâğıtları çekmecede bırakmış... Ama bunun benim onları bulmamdan başka bir amacı yoktu. Tahmin ediyorum o namussuz kasten her şeyi öyle ayarladı! Zira benim tuttu-

ğum dedektifin elde ettiği bütün sonuçlar bunu doğruluyor. Biliyor musun herif az değil; bilimsel yöntemi elbette saçmalık ama yetenekli biri. Anselm, insanları övgülerle elde ediyor. Mesela ben, ona eskiden beri hiç tahammül edemezdim ama o seni çok nazik, çok alçakgönüllü bir biçimde zaaflarından yakalayıp, överek düşüncelerini öğreniyor; sense daha önce hiç kimsenin seni onun kadar iyi anlamadığını düşünmeye başlıyorsun. Amacı, seni feci bir şekilde yaralamak. Bunun için defalarca sahte isimler, sahte kimlikler kullanmış ya! Kendisini soylu olarak tanıtmış, zengin veya fakir olarak, bilgili veya cahil biri olarak, şifacı veya morfin bağımlısı olarak, artık işine nasıl geldiyse; bunlardan habersiz ama yine de bir şekilde ikaz edilmiş herkesi aldatmak için. Bildiğin gibi bunların içinde ona çok pahalıya patlayacak hikâyeler de var.

THOMAS *ayağa kalkar*: Sen bunu nasıl açıklıyorsun?

JOSEF: Hasta! O tehlikeli bir hasta. Ancak bu durum onu sorumluluktan muaf tutmaz.

THOMAS: Durmadan bunun üzerinde düşünüyorum; ama bu hem çok az hem de çok fazla.

JOSEF: Söylüyorum sana! O herkes için tehlike arz eden bir hasta. Bütün bunları Regine'nin kafasına o soktu. Kendisi benden eskiden beri nefret ederdi, neden bilmiyorum, ben hepinize yalnızca iyilik ettim. Şu kinciliği bile başlı başına hastalıklı! Her şeyi anormal bir insanın kurnazlığıyla tasarlamış; bunu anlamak için olağanüstü bir çabayla bütün olup biteni mantıksal bir sıraya sokmak gerek. Ortaya çıkan kurnaz kurgu da şöyle: Regine, Johannes'i gördüğüne inandığı sürece istediğini yapmakta özgürdü. Çünkü Johannes onun kaderinden başka bir şey değildi; erken yaşta kaybettiği o adam, anlıyor musun? Çaresizlik içerisinde kalmış bir insanın inanabileceği şeyler gibi bir şey değildi bu. Ne bir hatıra, ne bir rüya... *(Sözleri tıpkı anlaşılmaz nesnelermişçesine saymaya başlar.)* Olmak

istediği şey, kendine olan inancı, kendisinin gerçeklikten kurtulmuş yanılsamasıydı! İyiliğe dönüşmüş hali! Bundan en azından onun iyi bir şey yapmak istediği sonucu çıkması gerekirdi. Ancak çıkmadı. Ne kadar kötü olursa Johannes'e o kadar yaklaşacaktı! Zira insan ancak kendini kaybettiği oranda kendinde olur! Aşağılanmalara maruz kalmaksa bu dünyadaki her ruhun kaderidir! Bu aşağılamaları da, sanırım anlıyorsun, ben temsil ediyorum tabii; Anselm'in hayatında hiçbir şey ortaya koymadığı şu varlığına ruh derken beni niçin bir aşağılama olarak gördüğünü bilmiyorum. Sana söylüyorum; bu tür aforizmalar asla Regine'den çıkmış olamaz! Ama bu kadar ileri gittiyse artık her tür utancı da üstlenmek zorunda! Anselm böylelikle kendisine kaçabileceği bir çıkış yolu hazırlamış oldu. Ama ben o kadar aptal değilim! Anselm'in Regine'ye yazdırdığı mektupta Regine'nin onu arzulamasına, baştan çıkarmak istemesine karşın onun aslında Regine'ye yalnızca yol göstermek istediğini, Regine'nin isteklerine karşılık vermektense onunla, "benimle birçok insanın en değer verdiği şey olan" savaşmayı intihar etmeye yeğlediğini söylediği anda, içimde bir şüphe uyanmıştı. Bu şüphe gittikçe güçlendi. *(Aralarında kalması gereken bir şey söylüyormuşçasma,)* Bu onun anormal ruh halinin bir yansıması!

THOMAS: Yapma ama! Aslında Anselm bizlerden çok farklı biri değil; bunlar yalnızca vurgu farklılıkları.

JOSEF: Acırdım sana. Bunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama görünen o ki, Anselm gerçekten de fazla ileri gitmekten korkuyor. Bunu anlamak pek mümkün değil. Özellikle de evli olduğu göz önünde bulundurulduğunda... Ama kendisi oldukça sıradışı bir sarsıntı yaşıyormuş gibi görünüyor. Bu kez ona fazlasıyla yaklaşarak onu rahatsız eden bir kadın değil, bir insandı! İçinde büyük bir kriz patlak verdi; şu hastalık derecesindeki kinci hareketleri bunun göstergesi! "Benim koşullarımı kabul etmektense" bu yap-

tıklarını sürdürerek "azap" çekmeye razıymış!

THOMAS: Yani sen, onun için aslında her şeyin yalnızca bir arkadaşlık konusu etrafında döndüğünden emin misin? Öyle bile olsa iradesine yenilerek bu çerçevenin dışına çıkabilir elbette.

JOSEF: Stader, o dedektif, biliyorsun, şöyle akla yatkın bir teori geliştirdi; eğer ileri gitmiş olsalardı o zaman evden çıkmazlardı. Zira dikkat çekmek istemezlerdi. Sana şu kadar söylüyorum, eğer karşımdaki en azından bir erkek olsaydı ben ona yapacağımı bilirdim! Ama o bir sapkın, bir manyak, kadınsı bir korkak! *(Hızlı adımlarla odada volta atarak sakinleşmeye çalışır.)* Bir kadını bütün iyi niyetinle seviyorsun ama o senin şerefini bir sapığa teslim ediyor!

THOMAS: Yazdığım mektupta ne yapacağı kestirilemeyen insanlar hakkında uyarmıştım seni.

JOSEF: O gereksiz ahlâk teorin çerçevesinde, bu hiç senin alanın olmamasına rağmen, beni geri kalmış biri yerine koydun. Ancak uygulamasını şimdi görüyorsun işte. Ama sanırım yanılgından dolayı utanıyorsun. Olanlar bana senin verebileceğinden daha büyük bir memnuniyet verdi. İlk görüşmemizden bu yana verilerin doğruluğundan emin olabildin, değil mi?

THOMAS: Evet. Araştırabildiklerimin tümü doğru çıktı.

JOSEF: Böyle bir durumda onu evden göndereceğini söylemiştin.

THOMAS: Evet, öyle demiştim. *(Kendiyle kısa bir mücadele sonunda,)* Ama yapamayacağım. Anselm tam da bu sırada gitmemeli. Biraz daha kalmalı. Israr etme. *(Dosyayı yine çekmeceye kaldırır.)*

JOSEF *şaşkınlıkla bakarak odada yeniden volta atar*: Beni yanlış anlamıyorsun değil mi? Kanunun bana verdiği haklardan vazgeçiyor değilim. Ben yalnızca seni düşündüğümden ağırdan aldım; bir de çıkacak rezillikten çekin-

diğim için... Senden kadınların önünde onunla yollarını ayırdığını açıklamanı, evinin kapılarını ona kapatmanı bekliyorum.

THOMAS: Seni inceliğinden dolayı takdir ediyorum ama bunu yapamam.

JOSEF: Peki... Bu beni görevimi yaparak her şeyi yeniden düzene sokmaktan alıkoymaz. Bana belgeleri geri ver.

THOMAS *nihayet tam anlamıyla kararlı bir tavırla çekmece anahtarını çekip alır*: Hayır. Özür dilerim. Yapamam.

JOSEF *sarsılmış bir halde*: Yani ona bir düşkünlüğün mü var? Hep böyle başlar. *(İçindekileri bastırdıktan sonra,)* O tıpkı benle Regine'ye yaptığı gibi senle Maria'yı da aldatmak için burada!

THOMAS: Bunu biliyorum. Ama... Bu kadar kolay olduğunu mu düşünüyorsun? Tıpkı size yaptığı gibi mi?

JOSEF: Her şeyi bilmiyorsun.

THOMAS: Ama bu gerçek olamaz! Anselm bana zarar vermek için buraya gelmiş olamaz!

JOSEF: Seni aptal! Seni kendini beğenmiş aptal! Sen sıradan bir gerçeği kabul edemeyecek kadar havalanmışsın; iki kere iki dört eder gibi bir gerçeğin senin gözünde geçerli olabilmesi için onun içerisinde 'daha yüksek bir gerçek' barındırıyor olması gerekiyor!

THOMAS: Aynen bunu demek istedim belki de. Anselm'in beni aldatmak istediğini kanıtlasan da, Maria'nın bunu istediğini ispatlasan da bu doğru olamaz! Ama bu yanlış da olamaz! Bunun ifade ettiği tek şey yalnızca hiçbir şeyi söylemiyor olmasıdır.

JOSEF: O halde sen de kanmış, büyülenmiş durumdasın. Peki. Öyleyse burada kalacağım.

THOMAS: Nasıl yani?

JOSEF: Burada senin evinde kalacağım. O alçağı barındırdığın evinin kapılarını bana kapamayacaksın herhalde.

THOMAS *kafası karışmış bir halde*: Elbette hayır! Hayır... Ama bu mümkün değil.

JOSEF: Ben de sana diyorum ki, o 'kelle avcısına,' bak işte ona yakışan ifadeyi buldum, hepinizin gözü önünde ayaklarımı yalatmadan buradan gitmeyeceğim! Göreceksin bunu yapacak. O sizden akıllı! Neyin söz konusu olduğunu anladığında daha fazla direnemeyecektir!

THOMAS *acıyla, artan bir tahassüsle*: Bunu yapacak olsan pişmanlık duyardın. Bir şey yaşanmamış olmasına rağmen yine de bir uzaklaşmanın söz konusu olduğu yadsınamaz. Sen Regine'yle konuşmak isteyecektin, oysa senden kaçacaktı. Sen ona bir şeyleri kanıtlayacaktın, o da bunları duymayacaktı. Anlıyor musun? Tinsel bir sağırlık... Sen ona parmağınla Anselm'in bir alçak olduğunu gösterecektin, ama o bunu görmeyecekti. Sen aklını yitirecektin, gerçekten anlamsız şeyler mi söylediğini yoksa sözlerin mi uçup gitti, bilemeyecektin?

JOSEF: Ben kendimi dinletmesini bilirim. Kararsızlık yüzünden bu suça ortak olarak kendimi lekelemek istemiyorum.

THOMAS *büyük bir ıstırap içinde odada birkaç kez volta atar:* Böylesi uzun bir beraberliğin derin bir şey olduğunu düşünürsün. Sonra biri gelir, değişen bir şey olmaz, ama senin yaptığın her şey anlamsız olurken, onun bütün yaptıklarının bir anlamı olur. Ondan önce en derinlere kadar dokunabilen sözlerin ağızından çıktığında karşındakinin dikkatini bile çekmez artık. Nerede ruhsallık, düzen, tinsel kanunlar? Birbirine ait olmak, anlaşılmak, etkilenmek... Hakikat, gerçek duygular... O sessiz yalnızlığın uçurumu bunları geri alırcasına yutuverir!

MARIA *dikkatle içeri girer:* Yalnız olup olmadığını bilemedim? Bekledim.

THOMAS: Peki, duydun mu?

MARIA: Dinlemedim. Ne konuştuğunuzu bilmek is-

temiyorum. Dosyayı bana ver.

THOMAS *tıpkı kaçınılmaz bir tehlikeden kaçar gibi geri çekilir*: Yani! Yani gerçekten mi?

MARIA: Onunla bu konu hakkında tekrar konuştum. Bana açılmaya başladı. Arkadaşım olmasına izin ver. Özellikle de kendisini kötü hissettiği bu sıralarda.

THOMAS: Yani gerçekten... Peki, ya sana söylediklerim?

MARIA: Bunlara kendin inanmış olsaydın yaklaşımın farklı olurdu. *(Acıyla,) Sen* neden bulaştın buna? Beni etkisi altına aldığını düşündüğün için. Evet, alıyor; bunu yapması mümkün değil mi?

THOMAS: Mümkün mü? Yapabilir! Yapabilir, Maria! Bana baksana, ne değişti? Bazen çorapları üzerine geçirdiğin tahtadan yapılmış o sevimli yuvarlak topacını kaybedersin; günler sonra sokakta yeniden bulursun. Neredeyse tanıyamazsın; üzerinde ne varsa çürümüştür; geriye yalnızca küçük, gülünç bir tahta iskelet kalmıştır. İşte böyle dönüyorsun sen. Onun manevi çocuğu olarak, o yabancı ana koynunun iğrenç parçaları yapışmış üzerine!

MARIA: Sen sert, hiddetli bir insansın.

THOMAS: Kıskanç de. Nefret dolusun de! Benimle savaşan ama birbirimizi yakalayamadığımız bu yabancı varlığı en şiddetli kezzaplarla yok etmek istiyorum! Senin düşüncelerinde buluyorum onu, sanki senin yatağında bulmuşçasına çaresiz kalıyorum!

MARIA: Sen sert, kıskanç bir insansın; hiçbir şey vermeden hep almak istiyorsun. Benim yalnızca senin dediklerini mi yapmaya hakkım var? Her konuda hep sen mi haklısın?

THOMAS: Bazen neden onun değil de benim yanımda kaldığına anlam veremeyeceğim kadar isteklerini gerçekleştirmekte özgürdün sen hep. İçimde tıpkı çocuğunun üzerine titreyen bir anne gibi, seni kollayan, inatçı,

söz geçiremediğim bir şey var. Bu içimdeki şey aptalca bir mutluluğun verdiği acı gibi bir şey; ondan döndüğünde bir tazelik, bir yenilenmişlik duygusu sarar o içimdeki şeyi.

MARIA: Bütün bunları aslında benim uğruma yapmadığını görebiliyor musun? Bunları yaparak bizi tehdit eden huzursuzluğu, tehlikeleri yarattığını? Bunları yapmanın altında yatan asıl sebep onun beni arzulamak yerine bana senden daha çok değer verdiğini hissediyor olman!

THOMAS: Başladığından beri bana bunun aşk değil de manevi bir macera olduğunu söylüyorsun...

MARIA: Öyle zaten.

THOMAS *azap içinde*: Ben de sana neredeyse bir o kadar zamandan beri onun içinin sahtekârlıklarla dolu olduğunu gösteriyorum. Ancak sen bana değil de ona inanıyorsun. Bu kulağa çok kolay geliyor ama dehşetin ta kendisi.

MARIA: Ben sana hâlâ inanıyorum! Ama sen benim bu inancımı neye çevirdin, biliyor musun? Hiçbir zaman tamamlamadığın, hiçbir zaman kesinlik taşımayan, aklına gelen her yeni fikirle tehlikeye soktuğun bir şey haline getirdin onu! Yerine kompartımanda seyahat edenlere benzer, belirsiz bir beraberliği koydun sen. Baskısız, tutkusuz! Düşünmek istemiyorum! İnsan farklı bir yol izleyerek de bir şey olabilir! Thomas, seni kıskıvrak sarmalayan, yiyen, sallayan şey yine sensin! Düşünmekle geçirmediğin zamanlardan dolayı duyduğun utanç; düşünmemek için bana geldiğin o 'zafiyet' saatlerinde iç organların dışarı taşarcasına o çıplak ötesi halin. Bizi ne hale getirdiğini görüyor musun? "Canımlar," "cicimler", "yavru kedimler," "minik faremler", "gıdı gıdı, minik adam, küçük kelebeğim!"

THOMAS: Sus! Sus! Bu dehşet verici! Bunları duymaya dayanamıyorum! İçindeki o koskoca çaresiz güveni hissetmiyor musun? Bir insanın sana verebileceği her şey onun ilgisini hak etmediğini düşünen bir bilinçte saklıdır.

Sonsuza kadar arasa da senin içinde gördüğü iyiliği kanıtlayacak bir nedeni bulamayışındadır. Kendisini konuşturamayan, düşündüremeyen, kanıtlayamayan bir seni bütünüyle kabul edebilmesindedir. Yanında olmasında; senin yanına esmiş olmasında; sana sıcaklık vermek için, güç vermek için! Sen böyle hissetmedin mi? Sen hep farklı mıydın?

MARIA: Bir de gurur mu duyuyorsun yaptıklarınla! Özgüvenimi yitirmeme yol açtın, sen!

THOMAS: Anselm de sana sahtesini veriyor! Korkunç bir hayal kırıklığı yaşayacaksın!

MARIA: Belki sahtekârlık yapıyor. Ama bana maval okunmasına izin verip vermemek kendi tercihim. Böyle işte! Bir şeyin, sahte bile olsa, benden daha güçlü bir biçimde büyümesi benim tercihim. Bana söylenen kelimelerin yalnızca onları duymak istediğim için gerçeklik kazanmaları benim tercihim. Bana "unutma, burada kurutulmuş bir bağırsağın parçası tırmalanıyor!" denmesi yerine müziğin beni bir yerlere alıp götürmesi... Aptal olduğum için değil, Thomas, ama insan olduğum için! Tıpkı suyun sızmasına, taşların sert olmasına, uçuşmaması için etek uçlarımın içlerine dikilmiş ağırlıkların olmasına hakkımın olduğu gibi!

THOMAS: Farklı şeylerden bahsediyoruz... Aslında aynı şeyleri söylüyoruz ama anlamı benim kulağıma Thomas, seninkineyse Anselm diye ulaşıyor.

MARIA: Cevabın yalnızca bu mu? Ne uzatılan bir el, ne ortaya konulan bir eylem ne de bir düşünce var! Beni onun elinden almıyorsun bile.

THOMAS: Bir insan durduğu yerden çekip alınamaz. Ancak, *(bunu ifade edecek doğru sözcükleri arar ama bulamaz,)* inanılmaz bir hayal kırıklığı yaşayacaksın.

MARIA: Gerçekten bir şey öğrendiğinde haber verirsin bana! Keşke bu kadar yalnız bırakmasan beni!

THOMAS: Kanıtlanması mümkün değil.

MARIA *diklenerek*: Bence bir insanın lehine yahut aleyhine olabilecek tek kanıt, kişinin onun yanında yükselmesi veya alçalmasıdır.

ANSELM *büyük bir telaşla, sabırsızlığından kimseyi düşünmeksizin içeri dalar:* Maria'yla tekrar konuşmam gerekli. Hemen Maria'yla konuşmam gerek.

THOMAS: Sizi yalnız bırakacağım.

MARIA: Thomas, öyle değil! Bir erkek oluşunun nihayetinde bir önemi yok.

THOMAS: Peki ya bu onun uzmanlığıysa? Anselm, duydun mu? Josef'in evde beklediğini biliyor musun? *(Ancak Anselm cevap vermediğinden öfkeye kapılarak, divanın üzerindeki yastıkları alarak yere fırlatır.)* Yere uzanın! Oraya! Oraya! Konuşmaya devam etmeden önce yapıp bitirin! Kan kafalarınızın içini duman gibi sarmış! Henüz birleşmemiş iliklerinizi tıpkı mercanlarla kaplı bir orman gibi vücudunuzun derinliklerinde duruyor! Aralarından tıpkı balık sürülerinden oluşan gezgin çayırlar gibi hayaller süzülüyor! Senle ben büyülü bir biçimde büyüyerek beraberce gözlerin o cam küresinde beliriyoruz! Yüreğin hışırtısı da buna katılıyor!

MARIA *için için ağlamaya başlar*: Utanmıyor musun?

THOMAS: Üstelik Josef bekliyorken! Bu durumda utanmanın bir anlamı yok artık. *(Anselm'e dönerek,)* Yalnızca bir tek dürüstçe kelime söyle; tıpkı küçük bir hayvan gibi suçsuz, yüreğinde oradan oraya zıplayan bir kelime. Yalnızca Maria'nın bu kelimenin başını okşayabileceğini bilmem için, Maria'nın hayal kırıklığından üşümeyeceğini bileyim diye! Bu aşağılanmaları yaşamamızın nedeninin bunun kaderimiz olduğuna, bunların dünyayı kiralayan ruhlar için tanınmış bir ayrıcalık olduğuna inanabilmem için tek bir kelime et! Sonra, her şeye razı olacağım! Josef'i buraya getirmek yerine onu uzaklaştıracağım. Maria'yı korkusu konusunda, beni hor görmesi konusunda teselli

edeceğim. İnsan ancak kendini kaybettiği oranda kendinde olur, diyeceğim sonra ona.

MARIA: Bana diyorsun ki ona inanma: ona ise beni altın tepside sunuyorsun! Hiç onurun kalmamış artık senin!

THOMAS *dehşet içinde, hareketsiz duran Anselm'in kolunu çekiştirir*: Karşımdaki şu duruşun çok iğrenç. Hepimizin duruşu iğrenç! İnanılmaz derecede bedensel. Tıpkı senin Maria'yı manevi açıdan hâkimiyetin altına alışın gibi, bizlerin de arasında olağanüstü bir bedensellik vurgusu hüküm sürüyor. İnsanlar arasındaki o iğrenç cinsellik var aramızda! Sen beni ne ilgilendirirsin ki! Maria benden ne istiyor! Birer et yığını olarak orada duruyorsunuz! *(Josef'i getirmek için gider.)*

ANSELM *nihayet delirmiş bir taşkmlığı serbest bırakırcasına:* Ağlamayın! Onun karşısında kıpırdayamadım! Bir şey anlamasın diye! Ama sizi ağlatmaktansa kendimi öldürmeyi yeğlerim!

MARIA: Anselm! Tanrı aşkına! Bana asla yalan söylemeyeceksiniz, değil mi? Yalan söylerseniz mahvolurum.

ANSELM *kuşku içinde, soğuk bir edayla*: Size bir şey mi söylediler?

MARIA: Nasıl güvenebilirim ki?

ANSELM: Artık bir dakika bile kaybetmemeliyiz. Güveninizi bir şeyi kurban ederek yeniden kazanabilir miyim? Kendinize olan güveninizi? *(Tehdit edercesine,)* Gözümü bile kırpmadan her şeyi yapmaya hazırım!

MARIA: Ama şu histen kurtulamıyorum. Siz beni yalnızca olduğumdan farklı biri olmam için yoldan çıkartıyorsunuz. Bunu hissediyorum. Hep böyle biriydiniz mutlaka.

ANSELM: Evet. Ben insanları her zaman olduklarından daha iyi olmaya yönelttim. Ama azap çektim.

MARIA: Regine'ye de bunu yapmışsınızdır.

ANSELM: Evet. Ama bunun için ondan nefret ediyorum!

MARIA: Benden de nefret edeceksiniz! Hayatınız hep arkadaşlarla sevgililerle doluydu.

ANSELM: Size böyle bir şey mi söylediler? O halde biliyorsunuz; sabırsızlıktan dolayı. Daha fazla beklemeye tahammülü olmayan bir zayıflıktan dolayı. Ama hayal kırıklığını da artık içinde taşıyan biri olarak... Yalnızca korkusundan dolayı sevgi olmak isteyen nefreti artık içinde taşıyan biri olarak! Henüz çocukken, küçük bir oğlanken bile hepsi beni öptüler, o anneler, lolitalar, hizmetçi kızlar, hemşireler, kız arkadaşlarım. Ciltlerinde, insana duydukları şu özlem okunun girip takılı kaldığı, ardından da iyi niyetli bir hazım sevincine dönüşerek iyileşen o derisi kalın insanlar! Ben insanlar olmadan yapamam! Bu da bunun karşılığı işte! Siz de tanırsınız bunu.

MARIA: Thomas diyor ki, hiçbir üretiminiz olmadığı için sevilmek istiyorsunuz. Ah, o çok fena, insan kendinden bile şüphe ediyor.

ANSELM: Ama siz beni mutlaka anlayacaksınız. Bütün hayatım bu yüzden mahvoldu. Kim bilir kaç kez umutsuzluk sardı içimi. İradem kırıldı. Kovulanların, çıldıranların, dışlanmışların ortasında kaldım. Belki bazı şeyler yaptım. Ama eğer hayatımda bulduğum en büyük insan, yani siz de beni hayal kırıklığına uğratırsanız, o zaman yalnızca bir yol kalır: bir sicim, yumuşak bir sicim. İpek gibi kaygan, yeşil bir sabun; onunla sicimi yağlarım. Bunu bir kez daha yapabileceğimi bilmek beni rahatlatan tek şeydir. Ölümle birlikte başlayan çürüme düşmanca bir şey değildir; zararsızdır, yumuşaktır, doğanın kendisidir; sessiz, renkli, olağanüstü; mavili sarılı şeritler bedenimi saracak...

MARIA: Siz sürekli böyle iğrenç şeylere dalarsanız ben size nasıl güvenebilirim?

ANSELM *sözü kesildiğinden kızgınlıkla bakar*: Size baktığımda bile zaman zaman titriyorum. Yalnızca bir kadın olmanız bile beni korkutmaya yetiyor.

MARIA: Burada kalın arkadaşım.

ANSELM *alaycı bir şekilde:* Ruhunuz benim tarafımda, ya Thomas'a olan sevginiz? *(Tutkuyla,)* Bu çürümeye yüz tutmuş bir ayrılık! İnanın bana, bunları söylerken kendimi düşünmüyorum. Siz hâlâ konunun elde etme denilen şey olduğunu sanıyorsunuz. Ama öyle olsaydı eğer ben Thomas'ı çoktan zehirlemiş olurdum. Güzel olduğunuz için mi sanıyorsunuz? Evet, *(alaycı bir imayla,)* güzel olduğunuz için! Ancak parklarda oyun oynayan çocukların arasında yalnızca iyi niyetli oldukları için dışlananlar olur; işte siz onlardan biriydiniz. İçinizdeki çaresiz iyi niyetiniz, kötü olanları bir şekilde hep korkuttu; hâlâ gizlice içinizde barındırdığınız bir şey bu. Olağanüstü bir güzelliğiniz var; o dokunaklı mülayim tavrınıza, etkileyici görkeminize teslim olmuşsunuz. Evet, çok güzelsiniz! Sizin kötü olamayacağınızı, Thomas'a karşı iyi olmak istediğinizi anlıyorum. Ancak... Güzelliğinizin hafiften adı çıkmış, o uysallığınız da içinizin en gizli köşelerinde utanç duyduğunuz bir şey haline gelmiş. Siz muhteşemsiniz, ancak bir o kadar da yalnız. Thomas bunu asla göremez. Ben sizin içinizde yaşadıklarınızı sanki kendime çok yakın, çok benzer bir şeymişçesine sezinliyorum. Ama sizi içimdeki korkunç bir avuntu gibi yaşıyorum. Tıpkı keçi ayağına sahip bir melek gibi... Bir melek gibi kondunuz parçalanmışlığımın üzerine. Ama elbisesinin altında birazcık bana ait bir melek gibi... *(Maria susar. Anselm biraz daha sert bir ses tonuyla gerçekten müteessir olmuş bir halde,)* Sizin o korkunç kadınsılığınız benim için aslında aşağılayıcı olabilecek bir şeyi bastırıyor. Susmasanıza! Thomas'ı düşünmek zorundasınız! Ben de! Onu sevip sevmediğinizi bilmiyorsunuz, değil mi? Ben de bilmiyorum! Bu bir engel olamamalı!

Bütün dünyada kendisini hissettiren baş döndürücü bir rüzgâr esiyor, bense bu rüzgârı şu sessizliğinizin içindeki henüz şaşkınlığını üzerinden atamamış direnişinizde hissediyorum. Kendinizi ona armağan edin! Şahlanın! Sonsuzluğun ruhu sizi çağırdı!

(Konuşmaları bölünür. Son konuşulanlar sırasında, tıpkı arka plandaki bir fon müziği gibi, hücum edercesine yaklaşan insanların gürültüsüyle heyecanlı konuşmaları duyulur. Aniden kapı açılır. Fräulein Mertens kendini kaybetmiş bir halde içeri girer, arkasında perişan olmuş halde Regine gelir. Neredeyse onunla aynı anda da Thomas. Sonra Josef, öfkeyle fakat çekinerek; oraya gelişi ona sonsuz bir utanç verdiğinden dolayı kapıyı dikkatle, sıkıca kapatır.)

FRÄULEIN MERTENS *Maria'ya dönerek:* Allah aşkına, ona destek olun; artık ne dediğini de bilmiyor.

JOSEF *kapıda durarak Regine'ye doğru:* Rica ediyorum, yine abartıyorsun. Sanatoryum tımarhane değil ki.

REGINE: Eğer buradan gitmezse Anselm'i de oraya yollamak istiyor, Josef! Veya hapishaneye!

JOSEF *hâlâ kapıda durmakta:* Ben Regine'yle her şeyi konuşmak istedim. Herkes tarafından terkedilmiş bir halde öylece odasında tek başına kalmış ağlıyordu; buna dayanamadım. Ona bir sanatoryumda kalmasının hepimizin iyiliğine olacağını söyledim. Yalnızca kısa bir süre. Nihayetinde bu bir hastalık! *(Regine'ye doğru döner, o anda Anselm'i görür. Her zaman yaptığı gibi kaskatı bir halde öne doğru birkaç adım atar, sonra bir adım geriye gelir; göğsü şişerek genişler, çenesi havaya kalkar, dudakları söyleyeceği kelimeleri arar. Anselm dik ama mahzun bir halde önünde durmaktadır.)*

FRÄULEIN MERTENS *bu sırada Regine'ye fısıldayarak*: Sizi kullandılar; Doktor Anselm de bütün erkekler gibi bir alçak! Yoksa... Öyle değilse eğer, bunu şimdi göstermeli!

THOMAS *sanki dingin bir keyifle, açıklarcasına*: Josef yirmi dört saat içerisinde evimizi terk etmeni istiyor. Benim evimden birini kovmaya elbette hakkı yok; bense ona karşılık verip vermeyeceğini tamamen sana bırakıyorum.

JOSEF *Maria'nın orada oluşundan duyduğu sıkıntıyla:* Kusura bakma; ben elbette bu şekilde olmasına... Yani bunların senin yanında yaşanmasını istemedim, ancak Regine'yi dizginlemek mümkün değildi. Ben yalnızca onunla, bir de bu "..." ile konuşmak istemiştim.

MARIA *şaşkınlık içerisinde, filizlenen bir kızgınlıkla*: Ama bu ne demek oluyor? Niçin Anselm'in buradan gitmesi gerekiyor?

THOMAS: Bunu sana açıklamak ona düşer; sanıyorum yalnızca... Göreceksin, gidecek.

JOSEF: Bu utandırıcı Maria; dediğim gibi, senin önünde olmasını istemedim. Ama Thomas'ın haberi vardı!

MARIA *kararlılıkla:* Ben kalıyorum. Bir dedektif, parayla tutulmuş bir palavracı benim evime kadar girmişse eğer benim de en azından burada olmam gerektiğini düşünüyorum!

JOSEF: Thomas seni buna hazırlama gereği duymadı mı?

MARIA: Ne için hazırlamaya?

THOMAS: Ben Maria'ya her şeyi anlattım zaten. Yalnızca her şeyin bir dedektif tarafından kanıtlanacağını söylemedim. Buna inanmadı! *(Çalışma masasındaki çekmeceyi açarak Josef'i vazgeçmesi için rica edercesine, sanki pes ediyormuşçasına bir hareketle yanına çağırır.)*

REGINE *Anselm'e dönerek*: Kaç buradan! Arkana bakmadan kapıdan çık git! Sana bir tuzak hazırlamışlar! Ben sana ihanet ettim, bunu engelleyebilirdim! Onların akılcılıklarıyla boy ölçüşmeye kalkışma!

MARIA: Ama Anselm, bütün bunların doğru olamayacağını onlara söylesenize!

THOMAS: Bize bunun doğru olamayacağını söyle! Haydi, söyle bize bunu! Ama önce şuna bir bak. *(Çalışma masasından aldığı Stader'in dosyasına işaret eder.)*

REGINE: Bakma, bu o adamın getirdiği dosya! Git! Bunu yapabilirsin. Aşağılık bir şekilde ellerini öp git; dört ayaküstünde sürünerek kapıdan çık. Kendine köpek dedirt! Köpek ol! Ama yine de onların akılcılıklarıyla boy ölçüşmeye kalkışma! Onlar senin içindeki o görünmez şeyi yakalamak istiyorlar! *(Anselm, onu içine çeken bu çıkmazın çekimiyle, Regine'yi yadsıyarak, sanki daracık bir yolda yürür gibi, kasılmış, içe kapanmışmış bir yüz ifadesiyle Thomas'ın yanına gelir. Thomas ona dosyadan bir sayfa verir, Anselm kâğıda bakar. Sonra Thomas bir iki sayfa daha verir.)*

THOMAS: Bu Josef'e ait.

REGINE: Bir kez daha cesaretini sınamak istedim. Ah, bir cesur olabilsem! Ölmekten o kadar korkuyorum ki.

JOSEF: Seni bahtsız kadın, bu o adamın marifeti! Senin içine yerleştirdiği şu dermansız ruh hali!

ANSELM *sayfaları yeniden Thomas'a uzatarak Maria'ya dönerek:* Bunları daha önce görmüştüm zaten. *(Tıpkı oraya geldiği gibi tekrar yerine döner,)* Thomas'ın sevinci kursağında kalmasın. Benim kanıtlayacağım yalnızca bir şey var, o da size asla yalan söylememiş olmamdır! Sizinle yalnız konuşabilir miyim?

MARIA *kısılmış bir sesle*: Herkesin önünde konuşmalısınız, herkesin önünde...

(Sessizlik. Anselm, çekingen veya üstünlük taslayan bir gülümsemeyle, her hâlükârda zorlama bir tutum içerisinde, oracıkta durur.)

MARIA *dehşet içinde:* Ama nasıl? Siz gerçekten...

ANSELM: Zaten her şeyi biliyordunuz.

MARIA: Ben mi? Siz bu dosyadaki kayıtlarda yalnızca

zararsız şeyler olduğunu söylediniz. Onları yalnızca Regine yüzünden ortadan kaldırmak gerektiğini söylediniz!

ANSELM: Ben size kötü bir insan olduğumu söylememiş miydim?

MARIA: Bu tür düşünce oyunlarınız oldu. Yalanla kötülükle oynayıp onları parlattınız.

ANSELM: Size daha ne söylemeliyim?

MARIA: Doğru olup olmadığını!

(Anselm gülümseyerek omuzlarını silkerek gitmek üzere bir hamle yapar. Onun uzağında duran Josef onun yolunu keser; Thomas da aynı şeyi yapmak üzere harekete geçmişken bunu gördükten sonra yerinde kalır. Anselm hemen hamlesinden vazgeçer, Josef kapıya gider, onu kilitler, anahtarı da Maria'ya verir.)

JOSEF: Anahtarı al lütfen. Sen ona izin vermeden o bu odayı terk etmeyecek! *(Anselm'e dönerek,)* Çevirdiğiniz fırıldakları kabul ederek herkesin içinde Regine'ye bir daha asla yaklaşmamaya söz vereceksiniz ya da sizi daha bu evde tutuklattırırım!

(Anselm beklenti içinde bakışını ev sahibi Thomas'a çevirir. Ancak o yalnızca alaylı bir ifadeyle Josef'e karşılık verir. Anselm oturup sakince önüne bakar. Kısa bir sessizlik.)

MARIA *Thomas'a*: Ama bunu bana niçin daha önce söylemedin?

(Thomas cevap vermez. Kısa bir sessizlik.)

ANSELM *önce, elleriyle yüzünü örtmüş, odanın en uzak köşesinde oturan Fräulein Mertens'e bakar, sonra ötekilere*: Neredeyse tıpkı en güzel çocukluk günlerimizdeki gibiyiz; yalnız korkarım Fräulein Mertens kırılabilir.

FRÄULEIN MERTENS: Ay, ben gidiyorum; bu, yaşadığım en azap verici hayal kırıklığı. *(Kararsız bir halde ayağa kalkar, ancak kimse kapıyı açmaya niyetli görünmediğinden, olduğu yerde kalakalır.)*

REGINE *Fräulein Mertens'in fazla uzağında değildir, yanına giderek onu nazikçe yerine oturtur:* Yanımda kalın; daha duyacağınız çok şey var.

(Kısa bir sessizlik.)

MARIA: Öyleyse yalnızca bu yüzden mi dosyadaki kayıtları alarak, R... ile *(buradaki kelimenin "Regine" olduğunu belli eder ama söylemez.)* kaçmak istediniz... Çünkü şeyden korktunuz... Aman ya rabbim, nasıl böyle yalan söylenebilir?

(Regine güler.)

MARIA *şaşkınlık içinde* Gülmemeli! Gülüşü dehşet verici!

REGINE: Ben gülmüyorum ki. Çocukken günün birinde çok güzel bir sese sahip olacağıma inanıyordum. Dikkat edin. Sessiz olun. Duyuyor musunuz? *(Güler,)* Ben de duymuyorum. O sesle Anselm şarkı söylüyor. Ama insan içinden güzel şarkılar söylerken dıştan bakıldığında sessiz biri gibi görünebilir!

JOSEF: Bu o amansız, şöhret bağımlısı insanın etkisi işte!

REGINE: O sesle Johannes doğru okunurdu! Yalnızca şu duygu vardı içimde hep; yaşarken harcanan emeğe değecek bir şey gelecektir bir gün. *(Burukluk içinde Anselm'e doğru,)* Sonra bir gün gelir insan artık hiçbir şey olmayacağını kabullenir.

JOSEF: Regine bir insan avcısının tuzağına düşmüş. Regine, eğer aklını başına almak istiyorsan, bu benim için zor da olsa, seni kanatlarımın altına alma teklifimi yineliyorum! Seni kaç kez aldattığını biliyor musun? Hayatı bir dizi aldatmadan, pislikten oluşan bir zincir.

REGINE: Biliyorum.

JOSEF: Sen de bu zincirin yalnızca bir halkasısın. Evde bir karısı olduğunu senden gizledi, herhalde bunu sana hiçbir zaman söylemedi!

(Maria bir çığlık atar.)

REGINE: Biliyorum.

JOSEF *bir anda her şeyi anlayarak*: Ama o zaman... Ama o zaman... Öyleyse bu! Hayır, öyle olması gerekmez... Ama o zaman belki hiçbir şey öyle... Hiç inandırıcı olmayan bütün... Canice! Yazdırdıkları yalnızca uydurduğu şeyler miydi yani?

REGINE: Anselm'den sana ne? Onun benimle işi bitti; Maria'yı istiyor!

JOSEF *çaresizlik içinde bağırır:* O zaman bunlar doğruydu! Artık ona hiçbir şey yapamam... Gitsin yoksa onu öldüreceğim! . Ona anahtarı ver Maria, çabuk! Odadan çıksın! *(Bir sandalyeye gömülür.)*

(Maria Anselm'e anahtarı uzatmak ister, Anselm almaz.)

REGINE: Anselm istese boşanabilir. Ama bir aşk serüveninin Anselm'de nasıl yaşandığını siz nereden bileceksiniz! Onun kendisini bağladığı bu halata ihtiyacı var; tıpkı yolunu şaşırmamak için benim de Maria'nın da onunla birlikte gelmesini istediği gibi. *(Onun bu sözlerine majesteleri Maria'yı hedef alan alaycı bir jest eşlik eder.)*

JOSEF *mahvolmuş bir halde:* O halde artık ona hiçbir şey yapamam. Bu durumda o benim rezilliğimi ortaya çıkardı.

REGINE: Anselm, karşısına çıkan her insan gibi olmak istemeden duramaz! Ona ne kadar iyi olduğu söylenmeden yapamaz! Bütün insanlar ona tiksindirici gelir! Ama o kibirlidir, zayıftır! *(Maria'ya dönerek,)* Onun senin hakkındaki gerçek düşüncelerini biliyor musun?

JOSEF *perişan haline rağmen:* Ama rica ediyorum! Daha fazla konuşmasına izin vermeyin!

REGINE: Sen katlanılamayacak kadar sıradansın. Sen çocuk bezi değiştirmek için yaratılmışsın adeta. Bir ev hanımı edasıyla, tıpkı pullarından kavrayarak tuttuğun bir

sazan balığı gibi, bir erkeğe sarılıyorsun. Senin uzun bir aryayı söyleyişine katlanmak için insanın kendinden baya bir ödün vermesi gerekir. Dörtnala koşmalı. Arkaya dinamit...

JOSEF *hâlâ olanlardan kendisini sorumlu hissederek ayağa fırlar, eliyle Regine'nin ağzını kapatmaya çalışır:* Ama bu...

REGINE: Sağlam bir...

JOSEF: Bu kadın muhabbetleri iğrenç!

REGINE *kendini Josef'in elinden kurtararak*: Sana sağlam bir yumruk atmak lazım. Senin onun peşini bırakmadığını söyledi Anselm!

MARIA: Ben mi? Sizin peşinizi mi bırakmıyorum?

THOMAS *kendisini geride tutarak:* Bunu gerçekten söyledin mi?

REGINE: Daha dün söyledi. *(Kendisini tasdik etmesi için Fräulein Mertens'e döner; o ise soğuk, kırılmış bir tavırla omuzlarını silker.)*

THOMAS: Kes sesini, seni şeytan!

JOSEF *istem dışı bir olarak, sanki hâlâ Regine'yi korumak zorundaymışçasına:* Anselm söyledi bunu! Bu durumda artık her şeyi anlatmak daha iyi olacak. Sana dosyayı vermeden önce içerisinden birkaç sayfasını çıkarmam gerektiğini düşünmüştüm. Evine ne amaçla geldiğini sana çıtlatmıştım.

THOMAS *derinden bir inlemeyle güler. Maria'ya dönerek*: Senin hislerinle aklın onun içindeki üçkâğıtçıyı göremiyor. Ancak yalnızca dıştan bakarak onun böyle biri olduğunu söylemek de çok utanç verici yüzeysel bir yöntem! Ancak bir dedektif o kadar harika bir şey ki! Senin iç sıkıntısı olarak algıladığını, o hemen kabızlık olarak açıklayıp tedavi ediyor! Şimdi kime inanacaksın? Bilmiyorum. Her ikisine de. Bu sonsuz bir sır!

ANSELM *Maria'ya dönerek*: Neden benimle kaçma-

dınız? İş buralara varmayacaktı. Ben iyi bir insan olurdum.

(Maria kendini geri çeker. Regine, Anselm'in ayaklarına kapanır. Anselm kendini çeker.)

REGINE: Sen burada durduğun sürece yerden kalkmayacağım. İçinde, haklı veya haksız olduğunu umursamayan hiçbir şey kalmadı mı? Senin ne yapman gerektiğini, ne hissetmen gerektiğini, ne düşünmen gerektiğini onlar senin için belirliyor; sana nasıl var olman gerektiğini söyleyen kimse yok. İçinde yönlendirilmeye, korunmayan, karanlık bir dokunulmamışlık barındırıyorsun. Daha ne istiyorsun? Bitti işte! Ben yere uzanmış, intikamımı alıyor zaferimi kutluyorum! İçindeki o güveni yitirdiğin için... Ben de öyle...

MARIA: Ayağa kalk Regine, utanmıyor musun? *(Sessizce, iğretiyle ayağının ucuyla onu dürter.)*

REGINE: Çekinme, vur bana! Senin elbisenin içinden ortaya çıkan bir şey bana vuruyor.

JOSEF *tiksinmiş bir halde:* Ben buna daha fazla seyirci olamayacağım, gidiyorum.

MARIA: Ben de seninle geliyorum.

JOSEF: Bu tip hasta insanlar karşısında sağlıklı insanlardan oluşan bir birlik kurmak gerekir.

THOMAS: Bundan ziyade bütün dışlanmış insanları toplayan bir birlik kurmak gerekir ki bu kadar büyük bir farkla mağlup olmasınlar. Örneğin, Anselm! Dürüstçe söylenmiş tek bir kelimesi yoktur onun!

ANSELM *Maria'ya dönerek:* Ben bu evde şu ana kadar yalnızca size inandığım için kaldım; odayı terk ederseniz kendimi öldürürüm.

JOSEF *Thomas'a dönerek*: Ben evimi temiz tutacağım; kendi evinde ne yapmak istiyorsan yap. Ben görevimi yerine getirdim. *(Josef'le Maria gitmeye kalkışırlar.)*

ANSELM *çekmeceyi açmayı denediğinden bu yana çalışma masasının üzerinde duran bıçağı işaret eder:* Ma-

ria, bu bıçağı tanıyor musunuz? Eğer bana artık inanamıyorsanız onu kullanacağım!

MARIA *kapıda durarak*: Ben sizin söylediğiniz hiçbir şeye bir daha asla inanmam; artık güvenimi kaybettiniz, Anselm. *(Arkasını döner, arkaya bakmadan Josef'le birlikte çıkar.)*

ANSELM *çaresizce arkasından ona seslenir*: Maria! Maria!

(Sonra bıçağa sarılır, olay çok hızlı gerçekleştiğinden daha ne olduğu anlaşılmadan, yere yığılır. Onu baştan beri dikkatle gözlemlemiş olan Thomas, şaşkınlık içerisinde ona bakarak donakalır. Ona doğru birkaç adım atarak aynı şaşkınlıkla bakmaya devam eder. Thomas kaskatı kesilmiş bir halde önünde durur, Regine yere kapanmış, Anselm'i kolundan tutmuştur; önce elleriyle sonra da tırnaklarını batırarak bütün gücüyle elini sıkar.)

REGINE: O kendisini yaptığı bir şeye bu uğurda işkenceyi bile göze alacak kadar öyle bir inandırabiliyor ki.

THOMAS: Ben kan göremiyorum; onun hâlâ üçkâğıtçılık yaptığına bahse girerim.

REGINE: Kafasına bir şey koyduğunda, içinde bunu yapma isteği kalmamış olsa bile, yalnızca bundan vazgeçemediği için, sonuna kadar gidiyor.

(Regine elini sertçe, uzunca ısırınca, ister istemez Anselm'in canının yandığı belli olur. Thomas adeta kendini üzerine atar, yanında diz çöker, onu sallar, acıtırcasına kollarını sıkar, saçlarını çeker.)

THOMAS: Numaracı! Üçkâğıtçı! Seni saran cildinin altında herkesten daha güzel biri olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Eğer gözlerini açmazsan seni ezip parçalayacağım! O suratını yırtıp alacağım!

REGINE: Ona bir şey yapma! O savunmasız!

THOMAS: Yalnızca rol yapıyor.

REGINE: Bırak onu! O iyi biri... Kendi içinde!

(Thomas'ı geri iterek yeniden Anselm'in elini ısırır!)

THOMAS *yeniden aralarına sokularak*: Yalnızca haklı çıkmak için uğraşıyor artık. Seni hasarlı herif! Arızalı aşağılık herif! Sağlıklı taklidi yapan herif!

(Anselm aldığı bu darbelerle gözlerini açar.)

THOMAS *bir zafer edasıyla*: Sen hayatında gerçeği itiraf etmek zorunda kaldın mı hiç! *(Bir anda kendinden iğrenircesine ayağa kalkar.)* Duman! Lambanın ayarı fazla mı yüksek? Petrol lambasının patlayabileceğini düşündüm. Ah! *(Gülmeye başlar.)* Biliyorum, artık elektrik var! Bir anlığına sanki annemiz hayattaymış da biz daha küçükmüşüz gibi geldi bana.

REGINE: Ona niye kızıyorsun? Nefret etmesi gereken herkesten ettiğinden daha fazla nefret etmiyor senden, ama seni çok daha fazla seviyor.

THOMAS: Beni mi seviyor? Maria'yı elimden almak için buraya gelmiş olmasına rağmen!

REGINE: Seni kendisinden daha güçlü olan bir kardeşi gibi seviyor.

ANSELM *güçlükle doğrulur:* Senden nefret ediyorum. Nereye gitmek istesem sen hep benden önce oradaydın.

THOMAS *sözlerini onun önüne atarcasına*: Sana kimse inanmaz! Ama bizi ne hale getirdiğinize bir bakın! Kimse size saygı duymuyor, herkes sizin peşinizde, sizi dışlıyor!

REGINE: Beni ayaklar altına alarak ezip geçtiler. Ben kendimi kurban ettim, kendimi kullandırdım, yavaşça onların beni gördükleri gibi olmaya başladığımı hissettim... Bu yüzden daha da yükseklere süzüldüğümü hissettim; arkadaşlarını bekleyen, henüz görünmez olan parçalar içerisinde. *(Ayağa kalkar.)* Şimdi berraklık içindeyim, ama her şey sönüp gitti. Ben artık aklı başında bir insan haline geldim.

ANSELM *Thomas'a dönerek:* Yanımda olup olmadı-

ğına bakmadan peşimi hiç bırakmadın. Bir insan ötekini kendisine kötülük yapmaya iterse kabahatli olan kendisidir.

THOMAS: Bu tabii yine öylesine söylenmiş bir şey, ama...

(Maria içeri girer, Thomas'ın sözü yarım kalır.)

MARIA *bir şeyler olduğunu anlar:* Ne oluyor? Ne oldu?

THOMAS: Sahte bir intihar girişiminde bulundu. Ama gerçek ile sahte duygu sonunda neredeyse aynı şeydir.

REGINE: Dünyada gerçeğin karşısında dürüst olmayan, yalanların ardında gerçek olan insanlar vardır.

THOMAS: Bir arkadaş bulursun, sahtekâr çıkar! Bir sahtekârın üçkâğıdını ortaya çıkartırsın, arkadaşın olur!

MARIA: Söylediklerinizden hiçbir şey anlamıyorum.

FRÄULEIN MERTENS *şimdiye kadar kimse onun varlığının farkında değilken*: Gitmek için müsaadenizi rica ediyorum. Ben artık sizi takip edemiyorum. Görülen o ki, ben böylesi sizin gibi 'yaratılıştan arta kalan bir parçası' henüz vücut bulmamış olan, kabına sığmayan, 'volkanik' insanları anlayamıyorum.

THOMAS: Onlar da bu zamanda yalan dolan. İçinde olduğumuz çağ yalnızca kısa duygularla uzun düşüncelere izin veriyor.

MARIA: Ben tek bir kelime bile anlamıyorum. Barıştınız mı? Ben onu affetmiyorum!

ANSELM: Ben duygularımı yabancı gözlerden korumak için sizin hakkınızda kötü konuştum!

THOMAS: Sus Anselm, yat artık! Uyumalısın. Yarın erkenden buradan gitmelisin. Neredeyse ben senin yerine buradan çekip gitmek isterdim; öylece, plansızlığın beşiğine konmuş biri olarak. Siz haklısınız. İnsan ancak kendini kaybettiği oranda kendinde olur!

PERDE SONU

ÜÇÜNCÜ PERDE

Birinci katta bulunan, iki oda arasında konuşlanmış, hangara benzeyen bir oda. İçinden katları birbirine bağlayan ahşap bir merdiven geçmekte. Tuhaf girişik bezemeler olan bir halı. Arka tarafta doğa manzarasını gören büyük bir pencere. Alacakaranlık. Ağır, konforlu ahşapla deriden mobilyalar.

Nesnelerin karakteristiği ikinci perdede olduğu gibidir; ancak mekânın bütünü, sanki bir dolabın içiymişçesine kapalı bir hava yaratmaktadır.

Regine'yle Thomas'ın üzerinde fantastik ev giysileri vardır. Thomas arka planda duran bir deri kanepeden kalkar, gerilir. Regine'nin çökmüş bir halde oturduğu ön tarafa doğru gelir.

THOMAS: Utanıyorum.

REGINE: Hiçbir erkeğe bakmamak veya hepsine bakmak aynı şeydir aslında. Bir insanla tanışmamış olmanın yarattığı o çıldırtıcı yabancılık bile insanın kendisini onun kollarına atması için yeterlidir; onların elini neden gereğinden fazla tutuğunuzu anlayamamanın insanı çıldırttığı gibi.

THOMAS: Gecenin geri kalan kısmını geçirdiğim bu odaya gelmeden önce bir kez daha senin veya Anselm'in hakkında tuttuğu notları okudum. Utanıyorum.

REGINE *onaylarcasına*: Donuk hayaller. Tıpkı yuvalarından düşmüş kuşların o tiksindirici çıplaklığı gibi. *(Gözlerini ışığa dikmiş bakmasına rağmen,)* İnsanı kusturacak kadar güzel olan şu sabahın ışığına bakamıyorum bile; midesini üşütmüş bir dünya gibi tatsız bir berraklıkla doğuyor.

THOMAS: Ben onları okurken şu Stader bizim evimizdeydi. Öte odada da Josef uyuyordu. Üçüncü odada da Anselm. Onlardan birinin yine senin yanında yatıp yatmadığı düşüncesi beni korkutuyordu.

REGINE: Neden bana doğrudan 'ahlâksız' demiyorsun? Neden beni yere düşmüş küçük bir kız gibi kaldırmaya çalışmıyorsun? Madem bunun ardında bir şeyler arayacak gücün kalmamış, o zaman en azından bunu doğal bir şey gibi, olduğu gibi karşıla! Köyde yer kalmamıştı. Josef sürüklemiş bu yaverini buraya, onu parkta mı yatırsaydık?

THOMAS: Elbette hayır! Zaten şu lanet olası insansı 'doğallık' yüzünden her tür alçaklıktan başımızı eğerek geçiyoruz.

REGINE *tamamlarcasına*: Anselm de oldukça doğallıktan uzak biri!

THOMAS *aradaki farkın inceliğini vurgulayarak*: Anselm doğal değil!

(Sessizlik.)

THOMAS *acıyla*: Erkeklerin böyle bir kadını nasıl aşağısadıklarını bir bilsen!

REGINE: Biliyorum ya artık. Haklılar da. Bunu her defasında fark ettim ama bu benim için hep bir intikamdı; daha derinlerde bir yerlerde yatan bir intikam. Bugün de farklı değil Zaten nemli olan bunu yapmış olmak değil, buna yenilmiş olmaktır; yaptığın şey olmak! İsyan, devasa bir irade, adı olmayan bir güç ortaya çıkar... Bunlar örneğin senin durumundaki bir kişiden bir profesör meydana getirirler.

THOMAS *bir parça kabullenircesine*: Evet, belki de herkes hayatı boyunca yaşadıklarının bir yan etkisi olarak elde ettiği başarıların tutuklusu kalmak zorundadır. Belki de buna alışmalıyım.

REGINE: Tıpkı salıncağında sallanan sihirli bir kuş gibi hayatın içerisinde süzülmek insanı coşturan çocuksu bir duygudur! Ancak çok sonra, içinde taşındığın kafes aniden yere bırakıldığında, aslında etrafına çekilmiş parmaklıklardan oluşan bir kafesin içinde oturduğunun farkına varırsın.

THOMAS: Dün kocanla konuşurken içinde erkeklere karşı bir tiksinti besliyor olabileceğini yalnızca sanıyordum; bugünse, benim azgın kardeşim, senin bunu nefretini kusarcasına, çirkin bir biçimde söylemene alışmam gerekiyor.

REGINE: İçimde, bu durumdan hiç etkilenmemiş bir yan var.

THOMAS: Hiçbir zaman birbirimizden fazla bir şey istemeyişimiz hep hoşuma giderdi. Böylece aramızda her zaman özgürce hareket edebileceğimiz bir mesafe olurdu. İnsanı dinlemekten, görmekten, düşünmekten yıldıran şu vıcık vıcık ideal arkadaşlıklar gibi değildi bizimkisi asla. Yıllarca birbirimizi görmesek de birbirimize yazmasak da, çocukluk günlerinden bu yana var olan, parçalanması mümkün olmayan bir ilişkinin dingin uykusu gibiydi daha çok. Son kertede uzaktan gelen bir müziğin tınısı gibiydi. Hatta Josef'le evlenmen bile bu arkadaşlığımız için iyi olmuştu. Müziğin insanlık üzerindeki etkisinin sırrı müziğin müzik olmasında değil, kurutulmuş bir koyun barsağı yardımıyla bizi Tanrı'ya yakınlaştırmayı başarmasında yatmaktadır.

REGINE: Belki kötü biri olabilirim, olabilir ya; kimseden hoşlanmam, her şeyi gizli yaparım. Ama her zaman şu tesellim vardı; eğer günün birinde her şey sarpa sararsa,

sen bunları yine yoluna sokabilirsin; yaptığım her şeyin iyi şeyler olduğunu gösterebilirsin. Ancak şimdi yenik bir halde olan sensin!

THOMAS: Benim için endişelenme, ben... Ayağa kalkarım yine!

REGINE: Gel, ayakkabılarımızla çoraplarımızı çıkartalım; parka gidelim! Islak çayırlarda yürüyelim. *(Thomas rahatlamış bir halde bu teklifi reddeder.)* Şu eskilerden kalma Sabine şeytanını hatırlıyor musun?

THOMAS: Bizi erdemli olmamız için zorlayan bakıcı kadını mı? Nihayet şu senin Fräulein Mertens'in bana sürekli kimi hatırlattığını biliyorum!

REGINE: Gel ıslak çayırların üzerinde yürüyelim; sabahın o ak çiyi, çayırların tertemiz süngeriymişçesine ayaklarımızı yıkayacak. Omuzlarımıza vuran güneşin buharları çıkacak. Bak, nasıl da doğuyor! Aptalca bir patlama gibi! *(Vahşi, grotesk bir biçimde güneşle alay eder.)* Ah! İşte bu güzelliğin ta kendisi! Çıplak ayaklarımız toprağı hissedecek; daldan dala atlayamamamıza rağmen, ondan kopup geldiğimiz içindeki o hayvanı hissedecek. Sonra bir çalının altında ölü bulacaklar bizi. Ayaklarımızın neden çıplak olduğunu anlamak için kafa patlatacaklar.

THOMAS: Aklında hâlâ intihar düşüncesi mi var? Hakikaten tıpkı Anselm gibisin!

REGINE: Asla bunu yapmayı düşünmedim; hatta Johannes'in ölümünden sonra bile. Ama insanın bunu yapacağı zaten en baştan bellidir, öyle değil mi? Bu, insanın içinde gizlice büyür, günün birinde onun ne işe yaradığını anlarsın.

THOMAS: Ama... Ciddi değilsin, değil mi?

REGINE: Sen iki kişiye yetecek kadar cesarete sahipsin. Sonunda boş bir çuval gibi oracıkta yığılıp kalmak mı daha iyi? Herkes gibi olmak mı? Sen daha ne bekliyorsun? Henüz denenmemiş olan tek şey, belki o da yalan, belki;

ölümün yakınlığını hissetmek insanı gökyüzü kadar özgür, korkusuz kılıyor.

THOMAS *onu omuzlarından tutup sallar*: Saçmalık! Her şey güzel! Terkedilmek güzel! Her şeyi kaybetmek güzel! Ne yapacağını bilmemek güzel! Tıpkı gözbebeklerinin ufacık oluncaya dek küçüldüğü gibi biz de hayatımızı sınırlıyoruz. Hiçbir şey görmüyor, büyük yanlışlar yapıyoruz. Sonra bir yaprak gibi yavaşça, derin, sonsuz bir mekânın içinden süzülerek düşüyoruz.

MARIA *elinde bir mumla içeri girer*: Burası aydınlık! *(Üfleyerek mumu söndürür.)* Uyandınız mı? Siz de mi uyuyamadınız? Regine'yle görüştükten sonra en fazla iki saat uyudum. Anselm'in ne yapacağını, senin ne yapacağını merak ettim? Yatak odasına hiç gelmedin.

THOMAS: Anselm'in uykusunu alması lazım; kendisi bugün buradan gitmeli. *(Thomas zaman zaman şaşkınlıkla, onu çaresizce sarmalayıp yerden kaldırmak isteyen bakışlarla Maria'yı izler.)*

MARIA *Regine'nin yanına oturarak onu şalıyla sarar:* Anselm, istemeden de olsa, kuşkusuz çok kötü şeyler yapıyor, tıpkı bir çocuğun istemeden yaptığı yaramazlıkları gibi. Sonra da bu yaptıklarından kaçıyor.

THOMAS: Yapma lütfen! Biz otuzlu yaşlarımızı devirdik artık! Evet, seksen yaşında da insanın içinde o küçük çocuk vardır. Bunu kabul ediyorum. Artık ölümün gözlerinin içine bakıyor olsak da. Ancak yine de onun dün yaptığı gibi, içinde taşıdığı o çocuksu yüzünü bu şekilde dışa çevirerek taşıması anlatılamayacak kadar tiksinti verici. Burası buz gibi; senin yatağının sıcaklığı geçmiş midir acaba? Uzanmak istiyorum.

MARIA: Ben çay yapacağım; henüz hizmetliler uyanmadı. *(Regine'ye dönerek,)* Belki de haklıydı. Keşke ona güvenseydim! Keşke onun istediğini yapıp sizinle birlikte buradan gitseydim!

THOMAS (*her ikisine de hitap ederek,*): Ha? Demek konuştunuz? O 'sağlıklının' ölüm döşeğinde yattığı yatağın başucunda!

MARIA: Sürekli kibirlisin! Artık kendimi hiç güvende hissetmiyorum; ondan bazı şeyler için özür dilemeliyim belki. Biz aynı hatayı Regine'ye karşı da yapmadık mı?

REGINE: Yok canım, saçmalama!

MARIA *nazikçe*: Hayır; keşke bu hatayı düzeltmek için bir şeyler yapabilsem. Onun neden Josef'le evlendiğini ancak şimdi anlıyorum; bir de o kadar bozulmuştum ona. Ama Johannes'in aniden ölümü üzerine kendisi çareyi beklemekte buldu. Büzülüp ufalmakta. Bekleyecek şeyi olan için otuz yıl dediğin, elli yıl dediğin nedir ki!

THOMAS: Unutuyorsun: onunki gerçek bir ölümdü, bir göz boyama değil!

MARIA: Sen de, genç bir kadının, kendisine layık gördüğü birinin ortaya çıkışıyla alınan o ilk, mutlak evlenme kararının, yılları, yapılan planları bir dans pisti gibi kayganlaştırdığını unutuyorsun. Uyumsuzluklar ancak daha sonra anlaşılır.

REGINE: Saçma, saçma, saçma! *(Eliyle onun ağzını kapamaya çalışır.)*

MARIA *ayağa kalkarak semaveri kurmaya çalışır, sonra vazgeçer*: Hayır, bunu duymalı! Biz sana o zamanlar hiç tavsiyelerde bulunmamış, hiç yardım etmemiştik.

THOMAS: Ee? Başka? Sana da anlatmış olmalı herhalde?

MARIA: Neden anlamak istemiyorsun? Zaten yaşarken girdiği bu mezarda bir de kalmaya devam mı etseydi yani?

THOMAS: Tamam, bir kez oldu. Ama ondan sonraki? Daha sonraki? Onuncusunda da mı?

MARIA: Hepsinde böyle olmamalıydı elbette ama eğer bir insanla kendi yuvasında sürekli alay edilmişse ben

yalnızca bir şey bilirim; bunu yaşayan bir insan büyük bir aşka ihtiyaç duyar. Johannes bile böyle senin gibi acımasızca yargılamazdı onu; Regine'nin daha çok genç olduğunu biliyordu, ölümünden çok kısa bir süre önce bana bir ricada bulundu; Söyle ona, her ne olursa olsun, ben onu her zaman affedeceğim, diye.

REGINE *ayağa kalkar*: Bunları daha fazla dinleyemeyeceğim. Tıpkı o zaman yılsonunda kazara sınıf birincisi olduğumda hırsımdan, utancımdan ağladığım gibi ağlayacağım yoksa.

MARIA: Johannes ona inanmıştı. Bu insanı iyi yapan bir güçtür!

THOMAS: Ya Anselm? Sizin neye varmak istediğinizi iyi biliyorum ben! Güya Anselm'e iftira ettiğini unuttun mu?

MARIA *neredeyse gülünç bir dürüstlükle*: Bu onun densizliklerinden. Bunların insanı ürkütmesine izin vermemek lazım. Kafasında kurduğu hayali şeylere aldırış etmemek lazım. İnsan ancak karşısındakinin içindeki iyiliğe kulak verirse, bunları ifade edebilecek doğru sözleri bulabilir!

THOMAS *onu taklit edercesine alaycı bir tavırla*: İnsan ancak bakış açısını genişletirse, karşısındaki insan onun için anlaşılır hale gelir.

MARIA: Sen hep onu zayıf noktalarından yakalayıp canını yaktın.

THOMAS: Peki ne yapmalıyım?

MARIA: Onun öylece yok olmasına izin vermemek gerek. İyi olabilecek şeyi kazanmaya çalışmak gerek.

THOMAS: Ona bir süre daha burada kalması için rica mı edeyim yani?

MARIA: Evet. Sen sen beni ona karşı uyarmadın; yalnızca alay ettin.

THOMAS *kararlı, sakin bir tavırla*: Hayır. Bizi böyle-

si rezil eden birini ben geri getirmem.

REGINE *Maria'ya dönerek*: Konuşmana bile gerek yok! Hatırlasana: Benim veya Anselm gibi yolsuz kalmış üçkâğıtçılar ile önemli kişilerin attıkları ilk adım ortaktır; ama son adımı Thomas tek başına atar! *(Gider.)*

(Maria aniden Thomas'ın burnunun dibine kadar gelerek çaresizce ona bakar! Thomas hüzünlü bir halde geri çekilir.)

THOMAS: Artık anladın mı onun oyununa geldiğini?

MARIA: Anladım. Ama Thomas! Thomas! Eğer her şey önceden kestirilebilse, her şey öngörüldüğü gibi gerçekleşse: bu insanı mutlu etmez ki.

THOMAS *sarsıldığını gizlercesine*: Bunu açıklayabilir misin?

MARIA: Ben sizin konuştuklarınızı anlayabilecek biri değilim, sıradan basit bir insanım. İnsan yalnızca kestirilmesi mümkün olmayan bir şeyden mutlu olur ancak; öngörülmeyen bir şeyden; öylesine aklına gelen, ortaya çıkan, belki hiç doğru olmayan bir şeyden... Kendimi ifade edemiyorum. İnsanın içinde kelimelerin sayısından çok daha fazla güçler vardır! Belki bundan utanmalıyım ama Anselm bana bir şeyler verdi!

THOMAS: Bende yokluğunu çektiğin bir şeyler mi?

MARIA: Evet! Ben gidecek olsam ne yaparsın?

THOMAS: Bilmiyorum. Gitsene.

(Sessizlik. Maria ağlamamak için kendisini zor tutar.)

MARIA: Evet, sen böylesin işte. Yeni bir plan sana daha iyi göründüğünde her şeyden vazgeçiyorsun. Anselm'i asla affetmeyeceğimi biliyorsun. Asla! Ama şu zavallı insan bile bana senden daha fazla huzur, daha fazla sıcaklık veriyor. Sen çok fazla şey istiyorsun. Sen her şeyi farklı bir biçimde istiyorsun. Bütün bunlar her şeyin doğrusu da olabilir. Ama ben senden korkuyorum!

THOMAS: Sen güzelsin. Bunu sana hiç söylemedim

mi? Gökkubbe kadar güzelsin! (*Duygusallaşmış ses tonunu düzelterek,*) Veya yüzyıllar boyu özüne sadık kalmış bir şey kadar. İşte bu Anselm'i de baştan çıkardı... Kuşkusuz her şeyin suçlusu benim. Ben, olduğumdan farklı olamıyorum. Zira görüyorsun, Anselm'le ben, her ikimiz de senden farklı düşünüyoruz.

MARIA: Anselm'le sen mi?

THOMAS: Evet. O, yalnızca bu farklılık için çok zayıftı, buna dayanamadı. O bir anda, kendilerini bu dünyada evindeymiş gibi hisseden insanların arasına dalıp onların oyununda yer almaya başlıyor; kendisine icat ettiği o harika rollere bürünüyor... Ama buna rağmen Anselm'le ben hakikati asla unutamıyoruz.

MARIA: Ya ben? Ben yalan mı söylüyorum yani?

THOMAS: O anlamda değil; zaten Anselm o anlamda yalan söylüyor. Ben bundan ziyade, içinde bir sürü bilinmeyeni barındıran, yalnızca bir hileyle bunlardan bazılarını değişmez olarak kabul ederek çözüme ulaşılabilen bir hesaplamanın tam ortasında durduğumuz gerçeğini kastediyorum. Mesela erdemi en yüce değişmez olarak kabul etmemizi. Veya Tanrı'yı... Veya insan sevgisini... Veya onlardan nefret edişini... Dindar veya modernsindir. Tutkulu veya hayal kırıklığına uğramış biri. Savaşçı veya barışçı. Bunun gibi şeyleri içinde barındıran, bugün herkesin manevi ihtiyacını karşılayabilecek tinsel bir panayırın içinden geçersin. İçine girer girmez akla gelebilecek her duruma uygun olan, bir ömür boyu yaşayabileceğin inanabileceğin duyguları bulursun orada hemen. Ancak, maymundan gelme şu ruhumuzun bir balçık yığınının üzerine sinmiş bir halde Tanrı'nın bilinmeyen sonsuzluğunda koşuşturduğu varsayımından başka bir şeyi kabul etmediğimizde, aradığın hissi bulmak zorlaşır.

MARIA: Her şeyi bu kadar karmaşıklaştırmakta haklısın belki. Ben bunun aksini iddia edemem. Ama sürekli

böylesi sorularla karşı karşıya kalmaya katlanabilmem de mümkün değil. Anselm de senin yüzünden çöktü!

(Regine heyecan içerisinde gelir.)

REGINE: Gitmiş!

THOMAS: Mezarından dirilerek! Mucizevî bir adama böylesi bir gidiş yakışır zaten.

REGINE *Maria'ya dönerek*: Odasında sana yazdığı bir not duruyor. Yarın öğleye kadar şehirde seni bekleyecek.

THOMAS: Ne demek bu?

MARIA: Bir kez daha konuşmak istiyor demek. Bir kez daha onu dinlememi istiyor demek.

(Thomas omuzlarını silker. Maria dışarı çıkar.)

REGINE *keskin bir tavırla:* Anselm'i iyi tanıyor musun?

THOMAS: Evet.

REGINE: O halde Maria'ya karşı gaddarca davranıyorsun.

(Sessizlik.)

THOMAS: Ona istediğini yapması için izin verdiğim için mi? Maria hantal, çaresiz; anlıyor musun? Bırakalım da çarpsın kendini! Anlıyor musun? Tıpkı ağır bir topaç gibi kendi yolunu tutmuş gidiyor. Kırbaçlamak istiyorum...

REGINE: Maria'dan intikam almak için seninle bir şeyler yaşamayı o kadar isterdim ki; ama yapamadım. Anselm içimdeki bu isteği kırdı. Tıpkı bir uyurgezeri uyandırır gibi. *(Thomas şaşkın bir halde, merakla ona bakar.)* Sanıyorum bir zamanlar çok iyi bir insan olmak istiyordum. Herkes tarafından övülmeyi; başı okşanan bir köpeğe "aferin köpekçik" denildiği gibi tebrik edilmek istedim! Ama asla iyi olamadım.

THOMAS: Zaten bu daha zor olandır. Yalnızca aptal insanlara kolay gelir bu.

REGINE: Ama öyle Maria gibi değil; öylesini kaldıramıyorum. Öyle çılgınca iyi olmayı değil. En yüksek trapez-

lerin bulunduğu seviyedeki iyiliklerin içerisinde atılan bir ölüm taklası gibi olmayı değil. Okul yıllarımızda küçük bir oğlanı gizlice evlatlık alıp onu bir prens olarak yetiştirmek istemiştim. Hatta içinde bulunduğu o kötümser yalnızlıktan dolayı ona acıdığım için bakıcımızla evlenmeyi bile istemiştim. İleride bir gün insanlara mutluluk dağıtan bir peri gibi olabileceğimi düşünmüştüm. Yedi yaşıma geldiğimde bunun için sihirli bir söz bulmuştum; onu saatlerce yüksek sesle bahçıvanımızın küçük kızının kulağına söyler, onu çimdikleyip döverdim, zira kendisi güzelleşeceği yerde ağlıyordu. Ama sonraları bütün bu niyetler insanlar yüzünden karaya oturuyor. Onların gerçekten, tam anlamıyla nasıl olduklarını görüyorsun. İnsan onları sevemez.

THOMAS: Hayır. Ama onları sevmek zorunda; eğer hayalet gibi bir varlığa dönüşmek istemiyorsan! Yapılması gereken şey bu işte!

REGINE: Tıpkı uyumak, beslenmek zorunda olmak gibi; ama ben artık dayanamıyorum! *(Sessizlik. Söze nasıl başlayacağını düşünür.)* Thomas! Belki benimle alay edeceksin ama ben kendimi kurban etmek istiyorum! Hiç kimse için değil, yalnızca senin için. Herhangi bir gereği yerine getirmek için iyi olmak istemiyorum; ama senin için, bana benzeyen, yalnızca benden daha güçlü biri olan senin için! Josef'e geri döneceğim.

THOMAS: Saçma bir fikir bu, Regine; senin böyle bir şey düşünmene bile izin vermem.

REGINE: Ama benim istediğim; gülme bana. Ama hayatımda bir kez olsun bir ülküye hizmet etmek istiyorum!

THOMAS: Ama ben Josef için endişe etmiyorum zaten. Anselm'e artık bir şey yapmayacaktır ayrıca bana... Bana... Verebileceği zararı da artık umursamıyorum.

REGINE: Benim de kendimle ilgili hiçbir şey umurumda değil artık. Reddetme bunu; zaten yeterince zor geliyor bana. Hayır, hayır! Şimdi bir düşününce bunu yapamayaca-

ğımı neredeyse biliyorum.

THOMAS: Bu kadar umutsuz olma! Senden rica ediyorum, umutsuz olma. *(Öfkeyle, çaresizce kendisini Regine'nin daha önce oturmuş olduğu kanepeye atar.)*

REGINE: Senin iyi olduğundan hiç kuşkum yok. Ama senin şimdi benliğimde nelere yol açtığını kim bilebilir?

THOMAS: Ne demek bu?

REGINE: Dinle, biri geliyor. Bunu sana ancak yalnızken söyleyebilirim.

(Gider.)

(Thomas ellerini başına yaslamış bir halde oturuyordur. Josef'le Stader karanlıktan etkilenmiş gözlerle içeri girer; Stader'in elinde bir ışık vardır.)

JOSEF: Bu utanç verici; yabancı bir evde geceleyin dolanıyoruz.

STADER: Hakikati ortaya çıkarmak bazen istenmeyen halleri de beraberinde getirir.

JOSEF: Kesin sesinizi! Felsefe yapmayın! En azından bu kadar yüksek sesle... *(Josef gözlük camlarını silip gözlerini kısarak etrafı görmeye çalışır. Stader açtığı bir kapıdan hafifce içeri yönlendiğinden onun da Thomas'ı fark etmemiş olduğu anlaşılır.)* Dosyanın tam olarak nerede olduğunu biliyor musunuz?

STADER: Buradan devam etmeliyiz; çalışma odası buranın sonunda bulunuyor. Ben her şeyi bilir, her şeye dikkat ederim.

JOSEF *öfkeyle fısıldayarak*: Bağırmayın öyle! Yoksa birilerini uyandıracaksınız! İçinde bulunduğumuz durum utanç verecek derecede kusurlu. Buna elbette anlayış gösterememeniz... *(İç çeker. Kendi kendisine söylenircesine,)* Ama ben o belgelerin bir yabancının elinde olduğu sürece bir dakika bile huzur bulamıyorum.

(Josef gözlüğünü takmıştır; Stader kafası karışmış olan Josef'i almak için geri dönmüştür. Her ikisi de o an ayağa

kalkan Thomas'ı fark ederler. Stader boşu boşuna hemen elindeki mumunu söndürür.)

THOMAS: Ben size anahtarı vereyim. Dosya çalışma masasının orta çekmecesinde duruyor.

(Josef'e çekmecenin anahtarını uzatır, o da onu mekanik bir biçimde Stader'e verir, Stader onu alıp, içinde bulundukları durumdan kurtulduğuna sevinerek ama yine de Thomas'a göz ucuyla hafifçe meraklı bir bakış atarak, ortadan kaybolur. Josef, kararsızlık içinde, mahcup bir halde onun peşinden gider, ancak kapıya geldiğinde bir açıklama yapmak üzere Thomas'a doğru döner.)

JOSEF *özür dilercesine:* Bu imha edilmeli. Ben dosyayı gerçekten çalacaktım. Eğer bu suç olmasa (*Stader'in arkasından ona işaret ederek,*) her şeyden haberdar olan bu herifi öldürürdüm!

(Thomas onun bu samimiyetine karşın anlayışla Josef'i odaya geri çeker.)

JOSEF: Ben bütün olanları kafamdan yeniden geçirerek şu sonuca vardım; bu ancak hastalıklı bir kafa karışıklığı olabilir; bir aşk hikâyesi değil!

THOMAS: Hayır, bu bir aşk hikâyesi değildi. *(Josef'i tuhaf bir gülüşle aniden bırakır.)* Ara, ara! Tutukla onu! Polis köpeğini onun üstüne sal!

JOSEF: Sen! *(Manalı bir jestle,)* Yorgunluktan bitkin düşmüşsün.

THOMAS *kendisini bir sandalyeye atarak*: Çok yorgunum.

JOSEF *onun önünde durarak*: Duygu fazlası, sevgili Thomas; bu durumda seni yalnızca ilkeler kurtarabilir!

THOMAS: Duygu fazlası! Evet, evet, ya... Maria benim hiç duygularımın olmadığını söylüyor.

JOSEF: Evet, kadınlar! Bugün herhalde daha farklı düşünüyordur. Ben artık senin evinde kalmasına tahammül gösterdiğin şu bulaşıcı hastayla ilgili son sözümü dün

söyledim! Her hâlükârda günün ileriki saatlerinde, resmi daireler açılıp da telefon etmem mümkün olunca onu tutuklatacağım. *(Yumuşarcasına,)* Bunlar hep o abartılı duygulardan kaynaklanıyor. O kadar duygusal olmamalı; ya da en fazla öyle zarar verici olmayan, yalnızca yüce, ulvi bir şey için... Ağır bir hayal kırıklığı oldu senin için, değil mi? Senin pekâlâ bulanmamış bir aklın olduğunu düşünüyorum; bu kadar etkilenmiş olmanın altında yalnızca şu sapığın başta herkese bulaşan, insanı kendinden geçiren o duygusal telkinleri yatmakta.

THOMAS *yorgun, hak verircesine, ama riyakârca*: Biraz benim yanımda kalabilir misin?

JOSEF *Stader'in peşinden gitmeye kalkışır*: Hayır, bunu yapamam; sen kendine gelmediğin sürece kalmam.

THOMAS: Yalnızca biraz daha sabır; kimse zaferinin önüne geçemez.

JOSEF *yeniden yumuşarcasına:* Ben de buna katlanamazdım; bu yanılgının belgelerini yeniden incelemeliyim. Yaşayabilmem için benim güvenilir bir zemine ihtiyacım var. *(Gider.)*

(Thomas odanın ortasında duran ağır bir masaya oturarak ellerine başını yeniden yaslar. Maria içeri girer, karşısına oturur, yüzüne bakar; Thomas da başını kaldırıp ona bakar, Maria başını kollarının arasına koyarak ağlar. Thomas ayağa kalkar, sessizce karşısına oturup onu okşar.)

MARIA *başını kaldırarak*: Kendimi bir maceraperest gibi hissediyorum.

THOMAS: Bunu yapmak zorundasın. İnsan bir konuda tüm benliğini ortaya koyarak bir şeyler yaptıktan sonra uğruna mücadele ettiği şey buna değer hale geliyor.

MARIA: Ben bunu yapmak istiyorum ama korkuyorum.

THOMAS: İnsan bir şeyin gerçekleşme anına ulaştığında beklemekten usanmış, gerginlikten bitkin düşmüş

olur hep.

MARIA: Sanki yapmak istediğim her şeyi çoktan arkamda bırakmışım gibi geliyor bana. O zaman niçin hâlâ yapıyorum? Niçin? Ama içimde bir saat durmaksızın çalışmaya devam ediyor.

THOMAS: Bunu yapmak zorundasın. Sonuçta ortaya çıkacak şey, olan biteni sana anlatabilecek tek şeydir.

MARIA: Aynısını Anselm için de söyledin; sen beni başından atıyorsun.

THOMAS: Bu balıklama atlar gibi olmalı. Önce yalnızca istemin vardır ki, bu daha hiçbir şeydir; aniden o yeni elementle temas edersin, kollarınla bacaklarını hareket ettirmeye başlarsın. İnsan hayati kararlar verirken aslında hiçbir zaman kendinde değildir.

MARIA: Sen benim ne istediğimi biliyor musun ki?

THOMAS *gözlerine bakarak*: Ben sana yine baskı yapmış olmak istemiyorum.

MARIA: Ben Anselm'le bir kez daha konuşmak istiyorum. Belki... Belki onu geri getirebilirim.

THOMAS: İçinde bulunduğun tehlikeyi görebiliyorum; ama bunu istiyorsan o halde göze almalıyım.

MARIA *onu yeniden denercesine*: Peki ya geri dönmezsem? Ne yapardın o zaman?

THOMAS: Bilmiyorum.

MARIA: Hâlâ mı bilmiyorsun?

THOMAS: İnsan hep şu ya da bu olmamalı dememeli. Beklemek. Aklıma ne geleceğini bilmiyorum. Bilemiyorum!

MARIA *ayağa fırlar*: Ben buna dayanamıyorum!

THOMAS *nazikçe*: Sana şöyle bir baktığımda seni sanki artık bir başkasına anlatıyormuşum gibi geliyor bana. O çok güzeldi, iyiydi; sonra harika bir şey oldu. Ama bunun devamını henüz bilmiyorum işte.

MARIA: O kadar inatçısın ki.

THOMAS: Aşağıda bir laterna çalabilir. Günlerden pa-

zar olabilir. Griler içinde batmış bir haftanın hüznüyle dolu bir pazar. Gözlerim dolacak kadar seni özlüyor olabilirim. Ama kendimi, seninle birlikte, kaskatı kesilmiş bir ilişki biçimi olan aşka veya bir bütün haline gelmiş bir nevi birliğe hapsetme düşüncesi bile bana çocukça geliyor. Ancak, bunu yapabilecek birine, senin adına müteşekkir olurdum.

MARIA: Bütün çabalarına rağmen nasıl biri olduğunu biliyor musun? Üstesinden gelmek için yaptığın her şeye rağmen? Çocukken uykuya dalmadan önce bazen kalp çarpıntısıyla beraber duyulan o kocaman iyi-biri-olma-isteği gibisin sen.

THOMAS *karşı çıkarcasına*: Unutma, bugün her an patlayacak gibi narin olan o baloncuklardan belki birkaç gün sonra hiçbir iz kalmayacak.

MARIA: Hayır. İnsan hayatı boyunca yaşadıklarının öylece bertaraf olmasına izin vermemeli! Onları en azından içimde bir yerlerde saklamak istiyorum!

THOMAS: Git; zaman geldi, yani eğer trene yetişmek istiyorsan.

MARIA: Seni öylece bırakamam. Bu masadan kalkıp seni yalnız mı bırakmalıyım? Daha senin çayını koymak istiyorum, çamaşırlarını yıkamak... Dahasım bilmiyorum, hiçbir şey, hiçbir şey yok. *(Daha önceden hazırladığı çaydanlığı görür, ocağı yakarak, çayı demler.)* Beni affediyor musun?

THOMAS: Gel dürüstçe ayrılalım: bu konu hakkında hiç düşünmedim. Şu an bana her şey sanki herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde patlarcasına yeniden ortaya çıkmak üzere batmış da yeraltında devam ediyormuş gibi geliyor. İçimde bir yarın var, bugün yok. Git Maria, buna mecbursun.

(Maria kendiyle yaptığı sessiz bir mücadelenin içerisinde orada durur.)

THOMAS: Ben de üzgünüm elbette.

MARIA: Sen üzgün değilsin; sen beni yolluyorsun.

Senden ayrılıp gitmek bana o kadar zor geliyor ki; neden bilmiyorum. Biz kadınlar daha derin seviyoruz!

THOMAS: Siz erkekleri sevdiğiniz için. Bir erkeğin hayatınıza girmesiyle birlikte dünya başınıza yıkılıyor sizin.

MARIA: Daha şimdiden bir şeyin özlemini duyuyorsun.

THOMAS: Belki düşünmenin...

MARIA: Gözlerimden ayaklarıma kadar ağlamak geliyor içimden.

(Thomas ona doğru gitmek ister. Maria çayı oraya bırakıp koşarak kapıdan çıkar. Thomas müteessir olmuş bir halde bir an için orada durur. Sonra çaydanlığın yanına giderek servise devam eder. Kapı aralanır. Stader kapının aralığından içeri süzülür. Çaydanlığın yanında duran Thomas onu hemen fark etmez.)

STADER *bir kez daha hafifçe öksürür:* Sizi rahatsız etmek istemiyorum... Affedersiniz...

THOMAS *daldığı düşüncelerden kendine gelerek*: Ne vardı?

STADER: Aslında şu an görevde olduğumdan yapmamam gereken... Ancak dikkatli bakıldığında...

THOMAS: Ne?

STADER: Ben kendimi size daha yakın hissediyorum! Ekselanslarına saygısızlık etmek istemem. Ama size yıllardır hayranım. Size bir tavsiye verme cüretini gösteriyorum: Bu kaybedilmiş konuya dâhil olmayın. Size erkek erkeğe bir şey söyleyebilir miyim? Kendinize gereksiz hayal kırıklıkları yaratıyorsunuz.

THOMAS: Ah, evet öyle! Ben sizin hayranlığınızı hak edecek ne yaptığımı bilmiyorum ama eğer dediğiniz gibi, bana hayransanız, susmanızı istiyorum. Anlıyor musunuz, bir mezar gibi?

STADER: Ben size bir öneride bulunmak istiyorum;

bana güvenebilirsiniz sayın profesör.

THOMAS: Sizin burada olmanız tesadüf müydü?

STADER: Evet.

THOMAS: Hiç de tesadüf değildi!

STADER: Elbette değil.

THOMAS: Lütfen oturun.

STADER: Teşekkürler. Bu arada Ekselansları belgelere yoğunlaştı. *(Dikkatle oturur; kullanacağı kelimeleri düşünürken susar; sonra aniden patlar.)* Zira sizi yıllardır takip ediyorum, sayın profesör.

THOMAS: Neden? Ben ne halt yemişim?

STADER *şevkle*: Aa! Sizin bile vicdanınız tam olarak rahat değil. Göz kapaklarınızdan anlamıştım. Şu fark edilmeyecek kadar hafif seğirtiden. Bilinçaltında yatan suçluluk duygusundan günümüzde herkes çekiyor. Ama sizi bu anlamda takip etmiyorum, o bakımdan değil. Çalışmalarınızı takip ediyorum, o harika eserinizi!

THOMAS: Çalışmalarımdan anlar mısınız?

STADER: Yok, aslında anlamam. Yani mesleğim gerektirmediği... Mesleğim, bütün bilimlerle iletişime girmemi sağlar. Ama yani... Zira bundan yıllar önce Regine bana sizden bahsetmişti.

THOMAS: Ona Regine diye hitap etmemelisiniz. Ekselansları Regine veya zarif baldızınız demelisiniz. Bir puro alır mıydınız?

STADER *reddedercesine*: Henüz zarif hanım baldızınızla ilgili yürüttüğüm görevimin mesaisi bitmedi, alamam, teşekkürler.

THOMAS: Bir sigara?

STADER *Thomas'ın karşısında daha fazla hakarete uğramış kişiyi oynamaktan aciz bir halde:* Teşekkürler, belki. *(Sigarayı alır.)* Ama ekselanslarının beni böyle görmesi beni çok utandırır. *(Çektiği her nefesten sonra sigarasını avucunun içine gizler.)*

THOMAS: Pekâlâ, ne anlattılar size?

STADER: O! Çok şey! Ben de her şeyi öğrenmek için yanıp tutuştum. Hatta bazı sözleri kelimesi kelimesine yazdım! *(Bir not defteri çıkarır.)* Bugün onlardan elbette farklı bir anlam çıkarıyorum. Hatta o zamanlar onları anlamadığımı bile itiraf etmeliyim. Ama o zamanlar bile sizin gibi bir insanın elindeki, şu an net bir biçimde görebildiğim devasa olanakları seziyordum. *(Sayfaları çevirir ve alıntı yapar.)* *"Bilim tarafından yönetilecek veya yok edilecek ama her hâlükârda onun hâkimiyeti altında olacak yeni bir dönemin eşiğinde bulunuyoruz. Eski trajediler yok oluyor; eğer bugün bile hayvan deneylerinde birkaç enjeksiyon yoluyla erkek cinsine dişilerin ruhu, dişilere de erkeklerinki şırınga edilebiliyorsa, bundan sonrası için yeni trajedilerin meydana gelip gelmeyeceği henüz bir muamma. Bir entegrali çözemeyen veya deney tekniğine hâkim olmayan kimse ruhsal konularda konuşmaya yetkin olmamalı."* Bunu kime söylediğinizi hatırlıyor musunuz?

THOMAS: Evet, elbette!

STADER: Bu sizin ekselanslarına yazdığınız mektuptan. Beni çok etkiledi. Anlıyor musunuz? Dedektifliğin bir parçası olan kılıktan kılığa girme sanatına getirdiği açılımlar bir yana, ahlâkla kriminolojiye yaptığı katkıları düşünebiliyor musunuz? *(Ayağa kalkar.)* Sayın profesör! Bunu mutlaka uygulamaya geçirerek ondan faydalanmak gerek.

THOMAS: Ekselanslarınız Regine bana bundan bahsetti.

STADER: Ekselansları Regine mi? Ekselansları Regine mi size... Yani anlattı mı?

THOMAS: Ona teşekkür etmek adına onu bu utanç verici durumdan kurtarmak istemez misiniz?

STADER: Hm! Nereye varmak istediğinizi anlıyorum. Şu dosyayı çalmam gerektiğini kastediyorsunuz, değil mi? O işi yapmaktan pek hoşlanmıyorum.

THOMAS: Aa, hayır! Yalnızca aklıma bir şey gelmişti. Aslında baldızıma karşı takındığınız tutum oldukça saygısız değil mi?

STADER *karşı çıkarcasına*: Bir erkeğin bundan daha önemli işleri vardır. *(Yeniden duygularına kapılarak,)* Evet; ben de bir zamanlar bir hayalperesttim! Ama bunun yeterli olmadığının farkına vardım. Size bir öneride bulunmama izin verin; eğer bu teklifimi kabul ederseniz sizin için her şeyi yaparım! *(Yeniden oturur.)* Size Stader, Newton & Co. Şirketine bilimsel danışman olarak ortak olmanızı teklif ediyorum.

THOMAS *keyiflenmiş bir halde*: Bu beklenmedik bir şey benim için. Ben bu teklifle birlikte beni ne beklediğini tam olarak düşünemiyorum.

STADER: Sizin gibi bir kişiyle konuşurken maddi getirisinden bahsetme gereği bile duymuyorum; bilim, kitaplar yazarak ziyan edilmek yerine ticari olarak değerlendirildiğinde başarı eksik olmaz. Biliyorsunuz, değil mi, ben uşaktım?

THOMAS: Evet.

STADER: Ben o zamanlar bile yalnızca uşak değildim. Geceleri...

THOMAS *karşı çıkarcasına*: Lütfen!

STADER: Hayır, hayır, geceleri kaçardım; sürekli. Ben şarkıcıydım, yani şair; halk sanatçısı, anlıyor musunuz? Bu yaptığıma işletmelerde öyle deniyordu; bu işi yapmaya yalnızca geceleri zamanım olurdu. Ancak çok geçmeden bu işi bıraktım; sonra köpek toplayıcısı, eskrim uşağı, polis muhbirliği, tüccarlık ettim... Ah! Daha birçok iş... İnsanın içinde, hiçbir mesleğin tatmin edemediği bir şey var. Bir ruh huzursuzluğu demek geliyor içimden. İkna olmak için gerekli olan o son damla. İçinde eksik kalan son bir şey oluyor; bu şey insanı hep dışarı çekiyor. İnsan sürekli sokakta yürümek istiyor, dümdüz yürümek. İnsa-

nın içinde bir şey var! Ama sayın profesör beni anlattırıyor ki sonra...

THOMAS *bir puro yakmış dikkatle dinliyordur. Sarsıntısı acımsı bir neşeye dönüşmüştür:* Hayır, hayır, anlatın. Anlattıklarınız tahmin ettiğinizden de çok ilgimi çekiyor.

STADER: Bunun üzerine nihayet sükûnetle düzen getirebilecek tek şeyin bilim olduğunu fark ederek enstitümü kurdum.

THOMAS: Enstitünüz hakkında bilgi edindim.

STADER: Bilimsel bölümleri hakkında bir fikriniz var mı?

THOMAS: Onlar hakkında beni bilgilendirdiler. Çok hummalı bir çalışma içerisindeler.

STADER: İşte bunun için sizin yönetime geçmeniz dehşet bir şey olur! Yöntembilimi çerçevesindeki eksikliklerle hâlâ mücadele ettiğimizi size anlatmama gerek yok. Bilim de her zaman uygulamaya yönelik olarak yapılan bir şey olmamış; insan hayal kırıklıkları yaşıyor. Ama en büyük hayal kırıklıkları insanların anlayışsızlıkları yüzünden yaşanıyor! Özellikle bilimsel çevrelerde enstitüm hak ettiği şekilde kabul görmüyor. Bu yüzden de eşsiz yardımlarınıza ihtiyacımızın olduğu nokta şu; dedektiflik eğitimini üstün bilim insanın yaşam öğretisi biçiminde şekillendireceksiniz.

Yalnızca bir dedektif enstitüsü olmasına rağmen hedefi dünyayı bilimsel bir dünya görüşüyle şekillendirmektir. Biz bağlantılar kuruyoruz, gerçekleri meydana çıkarıyoruz, kanunların gözlemlenebilirliği konusuna önem veriyoruz; ancak bu sıradan olan kısmı, yalnızca bu olsaydı sizi hiç rahatsız etmezdim. Benim en büyük umudum yaptığımız işten doğan insana dair durumların hem istatistikî hem de yöntemsel gözleminde yatıyor.

Beş tane kapalı iskambil kâğıdından bir tanesini çeken insanlardan yüzde yetmişinin aynı taraftan bir kart

çekeceğini görürüsünüz. Termometre veya milimetre ölçümlerinde küsurları tahmin eden bütün insanlar, iki çizgi arasındaki mesafeye bağlı olarak, ya daha yüksek ya da alçak tahminlere bulunurlar. Bana işitsel, görsel, dokunsal algısı güçlü insanların olduğunu, bu insanların sıradan bir insanın anlayamayacağı hatalardan dolayı birbirlerinden ayrıştıklarını anlattılar. Bana şairlerin, dünya var olduğu sürece sürekli aynı, oldukça az sayıdaki motifleri kullandıklarını, hiçbir zaman buna bir yenisini ekleyemediklerini söylediler. Bana yüzyıllar içerisinde güya özgün olan şu sanatçıların yaptıkları resimleri için seçtikleri formatın belirli bir düzen esasına göre uzayıp kısaldığını söylediler. Âşıkların hep aynı şeyler söyledikleri bilindik bir şeydir. Yazın doğum oranları artar, sonbaharda ise intiharlar. Bana bunların tıpkı dalgaların oluşturduğu köpüğe benzer şeyler olduğunu söylediler. Yalnızca amatör bir göz bu beyaz köpürmenin attığı taklaların itki yaratan devasa bir hareket olduğuna inanır; oysa suyun rastgele sıçrayan birkaç damlasıdır bu yanılgıdan durduk yerde yerinden bile oynamaksızın bilimsel bir sonuç yaratmaya neden olan şey. İnsan kendi iradesiyle kendi kendini neden aptal yerine koyar ki? İnsan yaptıklarının sırrının kanun olduğunu bilmez! İnsanın henüz anlayamadığı şeylerin bir gün açıklanacağını bilmesi dayanılmaz şey!

THOMAS: Sevgili arkadaşım, siz bu dünyaya çok erken gelmişsiniz. Beni de gözünüzde büyütüyorsunuz. Ben içinde yaşadığımız zamanın çocuğuyum. Ben bilinen ile bilinmezin arasında bir yerde durmakla yetinmek zorundayım.

STADER: Hayır, henüz reddetmemelisiniz! Bunu birkaç kez daha düşünün!

THOMAS: Her an biri gelebilir. Bakın, biz bu arada temasta kalabiliriz. Benim size verebileceğim bir iş var; ilginç bir iş değil, sıradan bir şey. Eşimi gördünüz. Dok-

tor Anselm gece yola çıktı. Eşim bir sonraki kalkan trenle onun...

STADER *kol saatine bakar*: Tarifeye göre az önce yola çıkmış olmalı.

THOMAS *hafif bir huzursuzlaşmayı bastırır*: Evet. Şehirde buluşup görüşecekler.

STADER: Siz de tıpkı ekselansları gibi benim malzeme toplamamı mı istiyorsunuz?

THOMAS: Hayır. Ben yalnızca sizin bana o görüşme sırasında arkadaşımın nasıl göründüğünü, eşimle ikisini yüz ifadelerini, eşimin çok mu telaşlı olduğunu, acı çekiyormuşçasına mı yoksa rahatlamış, ferahlamış bir izlenim mi bıraktığını anlatmanızı istiyorum; kısaca sanki ben onları izliyormuşum gibi ayrıntılı bir tasvir istiyorum. Sonra da Doktor Anselm'in yaptıkları hakkında beni bilgilendireceksiniz.

STADER: Sizi bu yolla birbirinize bağlayabileceksem bu çok basit! Ekselansları için de en iyi şekilde hizmet verdim.

(Kâğıda sardığı bir paket notu kolunun altına almış bir şekilde gelen Josef, Stader'i aramaktadır.)

JOSEF *kızarcasına:* Neredesiniz be?

THOMAS *hızlıca*: Sonra bir daha konuşuruz.

STADER: Ekselansları, müsaadenizle alayım! *(Görev bilinciyle onun elindeki paketi almak ister.)*

JOSEF *pakete sıkıca sarılarak:* Bırakın, bırakın; kendim yaparım. *(Nazik bir ses tonuyla Thomas'a dönerek,)* Bana biraz sicim verebilir misin?

STADER: Buyurun, ekselansları! *(Cebinden bir yumak çıkararak Josef'in elindeki paketi nazikçe sarmaya başlar. Bunun üzerine Josef paketi masanın üzerine bırakmak zorunda kalır.)*

JOSEF: Ama mühür mumu da lazım. Rica etsem...

STADER: Her ihtimale karşı yanımda her zaman bir

tane bulunur. *(Cebinden bir mühür mumu çıkarır.)* Ekselansları benim ihtiyatlılığımı küçümsememeliler. *(Josef'e yardım etmek ister.)*

JOSEF: Hayır, hayır; bırakın, Stader!

(Stader mesafe koyarak kendisini biraz geri çeker. Josef beceriksiz, telaşlı, titreyen hareketlerle dosyayı sarmaya başlar. Thomas, rıza gösterdiğini kanıtlamak adına Stader'in elinden bıraktığı mumu yakar.)

JOSEF *kısık bir sesle:* Bu bir aşk hikâyesi değildi!

THOMAS: Hayır, bu bir aşk hikâyesi değildi! Peki, neydi o zaman? *(Josef'e yardımcı olmaya başlar.)* Tabut kapandı! Toprak atıldı. Yarın üzerinde çiçekler bitecek.

JOSEF: Bunu çok hafife alır gibisin.

THOMAS: Ben senin yerinde olsaydım Regine'yi yeni bir hayata açılması için özgür bırakırdım.

JOSEF: Rica ediyorum, Thomas, isim verme! Burada yalnız değiliz.

STADER *oturduğu yerden*: Ekselanslarının yanında bir mühür de bulunur mu acaba?

(Josef Thomas'a döner. Bağlamayı beceremedikleri paketi bırakırlar. Stader büyük bir beceriklilikle yalnızca birkaç hareketle paketi bağlar.)

THOMAS: Bozuk paranın turasını kullanabilirsiniz. *(Josef'e dönerek,)* Tamam, isim kullanmadan... Ama yine de ben olsam onun yolunda durmazdım; sonuçta bu ahlâkın alfabesi.

JOSEF *sert bir tavırla reddederek*: Rica ederim!

STADER *yumuşatırcasına:* Ekselansları yazı tarafını mı tura tarafını mı emrederler?

JOSEF: Tanrı aşkına, nasıl isterseniz öyle yapın!

THOMAS: Artık ne kaybedecek bir şey var, ne de kazanacak.

STADER *paketi mühürlediği sırada:* Bu da daha önce konuştuğumuz o durumlardan biri işte. *(İma edercesine,)*

Bunun bir "tesadüf" olduğu düşünülür; yazı veya tura. Oysa bu yalnızca ihtimaller öğretisinin kanunlarına bağlı bir şeydir; bizlere de devasa bir güç hükmetmektedir.

JOSEF: Az önce de senin yorgunluktan bitkin düşmüş olduğunu belirtmiştim. İnsan yalnızca kendisinden değil, başka insanlardan da emin olmalı.

THOMAS *inatla, paketi işaret ederek*: Senin yerinde olsam onu doğrudan yakardım.

JOSEF: Artık hiçbir şey duymak istemiyorum! *(Konudan uzaklaşmak istercesine Stader'e yönelir.)* Bitirdiniz mi? Bittiyse dosyayı alıp gidin artık! *(Kendisini toparlar.)* Odama gidip beni orada bekleyin, lütfen!

STADER *gösterişli bir tavırla:* Sayın profesör, sizi daha sonra bir daha rahatsız ederim; ekselansları şu an tansiyon sorunu yaşıyor gibi duruyorlar. *(Gider.)*

JOSEF: Thomas! Eğer hâlâ bu konu hakkında konuşmak istiyorsan şunu bilmen gerek; bu adam senin evinde olduğu sürece bunu yapamam. Bu konuya dikkatini çekmek zorundayım.

THOMAS: Gitti.

JOSEF: Kim? Ben Anselm'i kastediyorum.

THOMAS: Anselm buradan gitti.

JOSEF *hafiflemiş bir halde*: Hakkında yanıldığını kabul ettin yani nihayet, öyle mi? Regine'yle konuşmak istiyorum.

THOMAS: Şimdi olmaz. Kendisini iyi hissetmiyor.

JOSEF *Stader'in onları dinlemediğinden emin olduktan sonra duyduğu kuşkudan dolayı kısık bir sesle:* Regine de onunla mı gitti?

THOMAS *sakince*: Maria onunla gitti.

JOSEF: Şaka yapıyorsun, değil mi? Böyle bir durumda nasıl hâlâ şaka yapabildiğini anlamıyorum. Ama bu bir şakaydı, değil mi?

THOMAS: Ben belki biraz abartmış olabilirim; bu-

radan tek başına gitti. Ancak Maria da şimdiye gitmiştir; onun peşinden gitti.

JOSEF: Peşinden mi gitti? *(Yeniden kuşku duymaya başlar.)* Siz hâlâ Anselm'le yollarınızı ayırmadınız mı?

THOMAS *kendinden emin bir tavırla*: Hayır, öyle değil. Maria kendi kararıyla gitti. Anselm'in yaptıklarını tasvip etmiyor ancak bunları yapma biçimi Maria'yı esir aldı.

JOSEF: Ama bu ne da ne demek?

THOMAS: Birincisi, biri kemiklerimi veya en azından içimde kemikleşmiş olan şeyleri kırmış olmalı. En azından o dayanıklı kök hücre henüz hayatta. İkincisi de, bir insanın daha benden koptuğu anlamına gelir ki ben de aynısını yapacağım; belki de yalnızca benden korktuğu için benden önce davrandı.

JOSEF: Ama Maria! Maria gibi bir kadın... Bak şu insan avcısı Anselm'e! Hmm, ancak şimdi görebiliyorum bağlantıyı. Bu düzenbaz Regine'yi en baştan beri Maria'nın gözünde küçük düşürmeye çalıştı. Sence ben Regine'yle ilgilensem daha iyi olmaz mı? Elimde bir mumla daha az önce o korumasız insanların uyuduğu odaların arasında dururken... Gerçekten hâlâ şaşkınlık içeresindeyim! Regine kadar dayanıksız biri daha ne kadar... Bu durumda bu suçları haksız yere üzerine almasının altında yatan şeyin içine düştüğü gaflet olduğu söylenebilir.

THOMAS: Yanıma otur istersen. Seninle konuştuğum için çok mutluyum; bunu sana anlatmak için sabırsızlanıyordum. *(Oturur. Josef'i de bir sandalyeye oturtur.)*

JOSEF: Anlaşılması güç bir sakinlik içindesin. Anlamıyor musun, sana yiyecek veren o el yok artık? Her ağızını açtığında inandığın insan sana yalan söyledi. Kendini bir yuvada yaşıyor sanırken tüm duvarların içinden yabancı gözler içeriyi gözetliyordu. Bir erkeğin başına gelebilecek en büyük utancı yaşattılar sana! *(Söylediklerini toparlamaya çalışır.)* Ben elbette senin için böyle düşünmüyorum.

THOMAS *düşünceli bir halde cevap verir*: Burada ne görüyorum biliyor musun? Seçilmiş bir insan için duyulan sevginin aslında herkese karşı duyulan nefretten başka bir şey olmadığını.

JOSEF: Bence sen... Evet, gerçekten senin duygusuz biri olduğunu düşünüyorum.

THOMAS: Ben çok esnek duygulara sahip bir insanım.

JOSEF: Hayır, hayır, ben Regine ile konuşmak istiyorum. Onun yeri düzenli, güvenli bir ortamdır. *(Ayağa kalkar.)*

THOMAS *onu tutar*: Ona ne demeyi düşünüyorsun? Ne yapmak istiyorsun?

JOSEF *kederli*: Asıl sen ne yapacaksın? *(Aniden,)* Thomas! Bırak her şeyi unutalım! Ben sana düşman olmak istemiyorum. Kendimizi toparlamalıyız. Her ikimiz de aynı düşmanın karşısında duruyoruz.

THOMAS *ısrarla sakinliğini korur*: İki olay birbirinden tamamen farklı. Maria ile Anselm arasında hiçbir şey yaşanmadı; orada en fazla yeni bir şey başlıyor. Anselm ile Regine arasında bir şeyler yaşandı, biti veya aralarında yok oldu! Bu senin Regine'nin içine düştüğü gaflet dediğin şey işte.

JOSEF: Şimdi senin iddia etmeye çalıştığın şey...

THOMAS: Bu konu hakkında Regine'yle ayrıntılı olarak konuştuk. Nereye gidiyorsun? *(Josef ayağa kalkmıştır.)*

JOSEF: Asıl şimdi Regine'yle konuşacağım. İçine düştüğüm bu talihsiz durumu en azından her şeyi açıklığa kavuşturarak kesin bir biçimde sonlandırmalıyım. Eğer söyleyeceklerinin utancından yerin dibine girmeden benimle konuşabilirse, kendisi bu korkunç gafletini yüzüme itiraf etmeli.

THOMAS: Regine'nin sana bu konu hakkında her-

hangi bir şey söyleyeceğini sanmıyorum. Zira saçma sapan maceralardan başka anlatabileceği bir şeyinin olmadığını o da biliyor. Bir aptal, bir söz cambazı, bir duygu karıştırıcısı, küçük bir atın kuvvetine bile sahip olmamasına rağmen, ansızın neredeyse bir atlet, devasa bir şey oluveriyor işte; aşk! Tıpkı korkuda da olduğu gibi insana yabancı gelen her bilinmezlik gözünde büyür. Bu bilinmezlik her iki durumda da büyüyen bir şeydir! Bunu tahayyül edebiliyor musun? İşte; ben de neredeyse edemiyorum. Anlaşılan etrafımızı sarıyormuş gibi görünen bu bilinmezlik belirli insanlarda farklı aralıklarla büyüyor. Bütün öteki insanlarda kemikleşmiş olan bir şeylerin bazı insanlarda daha esnek oluşu gibi. Kendisini ondan koparır... En azından her şey bittikten sonra bu kopuşun nedeninin Franz veya başka herhangi biri olduğunu, birbirini sevenlerin arasında birinden ötekine bulaşan o yemin ve taahhütleri görebilmek ne kadar da rahatlatıyor insanı! Regine de bunun onursuz bir şey olduğunu biliyordu elbette.

JOSEF: O halde zamanında bana açılmalıydı!

THOMAS: Eğer sana açılsaydı sen ona ahlâki hatasını gösterip haklı çıkardın. Bunu yapacağına doktora gidebilirdi; doktor da Regine'ye, Nevrastenik-histerik şeklinde isteriklik, patojen bir dizginsizlik sonucu ortaya çıkan bir frijidite veya buna benzer bir şeyiniz var derdi, böylece o da haklı çıkmış olurdu! Zira kendisi tıpkı bir sigara tiryakisi gibi, gına gelinceye kadar, şu macera dediğimiz şeylerin peşinden koşardı. Sonuçta belki hiçbir erkeği görmeye tahammül edemezdi, ona...

JOSEF: Ona *ne*? Bunun ne kadar rezil bir şey olduğunu göremiyor musun?

THOMAS: Ona dokunmadan! Tıpkı senin, bilim alanına giren bir ders kitabı gördüğünde, içinde yazan her şeyi bilmene rağmen, onu açmamaya tahammül edememen gibi... Bizim de tıpkı onun gibi ne kadar sık canımızın

istediği doğrultuda hareket ettiğimizi gözden kaçırmamalısın; kötü şeyler yapmadan elbette.

JOSEF: Bu uygunsuz akıl oyunlarıyla gösteriş yapıyorsun. Ona kanaatkârlığın da varoluşun da temel esaslarına saygı duymayı öğretmek gerek.

THOMAS: Josef, işte sorun da bu: bu Regine'de yok, şu saygı. Senin için kanunlar, kurallar var; onlara saygı duyulması gereken duygular, gözetilmesi gerek insanlar. O senin önem verdiğin bu şeylerin tümünü uygulamaya çalıştı; hiçbir zaman başaramadığına kendi de şaşırdı. İnanılmaz güzel bir düzenin içinde yaşıyorken bile, itiraz edebileceği en ufak bir nokta bile bulamamasına rağmen, onun içerisinde düzenlenemeyen bir şey kalıyor hep. Onun düşünerek bulamayacağı başka bir düzenin tohumu. Yaratılışın hâlâ akışkan ateşinden kalan bir parça...

JOSEF: Yani sen onu hâlâ bir istisna olarak mı göstermek istiyorsun? *(Ayağa kalkar. Alaycı, kararlı, sahte bir kutlama edasıyla,)* Sana teşekkür ediyorum; sen bana görmeyi öğrettin. Böylelikle karınla birlikte kaçan birini savunduğunun da farkında mısın?

THOMAS: Evet. Biliyorum. İstediğim tam olarak bu. Sen insanlardan ülküleri olmasını bekliyorsun; ama aynı zamanda da bu ülküler uğruna sonuna kadar gitmemeleri gerektiğini söylüyorsun. Dulların yeniden evlenmesine itiraz etmiyorsun ama bu evlilik akdinin ancak ölümden sonra gerçekleşmesi için aşkın ebedi bir şey olduğunu ilan ediyorsun. Sen *struggle of life*[6] teorisine inanıyorsun ama onu Tanrı buyruğu olan hayırseverlikle çürütüyorsun. Hayırseverliğe inanıyorsun ama onu *struggle of life* ile çürütüyorsun. Kanunlara mutlak bir geçerlilik tanıyorsun ama bunu ardından verilen cezaları affa uğratıyorsun. Hem mülk düşkünlüğün var hem de hayırseverliğin. Sen sahip olduğumuz en büyük değerler uğruna ölmek gerektiğini

6. Varoluş savaşı (Darwin). (ç.n.)

söylerken kimsenin onlar için bir saat bile yaşamayacağını varsayıyorsun...

JOSEF *sözünü keserek*: Yani sen, tek kelimeyle söylemek gerekirse, benim taleplerimin aşırı olduğunu iddia ediyorsun; sonuç olarak da çok katı olduğumu. Ya da tersini mi; o kadar sıradan bir uzlaşmacı yapımın olduğunu mu?

THOMAS: Ben yalnızca kimsenin tersini söylemediği bir şeyi iddia ediyorum, o da senin hayatını üzerine kurabileceğin sağlam bir temel ihtiyacı duyan, çalışkan bir insan olduğundur! Başka da hiçbir şey iddia etmiyorum! Sen kalaslardan örülü bir ağın üzerinde yürüyorsun; ancak öyle insanlar var ki, bu kalasların arasındaki boşlukların çekimine kapılarak aşağı bakmaya yeltenirler.

JOSEF: Teşekkür ediyorum; kim olduğunu şimdi anlıyorum. Sen bu hastaların arasında kala kala hastalanmış birisin.

THOMAS: Ben şu veya bu konuda hasta olabilmek, dünyayı yatay bir açıdan görebilmek için senin gibi insanlarla mücadele etmek gerektiğini düşünüyorum.

JOSEF *yanına gider*: Sen bu görüşteki birine öğrenci emanet edilebileceğine, üniversitede ders verme yetkisi verilebileceğine inanıyor musun?

THOMAS: Umurumda bile değil! Anlıyor musun? U-mu-rum-da de-ğil. Yabancı bir şehirde gezerken orada beni bekleyen nice olasılıkların olduğu duygusunu yitirmek istemiyorum ben.

JOSEF: Yani şu sürgün edilmiş doçent ile senin düşünceleriniz bu denli kesişmekte, öyle mi?

THOMAS *bağırarak*: Ben onu gülünç buluyorum! Ben onu yalnızca *sana* karşı savunuyorum.

JOSEF: Thomas, senin kafan hâlâ karışık! Sen on yıl boyunca bilimle uğraştın; çok da çalışkan olduğunu söylemeliyim doğrusu. Şimdi sorumsuzca şeyler söylüyorsun

ama ben senden sorumlu olduğumu hissediyorum.

THOMAS: Çevrene bir bak! Meslektaşlarımız uçuyorlar, dağları deliyorlar, su altında seyir ediyorlar, alanlarında meydana gelen hiçbir yenilik karşısında irkilmiyorlar. Onların yüzyıllardır yaptıkları cesur işler inanılmaz, maceraperest, yeni bir insanlığı temsil etmektedir. Hem de asla gelmeyecek olan yeni bir insanlığı. Zira siz bu yaptıklarınızın içerisinde kaybolup insanın bir ruhunun olduğunu çoktan unuttunuz. Ruhunuz olsun istediğinizde aklınızı yitiriyorsunuz; tıpkı bir üniversite öğrencisinin yosmalara gitmeden önce bağlı olduğu derneğin simgesini taşıyan şapkayla atkıyı çıkarması gibi.

JOSEF: Bu ciddiyetsizlik! Ne diyorsam onu yapın! Zavallı babanız ölüm döşeğinde yatarken sizle ötekileri bir büyünüz olarak bana emanet etmişti, ancak Tanrı şahidim olsun, ben sizinle daha fazla uğraşamayacağım. Artık hakkınızda hiçbir şey duymak istemiyorum. Hiçbir şey! *(Öfkeyle gider.)*

(Thomas onun arkasından güler. Regine yavaşça kapıyı açar.)

REGINE: Sizi dinledim.

THOMAS *rol yaparcasına*: Bunu artık yapmamalısın Regine.

REGINE *eliyle eteğinin üzerindeki tozları alır*: Artık bunu yapmışım veya yapmamışım ne fark eder ki? Ha, ben bunu bir daha yapmayı denedim; ama *(bunu sanki kötü bir şeye delalet eden bir işaretten bahseder gibi söyler.)* utandım.

THOMAS: Reginecik, seni hayalperest, bunu yapmamalısın, bu yakışık almaz. Sen artık kibar, yetişkin, mücadele eden bir insansın. Haberin var mı? Maria gitti. Sakın ağlama! Elbette; Anselm'le!

REGINE *ağlamamak için kendisini zor tutar:* Anselm için değil, Anselm için değil! Maria'nın olsun o! Anselm'e

hiçbir zaman bir yakınlık bile duymadım; ondaki bir şey bana hep yabancı gelirdi; tıpkı hızlı adımlarla yürürken burnunun ucuyla her tarafı koklayan bir köpek gibi gelirdi o bana. Düşünmeye başladığım günden bu yana sana karşı duyduğum o bedensel güveni ona hiç duymadım... Ama hayatımın daha iyi olacağını hissettim; Anselm bana o kadar ilgi gösterdi ki; her şeyden bir şeyler çıkaran biriydi; böyle bir durumda artık hiçbir şey tesadüfe bırakılmamalıydı.

THOMAS: Ya? Peki ya Johannes'le ilgili şu saçmalık?

REGINE: Thomas, Johannes benim için yaşadı, yalnızca benim için! Onun benden başka hiçbir amacı, başka bir yaşam gayesi olmadı! Tüm hakikatin yalnızca bu olduğunu unutacak kadar delirmedim asla. Ancak bu varlığın artık hayatta olmamasına karşın direndim ben. Evet, bu gerçekliğin dışına bir kaçıştı. *(Düşünür; bu kez söylediği şeyin yanlışlığını kabullenmeden aynen tekrarlar.)* Gerçekliğin dışına kaçış: bunu da hep söylerdi, Anselm. Henüz gerçek olmayan hakikate, o dağa! Bizim içimizde, kendisini bu insanların arasında evinde gibi hissetmeyen bir şeyler var. Ne olduğunu biliyor muyuz? Ama kendisi bunu yapmaya hiç cesaret edemedi. Bense aslında başka bir konunun döndüğünü anladığımda bir anda hem aptal, hem iffetli oluverdim. Bu artık insanı o dört duvarı kâğıttan hayal dünyamızın kolayca içine çekmek gibi bir şey olmaktan çıkmıştı. Anselm'in fikirleri buna direniyordu. İlk kez gözlerden doğruca kalbe giden şu anlamsız kadınsı yol değildi; anladım ki güçlü insanlar duru olur. Bana gülsen bile: ben her zaman, anlatısı kuşaktan kuşağa geçen bir dev kadar güçlü olmak isterdim! Oysa bunu herkes yapabilir; herkes kendisini tıpkı ufak gelen bir bavula koyarcasına kendi içine sığdırmaya çalışıyor. Ama Anselm'in cesareti yoktu! O kendisini kurtardı, Thomas! Gerçekliğin dışına korkakça bir kaçış asıl onun Maria'yla yaptığı şeye denir!

THOMAS: Maria'da işi bu kadar kolay olmaz, göreceksin.

REGINE *çay demler*: Bu odaya gelmeden önce bir kez daha evi dolaştım. Eski çocuk odalarını, çatı aralarını, hayal dünyamızdaki her yeri. Johannes'in kendisini öldürdüğü yere de gittim. *("Bir şey yoktu" dercesine omuzlarını silker.)* Her şey sanki eskisi gibiydi. Uşaklar odalarında uyanıyorlar, çağırmamızı bekliyorlardı. Sonra her şeyi derleyip topluyor, kullanıma hazır hale getiriyorlar. Her şey artık olmayan o onbeş kere üç yüz altmış beş gün gibi yaşanmaya hazır. Buna burada olmadığım, mutsuz olduğum, yabancı bir evde yatak çarşaflarını ısırarak ağladığım o günler de dâhil.

THOMAS: Bu ev gittikçe boşalıyor. Anselm gitti. Maria gitti; bahse girerim Josef de bir sonraki trenle gidecektir.

REGINE: Ah, kendimi bir kez daha yerdeki halının üzerindeki çiçeklerin arasına atmayı isterdim! Bana böyle bakmaya devam et... O kızgın, bilinçli bakan duygusuz gözlerinle beni tut ki bunu yapmayayım!

THOMAS: Bunun gibi büyük çiçek motiflerinin üzerindeki izleri çizerek yürürdük bazen. Bu kadar büyük değillerdi ama anlamsız bir biçimde iç içe geçmiş motiflerdi.

REGINE: Yere uzandığında çiçekler o kadar büyürler ki... Sandalyenin ayakları dalları olmayan ağaçlar gibi dik, nedensizce oldukları yerde dururlar. Dünya bu işte! Şu kocaman dünya!

THOMAS: Bir keresinde bir dolaba saklanmıştık, hatırlıyor musun?

REGINE *dikkatli bir biçimde halının motifleri üzerinde ileri geri, bazen de bir tanesinden ötekine atlayarak dolaşır*: Bu o kadar gizlemli ki... İstediğim her yere gidebiliyorum, yine de istediğim her yere gidemiyorum. Geceleri uyandığımda yataktan kalkıp odada yürümeye asla cesa-

ret edemem. Yalnızca elimi bile yorganın altından çıkarıp başımın altına koysam elimi hemen yine yorganın altına sokmak zorunda kalıyorum. Elimi karanlıkta görmeksizin, kendisinin orada, yabancı bir dünyada, öylece duruşu o kadar gizemli bir şey ki... O artık benim elim falan değil; onu hemen yorganın altına sokmalıyım, yeniden yerine yerleşmesini sağlamalıyım.

THOMAS *kendi düşüncesini sürdürerek*: Bir dolabın içine oturmuştuk, heyecandan boyun damarlarımız atıyordu. *(Kendi sözünü keser.)* Ne saçmalık, biz artık çocuk değiliz. *(Regine'nin üzerinde yürüdüğü motifleri işaret ederek.)* Bizim için çizilmiş olan yolun dışına çıkmak asla mümkün değildir. Bazen her şey artık sanki çocukluğumuzda belirlenmiş gibi geliyor bana. Basamakları çıkarak her defasında aynı yerlerden geçiyorsun, çizilmiş planın üzerinde boşa dönüyorsun. Tıpkı bir sarmal merdiven gibi.

REGINE *yarı sahte, yarı gerçek bir dehşet ifadesiyle yukarı çıkan merdiveni işaret ederek:* İşte orada! Onu görmek istemiyorum! *(Divanda gizlenir.)*

THOMAS *ürkmüş bir halde:* Ne korkuttun beni ya! *(Kardeşçe, çekinmeden onun yanına oturur.)* Bu gece rüyamda gördüm seni. Yine bir dolabın içinde oturuyorduk.

REGINE: Kalbin nasıl da çarpıyor. Eteğimin üzerinden.

THOMAS: Ama bu oda da bir dolap gibi değil mi? Şu bomboş kalan ev de boşaltılmış bir dolap gibi değil mi? İşte insan böyle eskilere gidiyor.

REGINE *aklına gelen korkutucu bir düşünceyle hafifçe doğrulur*: Biz şimdi ne yapacağız?

THOMAS: Hiçbir şey, Regine. Ben belki her yıl birkaç kez Maria'nın benden soğumasını diledim gizlice. Bırakıvermek, tıpkı sonsuzluktan süzülerek henüz söylenmeye başlanmamış bir marşa sessizce eşlik eden bir fon müziği gibi. Tıpkı senin gibi... O da herhalde ona yön veren yıldız-

ların onu nereye götürdüklerini bilmiyor; uyuyan yaprakların içinden süzülen ışığın onlara fark ettirmeden dokunuşu gibi. Ama böyle bir şeyi düşünmek güzel olsa gerek...

REGINE: Ama engebeli değil midir böyle bir gecenin içinden geçen yol? Uslu Thomas! *(Yeniden uzanır.)*

THOMAS: Hayır, saçma, ikisi de saçma! Bütün bunlar öyle hedefsiz, öyle amaçsız ki!

REGINE: Bekle. Şimdi küçüklüğümde yaptıklarımı düşündükçe bunlara inanamıyorum. Bir çalılığın altına yatıp bir böcek atardım ağızıma. Böcek ölü taklidi yapar, nabzımı sayardı. Kendi kendime derdim ki, bu böcek, nabzım belirli bir sayıyı bulduğunda büyülü bir biçimde ışık saçan ağızımdan küçük bir prens olarak çıkacak. Evet, o zamanlar için sihirbazlıktı bu. Dünyanın bir parçasını yutmak! Sonra, o belirli sayı gelip geçince o şeyi ağızımdan tükürürdüm ama bir dahaki sefere yeniden aynı şeyi düşünürdüm, çünkü kendimle ilgili gizemli bir duyguya sahiptim. Ben böyle yaşadım. Uzun süre. Sonra her şey gittikçe sıradanlaşmaya başladı. Evet. Gittikçe amaçsızlaşmaya. Gittikçe anlamsızlaşmaya.

THOMAS: Çayırların içinden balık kokusu geldiğini hissetmiyor musun? Edepsiz bir koku. *(Thomas onun arkasında durarak,)* Sana böyle tersinden baktığımda, tıpkı plastik bir kart gibi, çirkin bir nesne gibisin, bir kadın değil.

REGINE: Ama gece yüreğin çarparak ikimizin bir dolapta oturduğunu gördün rüyanda?

THOMAS: Sen olduğundan da yaşlıydın; Maria'nm yaşında, aynı zamanda da on beş yıl önceki gibi görünüyordun. Dün bağırdığın gibi bağırıyordun, ama sessizdi, güzeldi. Sakince oturuyorduk. Bacağın, tıpkı bir sandalın yanaştığı iskelede durduğu gibi bacağıma yaslı duruyordu; sonra her şey yeniden ağaçların tepelerinde tatlı bir parıltıyla esen o rüzgâr gibiydi. Mutluluktu bu.

REGINE: Ama nasıl yapmalı?

THOMAS: Yapmak mı? Bilmiyorum. Çaresizlikten birbirini doğrayıp, ardından tıpkı bir köpeğin leşlerin içerisinde arandığı gibi, yabancı sakatatların içerisinde yuvarlanarak mı?

REGINE: Her şeyin sonu önceden belirlenmiştir! Ne yapacağımızı bilmiyoruz! Her zaman bu duvarın önünde duracağız! Ben artık dayanamıyorum!

THOMAS *başını tutup kadını öper*: Seni öpebiliyorum. Sefil kızkardeş. Bizim dört dudağımız dört solucan, başka bir şey değil!

REGINE: Seni bedenimin en yumuşak yerleriyle sarmalamak istiyorum, tıpkı bedenimin beni sarmaladığı gibi. Seni her zaman sevdiğim için. Kendim gibi... Ama daha fazlası değil. Fazlası değil.

THOMAS: Aa! Önceleri bu öpücük beni kendine çekercesine benden uzaktaydı. Şimdiyse yine aynı uzaklıkta, beni yakarcasına ardımda duruyor. Bunun ötesine asla geçmedik. Asla. Asla. Sen bunu hissediyorsun!

(Fräulein Mertens içeri girmiş, bunları görmüştür. Kızgınlıkla dışarı çıkmak isterken ikisi onu fark ederler.)

FRÄULEIN MERTENS: O! Regine, bakıyorum da kendinize hemen bir teselli bulmuşsunuz; ben bir kelime bile etmeden buradan çekip gitmek isterdim. Benim için anlaşılması mümkün olmayan bir görüş hâkim bu evde.

(Thomas'la Regine biraz zorlamavari bir kahkahaya boğulurlar.)

THOMAS: Bakın, sizi şaşırtan şey bir aşk sahnesi değildi. Bu bir anti-aşk sahnesiydi. Deyim yerindeyse bir umutsuzluk sahnesiydi.

FRÄULEIN MERTENS: Yargılamak benim haddime düşmez.

THOMAS: Hangi konuda umutsuzluk içindeydik, Regine?

REGINE *rol yaparcasına*: Elimizde yeniden okul ço-

cukları gibi davranmak zorunda olmaktan başka bir çare kalmadığından dolayı. *(Rol yapmayı bırakarak,)* Mertens! Dinleyin beni, beni yalnız bırakmayın! Başımı okşayacak birine ihtiyacım var. Ben ölüm döşeğinde olsam Thomas yalnızca üzgün bir halde yanı başımda oturur, bana ölmemle ona yalnızca rahatsızlık verdiğimi açıklardı. Kendisi korkuyla yasın onun sağında solunda büyülü bir biçimde yanıp tutuştuğu bu sırada ölen benden bu anın neden yalnızca pırıltısını kaybeden bir bedenin iflası olduğunu ifade etmesine yardımcı olmamı isterdi.

THOMAS: Komikleşme ama.

FRÄULEIN MERTENS: Akşam yola çıkacağım. Günün geri kalan kısmını evin dışında geçireceğim. Lütfen benimle daha fazla dalga geçmeyi de bırakın; siz ölümü aklınıza bile getirmiyorsunuz.

REGINE: Ama Mertens! Ben her zaman ölümü düşünmedim mi?

FRÄULEIN MERTENS: Sizin, karşıma geçip görünen hakikatlerle yetinmeyen o derin iman numaranızı sahnelediğiniz sırada ne düşündüğünüzü bilmiyorum. Bir illüzyonun karşısında yenik düşüyorum. Zira bir zamanlar ben de sevdiğimi kaybettim; ama ben yirmi bir yıl boyunca, bugüne dek ona sadık kaldım. *(Gider.)*

THOMAS: Al sana işte! Namus kirlenir. Ama erdem de yalnızca tazeyken tat verir.

REGINE: Mertens artık gerçekten gidecektir. Maria, Josef, o... Tıpkı iskorbüt hastalığında diş etlerinin çekildiği gibi düzen de gerilemektedir; yakında dökülürler.

THOMAS: Kendini neden ezdiriyorsun! Hele böyle bir insana! *(Öne eğilmiş bir halde birbirlerinden uzakta oturmuşlardır, az önce başladıkları deneylerini artık sürdürememektedirler.)*

REGINE *inatla*: Çünkü ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Anlamıyor musun, ben her zaman bana söylene-

ni yapmak zorunda oldum? Artık hiçbir şey bilmiyorum. Gel! Hayır, kal! İşin sırrı şu, bütün bunların ortasında kalan ben... Artık bitti.

THOMAS: Yakından, sevgisizce bakılan her şey aydınlatma gücünü yitirir; ateş böceği örneğin, ondan yalnızca bir tane yakaladığında ışıltısız kara kuru bir böcektir! Ama bunu bilmek şiir yazmaktan daha şeytani bir duygu veriyor insana. Tanrı'nın fenercikleri!

REGINE: Düşüncelerin benim için fazla bir çekiciliği yoktur.

THOMAS: Bu konuda belki haklısın. Buna karşı söylenebilecek pek fazla şey yok... Ancak bu durumda sana yardım edemem.

REGINE: Sizlerden ayrılıp da Johannes'e gittiğimde daha umudum vardı. Herhangi bir beklenti; ben bu umuda, elbette yanlış olmasına rağmen, yas diyordum.

THOMAS: Açlıktı elbette.

REGINE: Evet. Umut. Ama gelen yalnızca sonu olmayan boş saatlerdi. Başkalarının onları nasıl doğru şeylerle doldurduklarını bir türlü anlayamıyorum.

THOMAS: Hile yapıyorlar tabii ki; onların bir meslekleri var, bir hedefleri, bir karakterleri, tanıdıkları, görgüleri, niyetleri, giysileri. Milyonlarca metrelik derinliğin içerisindeki yok oluşa karşı çift yönlü emniyetleri var.

REGINE: Ancak olan biten her şey yine de yarı ciddi; yarı oyun! Olabilecek en korkunç şey bekleniyor, beklenen şey de umursamaksızın oluveriyor; hiç dehşet olmadan, gerilim yaşanmadan. O sırada yakında bir telefon olduğu için veya olmadığı için, can sıkıntısından, direnmenin anlamsızlığından... Çünkü bir kez başlamış olan bir yaşam öylesi kendiliğinden, sessizce, suç da suçsuzluk da olmaksızın sürüp gidiyor.

THOMAS *yanına giderek kararsız bir halde Regine'ye bakar*: Binlerce kaynaktan fışkıran şeyleri araştırabilen bir

dedektif veya bir insan sarrafı yalnızca o tek, en derin kaynağı göremez; senin içini.

REGINE *karşı koyarak*: Bir kez daha yapamayız. *(Ondan biraz uzaklaşır.)* İnsanlar sana sahip olduklarını sanırlar, bütün varlığın kendisini onlara teslim eder, kurulduktan sonra delice işleyen bu oyuncak saatin içerisinde hiç yoksundur aslında. Bu bir zamanlar güzeldi; sırlar, sihir, çılgınca bir gücün formülü. Bir şekilde güzel, kocaman bir şeydi.

THOMAS: Ama aynı zamanda da her genç insanın kendini içinde gördüğü o ilk sanrı, o sabah duygusuydu bu yalnızca. İnsan ne yaparsa yapsın, her şey sonunda tıpkı havaya fırlatılan bir bumerang gibi kendisine geri döner.

REGINE: Gençken sıradışı parfümler kullanmaktan, tuhaf hafif yiyecekler yemekten hoşlanırsın. Sonra bir gün kendini yalnızca çay içerken, bonbon yerken, sigara içerken bulursun. Bütün başlangıçlardan önce yapılmış olan bir planın içine çekiliverir, orada kilitli kalırsın. Önceden hesaplanmışlıklar geçer üzerinden, herkesin bildiği o şeyler; belirli saatlerdeki uykular, belirli saatlerdeki yemekler, güneşle birlikte dünyanın etrafında dönen sindirimin o ritmi...

THOMAS: Sonra yazın doğum oranları artar, sonbaharda ise intiharlar.

REGINE: Seni içine çeker! Erkekler anlaşılması hâlâ mümkün olmayan sürünen bir şey gibi bana gelirler; kırkayaklar gibi, solucanlar gibi. Aralarında hiçbir fark göremezsin, yine de her birinin içerisindeki hayatın farklı olduğunu hissedersin!

THOMAS *gözlerinin önünde bir görüntü varmışçasına, pencereden uzaklara bakar*: Maria yakında Anselm'le birlikte uzaklarda olacak; yabancı bir diyarda. Güneş tıpkı buradaki gibi çayırlarla fundalıkların üzerine vuracak, çalılıklardan buharlar çıkacak, havada uçuşan bütün canlılar

coşacak. Anselm belki yalan söyleyecek, ancak o uzak diyarlarda onun ne dediğini ben hiçbir zaman bilemeyeceğim...

REGINE: Mutsuz musun?

THOMAS: Her anlaşmazlık yalnızca belli bir havada anlam bulur; onları bu uzak diyarda gördüğüm anda her şey bitmiştir. Bu ahenkli bir şey değildir, Regine. Son kertedeki hiçbir şey bizimle bir uyuma giremez. Yalnızca bu ahenge ihtiyacı olmayanlar kendilerini iyi hissederler.

REGINE: Yardım et bana, Thomas, yapabiliyorsan bana akıl ver.

THOMAS: Sana nasıl yardım edeyim? İnsanın bu zıtlıkları sevecek gücü olmalı.

REGINE: Peki ya sen ne yapacaksın?

THOMAS: Bilmiyorum. Şimdi böyle düşünüyorum ama sonra belki daha farklı düşüneceğim. Kendi kendime yaşayıp gitmek istiyorum yalnızca...

REGINE: Benimle birlikte gel! Bir şeyler yapalım! Herhangi bir şey! Bana yardım et! Yoksa bir zamanlarki arzum lapa gibi bir tiksintiye dönüşecek!

THOMAS: Ama Regine, insanın sağ gözünün önünde durarak sürekli senin görüşünü yarıya indirgeyen biri olduğunda dünya neredeyse uzuyor gibi gelir sana. Böylelikle insan bir anda uzayan bir yarım dairenin içerisinde bulur kendisini. Yapayalnız.

REGINE: Olduğum gibi kalamam ben! Değişmek, ama nasıl? Maria gibi mi?

THOMAS: İnsan öylesine gezinir etrafta. Sen, ruhun o belirsiz fakirlik yolculuğuna çıkmış, dünyada gezinirken, yolu belli olan herkes düşmanca gelir sana. Buna rağmen sen de bir şekilde onlardan birisindir. Sana sertçe baktıklarında çok fazla bir şey söyleme; sükûnet! İnsan kendisini saran bedeninin ardına gizlidir.

REGINE *gitmek için ani bir dönüş yaparak*: Bu du-

rumda yapacak yalnız bir şey bırakıyorsun bana! Sana söylemediğim şeyi!

THOMAS: Abartılar! Ben sana bunu artık bilinçli olarak sormadım. Şu son günlerde bazen ben de bunları düşündüm. Ama insan kendi cesedinin başında durabilse herhalde aceleciliğinden dolayı utanırdı. Zira sivrisinekler insanı böyle güzel bir yaz gününde saygısızca sokar, insan da o tüyler ürpertici sonsuzluktan etkilenmekten dolayı kendini kaşıyamazdı.

REGINE *gülümseyerek:* Thomas, Thomas, sen hissetmeyen bir akıl insanısın.

THOMAS: Hayır hayır, Regine, ben bir hayalperestim. Sen de bir hayalperestsin. Bunlar duygusuz gibi görünen insanlar. Gezinerek dünyada kendilerini yuvalarında gibi hisseden insanların ne yaptıklarına bakarlar. İçlerinde onların hissetmedikleri bir şey taşırlar. Her anın içerisinde her şeyin içinden geçerek dipsizliğe inen bir düşüştür bu. Batmadan. Yaratılış haline dönüştür.

(Thomas daha ona uzanamadan Regine onu hızlıca öperek aceleyle çıkar.)

THOMAS: Ama Regine! Hayır, hayır, saçma bir şey yapmaz. *(Ancak yine de kalkıp onun peşinden gider.)*

SON

ROBERT MUSIL

hayalperestler

Biz gençken gerçekleşmiş şeylerin gerçekleşebilecek bir şeyin yanında çok önemsiz kaldığını bilirdik. İnsanlığın tüm gelişiminin aslında gerçekleştirilen şeylerde değil; bilinmezliğiyle, ateşiyle düşüncede saklı olduğunu bilirdik. Gençliğimizde, tutkulu insanların içlerinde hiç duygu olmadığını, onun yerine yalnızca şekilsiz, çıplak bir gücün kopan fırtınalarının olduğunu bilirdik!

Aldatmak her şeyden önce aslında insanların kendi inandıkları ve savundukları ideallerine ettikleri bir tür ihanettir. İnsan yaşamına dair çelişkilerden yalnızca bir tanesi olan bu durum gibi daha birçok benzer sorunsalın dile getirildiği *Hayalperestler* adlı oyun ilk kez dilimize çevriliyor. Modern Dünya Edebiyatı'nın önemli temsilcilerinden Robert Musil'in 1921 yılında yazdığı *Hayalperestler*, insanın yaşamsal çelişkilerinden korunmak için sığındığı son kalesi olan idealleri, prensipleri, sistemleri ve her tür düsturun tutarsızlığını gözler önüne sermektedir.

12 ₺
KDV DAHİL

ISBN: 978-605-64043-2-0